

Telve

2021 / 4

Dil, Düşünce ve Edebiyat Dergisi

“İnsan Nerenin Yerlisidir?”

SİNEMA
Çavdar
Tarlasındaki Asi

DOSYA
EDEBİYATTA
YABANCI

DENEME
Karanlık Çağın
Aydınlık Yüzü

1001 KİTAP 7 ÷lkede kurulan 30 kütüphanede seni bekliyor!

anadoluokumaevi.com

Hemen üye ol!

Sana en yakın kütüphaneyi bul

Rezervasyon yaptır,

Kitabını ödünç al!

Telve Dergisi'nden herkese merhaba

Türk diasporasının genç kalemleri olarak kültür, edebiyat ve sanat alanında kararlı adımlarla ilerlerken Avrupada eliyeye yakın şehirde okuyucuya ulaştırılan ilk üç sayımızın ve her geçen gün daha çok kişiyi heyecanımıza ortak etmenin sevinciyle yeniden karşınızdayız.

İlk sayımızda sizlere “Her şeyden biraz kalır” dizesiyle merhaba derken Avrupada yaşayan gençler olarak yaşadığımız şehirlerin önemli mekânlarını, insanlarını ve bize anlatmak istediklerini “Şehirlerin Dili” dosyasında kaleme almıştık. İkinci sayımızda “Dil varlığın evidir” sözünden yola çıkarak “Türkçenin Etrafında” toplanmış Türkçe okumanın, düşünmenin, hissetmenin üzerinde durmuştuk. Üçüncü sayımızda “Anlamak için durmak gerek” diyerek “Edebiyat Muhitleri” dosyasıyla geçmişten günümüze kadar Avrupa şehirlerinde edebiyat dünyasının nabzını tutan kültür ve sanat muhitlerini çeşitli yönleriyle incelemiştik. Telve Dergisi Türkiye ve yurt dışındaki edebiyat çevrelerinden son derece olumlu geri dönüşler aldı, diaspora edebiyatı alanında daha şimdiden hissedilir yankılar bırakmayı başardı. Sesimizin yankısı olan siz okuyuculara minnettarız.

Dördüncü sayımızda yine oldukça dikkat çekici bir konuya eğildik: “İnsan Nerenin Yerlisidir?” sorusundan yola çıkarak “Edebiyatta Yabancı” konusunu masaya yatırdık. Ortaya, toplumdan soyutlanmış, etrafında olup bitenlere, hatta kendisine karşı dahi kayıtsızlaşan, yabancıya dönüşen karakterlerin edebiyatta nasıl işlendiğine odaklanan nefis bir dosya çıktı. “Kaos ve Düzen”, “Var Olmanın Azabı”, “Yabancılaşma Ülkesi’nde Küçük Bir Prens” başlıklı yazılarıyla Ecem Tuba Hızarcı, Mehmet Bolat ve Zümra Ufuk, Fransız edebiyatında yer etmiş yabancıları araştırdı. Elif Neslihan Güney, Taibe Akdeniz, Fatma Türk ve Sena Şeker, “Böcek Yabancı”, “Kafkanın Yalnız Bekârları”, “Yabancılaşmadan Amok Koşuculuğuna” ve “Bilinmeyen Dehlizlerde Yabancılık” başlıklı yazılarıyla özellikle Alman edebiyatındaki yabancıları ele aldı. Türk edebiyatındaki yabancılaşma meselesini Sema Kalkan “Sabahattin Ali ve Yabancılaşma”, Furkan Şaban “Rasim Özdenören’in Gönül Gözünden ‘Yabancılaşma’ ve Panzehiri”

başlığı altında inceledi. Münire Eslem Bozkurt ise “Kim Yabancı Değil?” diyerek konuya felsefi bir yaklaşım sundu.

Bu sayımızda öykü, şiir, deneme ve çevirilere ek olarak ilk defa sinema yazılarına da yer verdik. Üç yeni arkadaşımız da çizimleriyle yolculuğumuza katıldı. Kadromuzun büyümesiyle farklı sanat dallarına açılabilmek bizi epey umutlandırıyor doğrusu.

Dergimizin bu sayısında ayrıca “Masabaşı Telve Konuşmaları” adlı bir dizi başlattık. Bu ilk oturumun ana başlığı “Edebiyat Bize Ne Söyler?” oldu. Almanya, Avusturya, Fransa, Belçika ve İtalyadan arkadaşlarımızın “yazmak yazarına ne katar, yazmak, dilin nesidir, edebiyatın kimlik oluşumuna katkısı nedir” gibi sorulara dair düşüncelerinden oluşan bu dizinin ilgili yazısını son sayfalarda okuyabilirsiniz.

Bir şey daha: Telve dergisinin yurt dışında yaşayan gençler için bir okul olduğunu ilk sayıdan itibaren her fırsatta vurguluyoruz. Bu bağlamda bizi yazmakta, edebiyatta şiirde daha ileri götürecek yeni çalışmalar yapıyor, atölye ve seminerler düzenliyoruz. Mart ayında dergiye yazı gönderen arkadaşlarımıza ve okurlarımıza yönelik başlattığımız sohbet tadındaki çevrimiçi seminerlerin ilkinde Akademisyen Mustafa Kurt’tan “Yazarın Yolculuğu”nu dinledik. İkinci dersimizde ise Şair Hüseyin Akın ile “Şiirdeki Öykü/Öyküdeki Şiir” meselesi üzerinde durduk. Üçüncü konuğumuz Yazar Cemal Şakar, dördüncü konuğumuz da Furkan Çalışkan oldu. Aldığımız olumlu dönüşlerden sonra farklı ve çeşitli yazarların bilgi ve birikimlerinden faydalanmak, tecrübelerini dinlemek ve heyecanımızı diri tutmak için bu dersleri devam ettirmeye karar verdik.

Instagram sayfamız @telvedergi’yi takip ederek gelişmelerden haberdar olabilir, daha fazla kişiye ulaşabilmemizi sağlayabilirsiniz.

Emeği geçen herkese yürekten teşekkür ediyor, iyi okumalar diliyoruz.

Selam ve muhabbetle,

Rumeysa Öztürk

Telve

İmtiyaz Sahibi: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı adına Abdullah Eren **Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri:** Ali Işık **Yayın Danışmanı:** İsmail Yıldız **Editörler:** Elif Neslihan Güney, Mehmet Bolat, Ecem Tuba Hızarcı, Rumeysa Öztürk, Ertuğrul Sabuncu, Ubeydullah Çavuş **Metin Editörleri:** Emine Elif Gönüllü, Selman Kantar, Baransel Mızrak **Tasarım:** Yasin Çetin **İletişim:** Oğuzlar mah. Mevlana bulvarı No:145 Çankaya Ankara Tel: 090 312 218 40 00 Mail: telve@ytb.gov.tr - dergitelve@gmail.com **Kapakdaki Mısra:** İsmet Özel, “Bilemem insan nerenin yerlisidir?”

Yayın Türü: 3 Aylık Süreli Yayın **Basım Tarihi:** Nisan 2021 **Baskı:** Ankara Ofset Basım Matbaacılık Ltd. Şti. Zübeyde Hanım Mah. Sebz Bahçeleri Cad. No: 93/43-44 İskitler Tel: 0312 384 50 63 • Faks: 0312 384 50 66 Altındağ / ANKARA www.ankaraofset.com.tr Sertifika No: 17937: 93/43-44

www.ytb.gov.tr

Abdullah EREN

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı

En temel anlamıyla “insanın doğal çevresinden, içinde bulunduğu toplum, kültür ve yaşayış biçiminden, hatta kendisinden dahi uzaklaşması” olarak değerlendirebileceğimiz yabancılaşıma, bugünün çok-kimlikli ve çok-kültürlü uluslararası alanlarında modern bireyin içine düştüğü kimlik buhranını hızlandırırken zihnindeki mânâ evrenini de gün be gün bulanıklaştırıyor.

Günümüzde ‘modernitenin beraberinde getirdiği bir sorun’ olarak algılanan ve sosyolojiden psikolojiye, felsefeden ekonomiye kadar pek çok farklı alanda irdelenen yabancılaşıma olgusu, gerçeklik formlarının bir yansıma sahasını teşkil eden edebiyatta da bilhassa 20. yüzyıldan itibaren, yazarların yurt, kimlik, göç, aidiyet, sürgün vb. kavramlarla birlikte ele aldığı konuların başında geliyor.

Edebi zemindeki ilk örnekleri Joseph Conrad, Franz Kafka ve Jean Paul Sartre gibi Batılı yazarların eserlerinde ana izlek olarak karşımıza çıkan yabancılaşımanın, özellikle geçtiğimiz yüzyılın ikinci yarısından sonra etkisini Türk Edebiyatı da dahil olmak üzere neredeyse tüm dünya edebiyatında artırdığını görüyoruz. Bu süreçle eşgüdümlü bir şekilde, işçi göçü sonrası oluşan ve ilk ürünlerini henüz yeni vermekte olan Almanya’daki Türk Edebiyatının 1980’li yıllarında da yabancılaşıma ve kimlik konularının Türk yazar ve şairlerin metinlerinde sıkça işlendiğini biliyoruz. Bü-

yük bir hızla küreselleşen ve kimlikleri, kültürleri, birey ve toplumları kendi arketipinde eritmeye çalışan bir dünyanın içinde yazar, şair ve düşünürlerin sözcük ve imgeleriyle inşa ettikleri ‘edebî ülkelerde’ dünyanın yaşadığı bu dönüşümün ayrılmaz bir sorunsal haline gelen yabancılaşmayı birey ve toplum düzleminde ısrarla sorgulamalarının kaçınılmaz ve tabii bir sonuç olduğunu söylemek mümkün. Baş döndürücü bir dijitalleşmenin de eşlik ettiği günümüzün hız ve devinimi içinde yabancılaşıma olgusunun edebiyattaki varlığı güçlenerek süreceğe benziyor...

Telve bu kez “Edebiyatı Yabancı” dosyasıyla selamlıyor okurlarını. Telve’nin dosya yazarları, önemli edebiyat eserlerine konu olmuş varoluş ve kimlik problemini merkeze alan uyumsuz ve aykırı karakterler üzerinden “yabancı” kavramına eğildiler. Avrupa’daki genç kalemlerimizin Türkçe edebiyat yolculuğundaki başarılı ve dikkat çeken seyri, Telve’nin dördüncü sayısında birbirinden özgün ve nitelikli şiir, öykü, deneme, çeviri, çizim, röportaj ve sinema yazılarıyla ivmeleniyor. Türk diasporasının genç edebiyatçılarının dünyaya söyleyecek daha çok sözü var!

Telve ekibini bu güzel sayı için tebrik ediyor, tüm okurlara sevgi ve saygılarımı sunuyorum.

ÖYKÜLER

- 40 / Kübra Dutak **Giderken**
42 / Zeynep Yaman **Umuda Koşan Yıllar**
46 / Rumeysa Öztürk **Bitpazarı**
48 / M. Furkan Uzun **Halbuki Öylesine**
49 / Merve Fatma Ören **Çantadaki Sorular**
50 / Büşra Kızıl **Çocuksu Teselliler**
52 / Esra Akdeniz **Zor Karar**
54 / Zeynep Zuhal Kılınç **Tanıdık Şeyler**
87 / Fatma Türk **Yüzükten Mezar**
90 / Yasemin Kelkit **Doğru Açı, Doğru Işık**
92 / Ecem Tuba Hızarcı **Sessiz Okyanus**
94 / Elif Neslihan Güney **Valerie**
96 / Mehmet Bolat **Modern Mağara**
98 / Münire Eslem Bozkurt **Taştan Ziyade**
101 / Bahar Akar **Külünden Uzak**
102 / Belkıs Kılıç **Tam Düşünürken Vurdular**

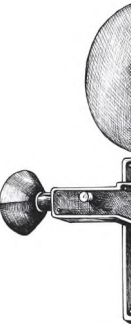
ÇİZİMLER

- 39 / Merve Höyük
85 / Gökçe Arslan
120 / Aylin Yılmaz

ŞİİRLER

- Ömer Faruk Bağ **Yüncüoğlu'nun Yâdına** / 56
Demet Nebilir **Pusulamda Çeyrek Asır** / 57
Esra Çöloğlu **Hürmeten** / 58
Ubeydullah Çavuş **Alaaddin'in Boş Lambası** / 59
Sümeyra Kılıçaslan **Yorgun Yaş** / 60
Seyyid Yıldız **Sen ve Ben** / 61
Ertuğrul Sabuncu **Kendiyle Söyleşen** / 104
Büşra Kızıl **Yıldızlı Araziler** / 105
Talib Ensar Dutak **Manzaranın Zaafı** / 106
Zişan Özkan **Meçhuller Kervanı** / 107
Aslıhan İnce **Nâra** / 108
Muhammed Altinel **Uyku Kısıtlama Genelgesi** / 109
(Marco Fortuna) Duygu Er Quilichini **Dışarıda Hiçbir Şey Yoktu** / 110
(Diego Baldassare) Duygu Er Quilichini **Drina'daki Köprü'nün Altında** / 111

Ecem Tuba Hızarcı **Fransız Edebiyatında Yabancı: Kaos ve Düzen** / 8

Mehmet Bolat **Var Olmanın Azabı** / 12

Zümra Ufuk **Yabancılaşma Ülkesi'nde Küçük Bir Prens** / 16

Elif Neslihan Güney **Böcek Yabancı** / 20

Taibe Akdeniz **Kafka'nın Yalnız Bekârları** / 22

Fatma Türk **Yabancılaşmadan Amok Koşuculuğuna** / 24

Sena Şeker **Tercih Edilmiş Bir Yalnızlık ve Yabancı Olma Arzusu** / 26

Sema Kalkan **Sabahattin Ali ve Yabancılaşma** / 28

Furkan Şaban **Rasim Özdenören'in Gönül Gözünden "Yabancılaşma" ve Panzehiri** / 32

Münire Eslem Bozkurt **Kim Yabancı değil?** / 36

DENEMELER

62 / Bayram Zıvalı **Şişedeki Mesaj: Paul Celan**

66 / İlyas Ünlü **Karanlık Çağın Aydınlık Yüzü**

68 / Emine Doğrul **Fildişi Kule-Düşünce Üzerine**

69 / Melisa Akdoğan **Yabancılaşma Korkusu**

70 / Zişan Özkan **Karşılaşma**

72 / Seda Karabacak **Nurettin Topçu ve Var Olmak**

74 / Abdulaziz Ahmet Yaşar **Ben Büyürken**

76 / Şebnem Hamurcu **İnsanlığa Not**

78 / Beyza Nur Taştan **Cennet Bahçesi Camiler**

81 / Elif Kılıç **Sarı Lale**

82 / Melissa Işık **Ballı Telve**

86 / Cennet Çim **Gönül Koyma Çay Koy**

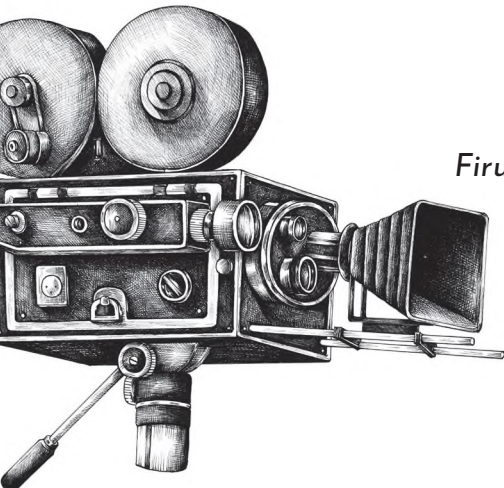
SİNEMA

Mehmet Akif Çelik **Sinemada Ciddiyet Arayışı** / 112

Zümra Ufuk **Çavdar Tarlasındaki Asi** / 114

Firuze Turan **Edebiyat ve Patates Turtası Derneği** / 118

122 / MASABAŞI TELVE KONUŞMALARI

D O S Y A

EDEBİYATTA YABANCI

Camus, “Yabancılık insanlığın Absürtlüğe karşı zaafıdır.” der, yabancı yaşamın absürtlüğü gördüğü anda bir tepki olarak bu uyumsuz kimliğe bürünür ve kayıtsızlaşır, bu çiçek dolu bir bahçede yabani bir otun hızla büyümesi gibi her yanı kaplayarak yeni sorular ve yeni arayışlar ortaya çıkarır. Öteki, düzenli görünen dünya ve varoluşu arasında uçurum olduğunu anladığında bu sorunun kaynağını arar ve yabancılık onu ele geçirinceye kadar da aramaya devam eder.

Ecem Tuba Hızarcı

FRANSIZ EDEBİYATINDA YABANCI: KAOS VE DÜZEN

ECEM TUBA HIZARCI

“Absürtlük’ sözcüğü kalemimin ucuna geliyor artık. [...] Kesin bir açıklama yapmaksızın, varoluşumun, Bulantılarımın ve öz hayatımın anahtarını ele geçirdiğimi anlıyordum.”
Jean-Paul Sartre

Düzende kaybolmak iç dünyamızı bir kaosa mı sürükler? Fransız edebiyatında uyumsuzluk ve yabancılığın ortak bir noktası vardır: ikisi de daima bir düelloyla başlar: kaos ve düzenin, varlık ve hiçliğin, yaşam ve ölümün düellosuyla, içsel ve dışsal çatışmalarla başlar.

Fransız edebiyatında yabancılığı en çok hissedilen Verlaine’in 19. yüzyılda ‘*Les Poètes Maudits*’ yani *Lanetli Şairler* olarak adlandırdığı bir jenerasyon vardır. Verlaine’in *Lanetli Şairler* adlı eserini yabancılığa yaşayan şairlerin anısının yaşatılması için yazmış olması muhtemeldir. Verlaine çok yetenekli

ancak gençliklerinden itibaren toplum kurallarına uymayan şairleri *Lanetli Şairler* olarak adlandırmıştır ve bu tanımın 19. Yüzyıldan bu yana Fransız edebiyatında büyük etkileri görülmüştür.

Aralarında Rimbaud, Verlaine, Nerval ve Baudelaire gibi isimlerin yer aldığı *Lanetli Şairler* grubu, dış dünyaya karşı hissettikleri yabancılıktan kaçmaya çalışırken kendi iç dünyalarını da kabuslarla dolduranlardan oluşmaktadır. Hayatları trajik ilerlemiş ne düzen ne de kaos onlar için yeterli olmamıştır, kötümserliğin en uç noktasına yaklaşmak bile yetersiz kalmış, kendilerini adeta hırpalamışlardır.

Ötekilikleri tenlerine öylesine yapışmıştır ki ondan kaçmak için tehlikeli yollara girmekten çekinmezler. Toplum onlara absürt gelmektedir ve bu absürtlükten kaçabilmek için iç dünyalarına sığınıyor olmaları uyumsuzluğun ilk adımıdır. Melankolilerini defterlerine sayfalarca döken bu şairler arasında, en açık şekilde ötekilik duygusunu en açık ortaya koyan Baudelaire olmuştur.

L’Albatros şiiri bu hissin ağlarında örülmüştür âdeta. Bu pek de şaşırtıcı değildir aslında, Toplumla arasında var olan uyumsuzluktan her fırsatta bahseden, zamanının toplumu tarafından anlaşılmayan Baudelaire’in, bu şiirinde de

ötekilik duygusunu kaleme dökmüş olması şaşırtıcı değildir. Şiire adını veren Albatros kuşu aslında şairi simgelemekte, şiirin imgeleri Albatros'a görkemli bir rol verirken, gemilerinden kuşu izleyen ve acı çektirenler negatif şekilde anlatılmaktadır. Gemideki insanlar aslında toplumun bir aynasıdır. Baudelaire bilinçli olarak şair ve toplum arasına bir mesafe koymaktadır ve bunu yaparken amacı şaire bir üstünlük vermek veya toplumu aşağılamak değil, ruhunun en dip köşelerine kadar hissettiği yabancılık ve anlaşılmama hallerini yansıtmaktır. Tepede bir dünya vardır ve albatros oradan dünyayı izlemektedir. Aşağıda yaşayanlarla anlaşmak

neredeyse imkânsızdır, çünkü onların gördükleri manzara farklıdır. Albatros görkemli ancak bir o kadar da yalnızdır ve olay bununla da bitmemektedir; aşağıdakiler gökyüzünde uçan kuşa acı çektirmekte ve onu aşağılamaktadırlar. Şiirde Albatros'un yeryüzüne indiğinde tüm özelliklerini kaybetmesi, sakarlığı ve anlamsız hareketleri şairin toplumun arasına girdiğinde yaşadığı duyguları anlatmaktadır. Kuş insanların arasında olmak istememekte, onların dünyasında hissettikleri ruhunu daraltmakta ve yalnız kalarak sanatına yaklaşmak istemektedir. Kendisini yalnız hisseden Albatros'un kanatları sanata ulaşmasını sağlarken aynı

zamanda onu toplumdan uzak da tutmakta, böylelikle şair bir sürgüne dönüşmektedir. Bir Albatros'un uçamaması bütün özelliklerini, hatta daha da kötüsü, benliğini ve kimliğini kaybetmesi anlamına gelmektedir. Ötekiliği görselleştiren en güzel metaforları barındırmaktadır şiir, yabancıнын varlığını sorgulaması toplumdan uzaklaşmasına neden olmakta; gördüğü dünyayı anlatma çabası da diğerleri tarafından anlaşılmamakta ve hatta saçma bulunmaktadır. O dönemde yaşamış edebiyatçılar ve özellikle *Lanetli Şairler* tarafından sevilse de toplum çok açık bir şekilde kendisini de sanatını da benimsememiş, neredeyse yok saymıştır.

Hatta Rimbaud'un, şairi "*Büyük Lanetli*" olarak adlandırdığı bilinmektedir. O dönemin edebiyatçılarının kendilerini böyle tanımlamış olmaları günümüzde elbette ilgi çekicidir ancak, tıpkı bir albatros gibi zeminde düşmeden yürüyememek, içinde bulundukları topluma uzak ve yabancı kalmak onlar için bir lanetten başka bir şey olamazdı. "*Yuhalarlar yeryüzünde, seni de gündüz gece; Uçmana engel olur, ağır dev kanatların.*"

Baudelaire sadece bir şiirinde değil, aslında tüm eserlerinde yabancılik ve anlaşılamama duygusuna yer vermiştir. *Spleen et Idéal*'da (İç sıkıntısı ve İdeal) varoluşsal bir hastalığı tanımlar. Şair yaşadığı hayata ait değilmiş, ait olamıyormuş gibi hissetmektedir; hayatında ne onu anlamayan bir topluma ne de ait olamadığı, varoluşsal sorularının cevaplarını alamadığı bir yere, gerek yoktur. Bu anlaşılamama duygusu tüm hayatı boyunca adeta tenine yapışmış, onu rahat bırakmamıştır. Baudelaire, döneminin Fransız edebiyatında modernizme öncü olmuştur ancak ne ele aldığı konular ne de hareketleri anlayışla karşılanmamıştır. Ölüm ve yaşam üzerine derinlemesine kafa yoran, güzellik ve çirkinlik, iyilik ve kötülük arasında gelip giden şair, bu buhrandan onu kurtaracak tüm kaçış yollarını kabul eder, kötü alışkanlıkları giderek artar, sonsuz bir depresyonun kuyusuna düşer ve içindeki bu karanlığı kaleminden kâğıda aktarır. Baudelaire çocukluğundan itibaren hissettiği yabancıliğin semptomlarını tanıır ve bir süre sonra onu insanlara bağlayan ipi bilinçli kestiğini söyleyebiliriz. "*Yağmurlu bir diyarın kralı gibiyim*" (*Spleen*, Baudelaire); bu belki de tüm ötekiliğin mezzusudur, zamanında tüm

haykırışlarına rağmen anlaşılmayan insanlar, insanlığın en önemli meselelerine mürekkep izi bırakanlar, asırlar sonra ilgi çekmişlerdir. Şair imgelerin gücüyle görülmeyen bir dünyayı bizlere sunmaktadır. *Baudelaire Spleen'in* izini takip eden edebiyatçı sayısı oldukça fazladır ve sonraki yıllarda, Fransız edebiyatında yer bulan bu yaşam sorusu ve varlık sorunu varoluşçuluk kavramına dönüşmüştür.

"*Bu da Bulantı veriyor. Daha doğrusu, bu Bulantının ta kendisi. Bulantı benim içimde değil; onu orada, duvarda, askılarda, etrafımda, her yerde hissediyorum. Kafeyle bir bütün hâlinde, ben onun içindeyim.*" Roquentin'nin "Bulantı"sı; sayfalar boyu anlatılan, Sartre'ın kullandığı bu ilginç kavram okuyucuya ne anlatmaktadır? Sartre'ın *Bulantı* eserinde tam bir varoluşçuluk krizi görürüz, yaşama karşı duyduğu bir rahatsızlığa kapılmış, yaşamın akışında kaybolmuşken ölüme de yakın duran, tuhaf bir umutsuzluğa düşmüş karakter bizlere günlük formatında bu krizi yansıtmaktadır. Bu eser felsefe ve psikoloji alanlarında da değerlidir ve ötekilik her sayfasına işlemiştir. Roquentin okuyucuya yaşadıklarını anlatmakta, düşüncelerini paylaşmaktadır ancak okuyucu Roquentin'i yaşadığı toplumun içinde değil, dışında hissetmektedir. Ne yaparsa yapsın, anında bir Bulantı onu ele geçirir. Nihayetinde durum öyle bir evreye varır ki karakter yaşamını artık yalnızca Bulantı'ya odaklar. Belirli bir düzenin içinde Roquentin yavaş yavaş kendini kaybetmekte, kaosun ortasında bulmaktadır. Antoine Roquentin'in ikinci sorunu, kimse için var olmamasıdır, "*Yapayalnızım, ama bir kentte yürüyen ordu gibiyim*" dünyada tek

başına kalmak onu dünyadan hiç olmadığı kadar ayırıp, kendi varlığını daha da şiddetle hissetmesine sebep olmuştur. Varoluşsal soruları hayat bulmakta, etrafını ve kendisini derinlemesine gözlemlemesine neden olmakta, her an ortaya çıkabilen Bulantı Roquentin'in hayatını sarsmaktadır: "*Hiçbir şey gerçek durmuyordu: kendimi aniden sökülebilecek bir kartın, dekorun arasında hissediyordum. Dünya küçülüyor, nefesini tutup bekliyordu — Bulantısını, krizini bekliyordu.*"

Yabancılaşan Roquentin, sanat sayesinde bir süreliğine tedavi görmüştür. Roquentin kayıtsızlık içinde olduğunu bir bakıma kabul etmiş ve kendi bulantısından, hiçlikten çıkmak için bu bulantıyı olumlu bir bulantıya (*Douce Nausée*) çevirmesi gerektiğini anlamıştır. Sanat Roquentin'in hayal gücüne, hayal gücü onun özgürlüğüne ve özgürlüğü de bulantısıyla ilişkisine bağlıdır. Sartre'ın Bulantı'ya bulduğu çözüm, yaşam felsefesini anlaşıldığında çok mantıklıdır: yaşam anlamsızdır ve yabancı, hiçliğin farkına vararak ondan çıkmak için çabalayandır. Bulantı aslında karakterin yabancılığını hiç olmadığı kadar hissettiği an; tekdüze, anlamsız bir hayatın farkına vardığı noktadır.

Fransızca'da var olmak (Exister) kelimesinin Latince kökeni "existerere", bir yerden çıkmak anlamına gelmektedir; Sartre için var olmak hiçlikten tam anlamıyla çıkmaktır. Roquentin'in amacı ait olmak değil, var olmaktır. Topluma, dünyaya ve kendine yabancı olduğunu anladığında bunun farkına varır. "*İki kent arasındayım, biri bilmiyor beni, öteki artık tanımıyor. Ait olamamak da tam olarak burada başlıyor.*" Mesele iki şehrin değil, insanlığın arasında

sahipsiz hissetmektir. Sartre hayatı boyunca yaşam ve varoluş felsefesini araştırmıştır, ciddi anlamda varoluşsal bir arayış içerisinde, bunun izlerini bütün eserlerinde görmek mümkündür. Roquentin bir yabancıya yaşadıklarını anlatır, varlık ve hiçlik arasında, dünyanın absürtlüğüne rağmen kendine yol çizmeye çalışan kişi Yabancıdır. Bu noktada, varoluşçuluk ve absürtlük arasında bir bağ ortaya çıkmaktadır, bu noktada Fransız edebiyatında Yabancılık konusunu ele alan Albert Camus akla gelir.

Yabancı'daki ana karakter Meursault'nun gördüğü dünya absürttür, o yalnızca toplum kurallarına değil, kendi varlığına bile Yabancı bir karakterdir. Meursault bir kahraman değil, tam aksine bir Anti-kahramandır ve bu nedenle dikkat çekmektedir. Kitabın ilk cümlesinden itibaren hep bir ikilem göze çarpar, *"Bugün annem öldü. Belki de dün ölmüştür, bilmiyorum."* ölüm ve yaşam arasında belirli bir çizgi, ya da zamanın önemi yoktur; Meursault ne hissetmesi gerektiğini bilmiyor, belirli bir duygu olduğuna da inanmıyordur aslında. Toplumun bir mekanizma olduğu düşünüldüğünde karakter toplumun arızalı bir parçası gibidir. Günler geçmekte, etrafında olaylar yaşanmakta ancak o, kayıtsızlığının içinden çıkmayıp, aksine git gide içine dalmaktadır. Doğal olarak dürüstlüğü sürükleyen bu sıra dışı kayıtsızlık hali ve karakterin olan biten her şeye ilgisizliği okuyucuyu şaşırtmakta, her şey saçma gelmektedir. Meursault'un asıl sorunu gerçek dışı bir duyguya kapılmış, etrafında belirli bir düzene uymaya çalışan topluma ayak uydurmuyor ve bunun için çaba da sarf etmiyordur. Kendisine de öleceğini anlayana dek kayıtsız kalır,

ölümü kavramak onun için özgürlüğe kavuşmaktır. Bu gerçek dışılığın ortasında özgürlüğü tatmak kaosta düzeni bulmak gibidir. Camus'nun *Sisifos Söyleni* eserinde de özgürlük ve ölümün birbiriyle iç içe olduğunu görürüz, bu Camus'nun anlamsızlığı ve yabancılığı en iyi ifade ettiği eseridir. *"Bıkkınlık: mekanik bir yaşamının eylemlerinin sonundadır, ama aynı zamanda bilincin devrimini başlatır. [...] dünyanın yoğun olduğunu fark etmek, [...] dünyanın bu yoğunluğu ve tuhaflığı; absürtlük budur işte."* Camus'nun yabancılığı absürt, gerçektışı ve aynı Sartre'de olduğu gibi: özgürlükle arasında kurduğu bir bağdır. Ona göre "Yabancı", yaşamının bitmeyen bir rutin olduğunu fark ettiğinde soruları canlanır. Uyumsuzluk yaşadığımız dünyanın anlamsızlığını görmekle hayatımızda oluşan bir daralma hissidir. Yabancı ilk önce başkalarına, sonra dünyaya, son olarak da ta kendisine yabancılaşır. Camus *"Yabancılık insanlığın Absürtlük'e karşı zaafıdır."* der, yabancı yaşamın absürtlüğü gördüğü anda bir tepki olarak bu uyumsuz kimliğe bürünür ve kayıtsızlaşır, bu çiçek dolu bir bahçede yabancı bir otun hızla büyümesi gibi her yanı kaplayarak yeni sorular ve yeni arayışlar ortaya çıkarır. Öteki, düzenli görünen dünya ve varoluşu arasında uçurum olduğunu anladığında bu sorunun kaynağını arar ve yabancılık onu ele geçinceye kadar da aramaya devam eder.

"Uyumsuzluk duygusu, her sokağın dönemecinde, her adamın yüzüne çarpabilir. O durumuyla, acıklı çıplaklığı, parıltısız ışığının içinde kavranılamayacak bir şeydir."

Belli bir noktada bu kimliği kabul etmesi, nevrozlara son vermesi

gerektiğinde, bunun için ya Roquentin gibi müziğe sığınabilir ya da *Lanetli Şairlerin yaptığı* gibi yazarak tüm hissettiklerini okuyucuya aktarabilirdi. O yazmayı seçti.

Fransız edebiyatındaki yabancıların ve yabancılaşmanın ortak noktası içinde yaşanan toplumun yansımada ve dünyada bir uyumsuz olmaktır. Sanat dünyasında yabancılaşmış kişiliklerle karşılaşmamızın sebebi ise sanatın uyumsuzlar için bir kaçış veya yabancılaşma nevrozlarını azaltan bir etkisi olmasındandır. Yabancılık yaşayan için sanat daima bir terapi, bir sığınak; anlatmanın ve anlaşılmanın bir yolu olmuştur.

ECEM TUBA HIZARCI

T

1998'de Mont-Saint-Martin'de (Fransa) doğdu. İlk ve orta öğrenimini

Longwy şehrinde, Notre-Dame des Récollets okulunda tamamladı.

Lorraine Üniversitesi'nde Psikoloji eğitimi almaktadır. YTB Türkçe

Ödülleri 2020 Kitap Desteği

Kategorisinde ödül almıştır. Arafta Uçan Kelebekler yazarın ilk kitabı.

VAR OLMANIN AZABI

MEHMET BOLAT

Fransa'nın işgali sırasında, Nazi'ler tarafından uygulanan sansüre ve düşünceye pranga vurma çabasına adeta kafa tutarcasına, felsefi bir akım doğdu. Mevzu bahis akım şüphesiz 20. yüzyılın toplumsal sancılarına ışık tutan bir düşünce olarak anılacaktır. Bu akım *Varoluşçuluk*'tan başkası değildir. İkinci dünya savaşı sonrası, insanların düşüncelerini meşgul edecek bu fikrin mimarları ise dünya edebiyatının önemli yazarları Jean-Paul Sartre ve Albert Camus'dur.

Albert Camus ve Jean-Paul Sartre'yi vazgeçilmez kılan, felsefe ve edebiyatın kesişmesinden doğan önemli eserlere imza atmış olmalarıdır. Her iki yazar da, eserlerinde hem edebi hem de felsefi bir değer ortaya koymuşlardır.

Eserlerinin çokça tartışılmasının nedeni tam da bu iki alanın kesişmesinden kaynaklanmaktadır.

Fransa'nın entelektüel yüzleri, iki yakın dost Albert Camus ve Jean-Paul Sartre, ele ele verip insanların şu soruyu sorarak kendileriyle hesaplaşmasını sağladılar: *Var olmaman amacı nedir?* Camus ve Sartre insanların yüreklerine su serpecek bir cevap sunmamışlardır, nitekim savundukları varoluşsal fikirler parlak bir yaşam amacına işaret etmemekte, tam aksine, yalnızlaşmış, toplumdan soyutlanmış ve ruhsal anlamda dışa itilmiş bir insan portresi çizmektedir. Tam da burada, iki usta yazarın mevcut dosya konumuza ilişkin ürettiklerine değinmek yerinde olacaktır.

Bugün annem öldü. Belki de dün, bilmiyorum.

Camus'nun varoluşsal düşüncelerini en açık deklare ettiği eseri tartışmasız *Yabancı*'dır*. Bazen bir cümlesi, insanın tutumunu, hislerini, dünya görüşünü, duruşunu ve iç dünyasını ortaya çıkarmaya yeterlidir. İşte yukarıdaki cümle aslında Camus'nun "var olmak ne demek?" sorusuna cevap mahiyetindedir.

Camus'ya göre yaşam absürttür ve insan, toplumun kurallarına ayak uydurmak zorunda kalan bir canlıdır. Bu ayak uydurma canla başla gösterilen bir çabadan ibaret değildir daha çok insanın toplumdan sıyrılmasından, kendine yabancılaşmasından ve de kendini

* *L'étranger*

toplumun akımına bırakmasından doğuyor. Bu sosyal zorunluluğun çizgileri çok katıdır çünkü aşıldığı takdirde insanın toplumsal yargılanmayla karşı karşıya kalması an meselesidir. Camus Var olmayı bu sebeple bir nevi ‘zahmet’ olarak tanımlar.

Diğer yandan Camus, *Yabancı* eserindeki Meursault karakteriyle varoluşsal gerilimin üstesinden gelmenin biçimlerini aktarmaktadır. Meursault, geçmişe ve geleceğe dair hiçbir birikimi ve umudu olmayan orta yaşlı bir karakterdir. Ailesine, komşusuna ve hemen hemen etrafındaki hiçbir insana, varoluşsal bir değer yüklememektedir. Meursault’un yaşamı toplumdan izole değildir, sosyal ortamlarda sıkça bulunmakta ve hatta bir kadına ilgi duyabilmektedir.

Buna mukabil hayata ve var olmaya bir yabancıнын penceresinden bakmayı tercih etmektedir. Yani Meursault, topluma ayak uyduramamaktan ziyade toplumu ve çevresini önemsememektedir. Bu gerçekdışı yaşam biçimi; annesinin ölümünü, kariyerini, dini inançları önemsememesi Meursault’ya özgürlüğünün kapılarını açmaktadır ve çevresine yabancılaşmayı tercih eden, yarın yokmuşçasına yaşayan Meursault için özgürlük tam da budur.

Fakat Meursault örneğinde de görüldüğü gibi bu yabancılaşma alışlagelmişin dışına çıkmakta ve toplum tarafından kabul görmemektedir. Toplumun en kutsallarından sayılan ‘anneye hürmet’

konusunda olduğu gibi Meursault’nun görüşleri çevrenin

beklentileriyle çakışmaktadır. Eserde birey-toplum çatışması oldukça sembolik bir biçimde ele alınır: Cinayetden yargılanan Meursault, hâkim karşısında ifade verdiği sırada, duruşmanın seyrinin aniden değiştiğini fark eder; hâkim, Meursault’nun işlediği cinayetden ziyade annesinin ölümüne kayıtsız kalmasını ve annesini önemsememesini yargılamaktadır. Bu örnekte açıkça görüldüğü üzere Camus, beklentilerle dolu bir toplumun içerisinde yaşamının, var oluşun en büyük sorunu olduğunu vurgulamaktadır.

Camus için her şey anlamsızdır ve böylece var olma sorunsalı da ciddiye alınmadığında sorun olmaktan çıkmaktadır. Bu ciddiye almama hali de hiç şüphesiz kendine

ve topluma yabancılaşmadan geçer. Meursault örneğinde görüldüğü üzere ferdin, beklentilerle dolu toplumda var olması ve özgürlüğü tatması oldukça güçtür.

*Öteki, senin cehennemindir.**

Jean-Paul Sartre, varoluşçuluk tartışmasında Camus'dan daha sık anılıyorsa, bunun sebebi şüphesiz çok daha radikal ve çarpıcı açıklamalarda bulunmasıdır. Sartre'ye göre yabancı, toplum ve beklentiler arasında sıkışıp kalmıştır ve varoluşsal krizlerin uçuşumunda yaşamaktadır. Öteki, yani toplum ve sosyal çevre insanın cehennemidir çünkü insan sürekli toplumsal beklentiler ve çizilen sınırlar çerçevesinde hareket etmek zorundadır. Bu mecburiyet insanın toplumdan soyutlanarak dışlanmasını dolayısı ile kendisine ve dünyaya yabancılaşmasını tetiklemektedir.

Sartre, her bağlamda olumlu anlamda kullanılan 'özgürlük' kelimesini farklı bir açıdan ele almaktadır. Ona göre özgürlük, insanın tercih edebileceği bir şey değildir, insan var olmayı seçemediği için özgürlüğe itilmiştir: İnsan, özgür olmaya mahkumdur." Sartre insan özgürlüğünü acizlikle bir tutmaktadır çünkü ona göre özgürlük bilmemekten doğan bir histir. 'Ben kimim, neden varım?' sorularının cevabını bilmeyen insan, kendini bu belirsizliğin kollarına bırakarak 'özgür' olduğunu düşünmektedir. Bu çelişkili durumun farkında olan kişiler ise, bahsi geçen yabancılaşmayı yaşayanlardır.

Yalnız, çaresiz ve umutsuz bir insan portresi çizen Sartre, eserlerinde de bu ruh halini içselleştiren

'yabancı' karakterler kurgulamıştır. 'Toplum, insanın cehennemi'dir tezini altını çizerek vurgulayan eseri ise *Gizli Oturum*'dur***.

Sartre'nin bu oyunu, üç kişi arasındaki bir ilişki üzerinden yaşanan kısır döngüyü anlatmaktadır. İki kadın ve bir erkek öldükten sonra cehenneme düşerler ve cehennem sade, beyaz ve hiçbir çıkışı olmayan bir odadan ibarettir. Bu üç yetişkin, zamanla birbirilerine ilgi duymaya ve böylelikle birbirilerine karşı giderek artan ve imkânsız beklentilere girmeye başlarlar. Öz saygısını beklenti içerisinde olduğu insanın biçtiği değere göre belirleyen, ancak beklenti ve arzularının karşılığını alamayan karakterler için gerçek bir cehennem hayatı başlar. Bu muhtaçlık onların cehennemi-dir. Oldukça sembolik işlenen bu oyunda, mesaj oldukça nettir: İnsanlar senin cehennemindir çünkü karşılıklı beklentiler sürekli bir ıstıraba yol açar. Toplum içinde yaşayan birey de tam anlamıyla bu şekilde bir azaba mahkûm edilmiştir. Bu açıdan, kişi için yabancılaşma, toplumdan soyutlanma ve izole bir hayat yaşama kaçınılmazdır. Sartre, sosyal bir varlık olan insanın vermek zorunda kaldığı mücadeleye ve daha geniş bir açıdan bakıldığında, topluma yabancılaşmaya uzanan yola ışık tutmuştur.

Varoluşsal soruları eserlerinde ustaca aktarmayı başaran Sartre ve Camus'un varoluşçuluk tanımları küçük farklarla birbirinden ayrışsa da ikisinin de merkezinde yabancılaşmaya müsait, toplumun dayatma ve beklentilerine uyum sağlayamayan karakterler vardır.

MEHMET BOLAT

~~~~~ T ~~~~~

1994'te Almanya'nın Krefeld şehrinde dünyaya geldi. Duisburg-Essen Üniversitesi'nde İngilizce ve Fransızca Öğretmenliği lisansını tamamladı. Aynı üniversitede yüksek lisans yaptı ve şu an İngilizce ve Fransızca öğretmenliği yapıyor. Türk, Alman ve dünya edebiyatına büyük bir ilgi duyuyor. YTB Türkçe Ödülleri Öykü Kategorisinde üçüncülük ödülü kazandı.

* *L'enfer, c'est l'autre.*

** *L'homme est condamné à être libre.*

*** *Huis Clos*

YURTDIŞI VATANDAŐLAR
BURS PROGRAMLARI

YURTDIŞI VATANDAŐLAR BURS PROGRAMLARI

LİSE BİTİRME SINAVI
BAŐARI BURS

AİLE VE SOSYAL HİZMETLER
ALANLARINDA
UZMANLIK BURS

PROF. DR. FUAT SEZGİN
ÜSTÜN BAŐARI BURS

TEZ VE ARAŞTIRMA
BURSLARI

YURTDIŞINDAKİ
TÜRK ÇOCUKLARINA
TÜRKÇE ÖĞRETİMİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

HUKUK
UZMANLIK
BURS

Başvuru
Tarihleri ve
Detaylı Bilgi

<https://www.ytb.gov.tr/yvburslari/>

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

www.ytb.gov.tr

@yurtdisiturkler

YABANCILAŞMA ÜLKESİ'NDE KÜÇÜK BİR PRENS

ZÜMRA UFUK

Ah bu yabancılaşma hissi! Küçük dünyamızın büyük derdi!

Geçmişle geleceği bağlayan bir *Şimdi Treni*'nde yol alıyoruz. Dünyaya gelişimizle birlikte hazırda bizi bekleyen bu trene binip hayat yolculuğumuza çoktan başladık. Bu yolculukta, yolculuğun kendisi ve insanın özü dışında aynı kalan hiçbir şey yok. Yolculuk boyunca geçtiğimiz yollar, pencereden gördüklerimiz, trenimize binip inen yolcular, çevremiz, bedenimiz, ruh hallerimiz ve dolaşısıyla da biz durmadan değişir dururuz. Yaşanan bu değişimleri dışsal ve içsel olarak ikiye ayırıyorum. Dışsal değişimler ile çevremiz ve bedenimizdeki, içsel değişimlerle de kişisel ve ruhsal iç dünyamızdaki değişimleri kastediyorum. Bu değişimler *yabancılaşma duygusunun* hakiki mayasıdır. İnsanın kendine,

çevresine ve başka insanlara karşı yabancılaşmasının öz mayası.

Aslında insan yabancılaşma hâlini hayatında sıkça deneyimler. Ama her zaman fark etmez. Çünkü bunu fark etmek yaşanan duygunun yoğunluğuyla ilgilidir. İnsan bazen yabancılaştığı şeyden tamamen kopar. Bazen de o şeyle arasında büyük bir uçurum hissetmez ve onunla yaşamaya devam edebilir. Mesela özüne benzeyen (bir) kişiliğe sahip olan biri kendiyle büyük çatışmalar yaşamadan hayatına devam eder. Bunun tam tersi bir durumda ise kişi, kendi özüne bir uzaklık hisseder ve içsel çatışmalar yaşamaya başlar.

Bunu fark edememenin diğer bir nedeni ise çocuklukla ilgilidir. Bu uzaklaşma hâli çocukken pek fark

edilemez. Çocukluktan çıkılıp olgunlaştığında *yabancılaşma duygusu* daha iyi tespit edilebilir ve ne anlama geldiği kavranabilir. Çocukken de olgunken de bu hisle baş etmek elbette çok zordur. Fakat bir yetişkin en azından yaşadığı şeyin ne olduğunu anlamlandırarak tanımını yapabilir, bunun için çözümler arayabilir. Çocuğun dünyasında ise böyle bir tanımlama ve anlamlandırmayı yapacak tecrübe ve yetenek henüz yeteri kadar gelişmemiştir.

Yoğun ve güçlü bir yabancılaşma hissi başka bir evreye geçişin de habercisidir. Bu yüzden dolayı olarak kendinden sonra hissedilecek duyguların da müsebbibi hatta suçlusudur. Özellikle de insanoğlunun belki de en büyük korkularından olan *yalnızlık duygusunun* sorumlusudur.

Yabancılaşmanın ardından yaşanan evrede insanın halihazırda var olan dünyası önce bir güzel başına yıkılır. Ardından kendisini yeni ve boş bir dünyanın içinde buluverir. Burada yalnızca kendisi vardır ve tek başınadır. (Tıpkı bir çocuğun büyüme evrelerinde kendisine farklı açılardan yabancılaşması ve hissettiği yalnızlık gibi.)

Yabancılaşma duygusunun iki farklı yöne doğru yaşandığını varsayabiliriz: içe ve dışa doğru. İçe doğru yaşanan yabancılaşma insanın kendisine yani özüne yabancılaşmasıdır. Dışa doğru olan ise insanın dış dünyasına karşı hissettiği yabancılaşmadır.

İçe ve dışa doğru olan bu yabancılaşma duyguları hem çocuklukta hem de yetişkinde yaşanabilir. Bu iki dönemin ortak noktası, içe doğru hissedilen yabancılaşmanın kişinin kendisine yönelik olmasıdır. Fakat dışa dönük yaşananlarda “dış”lar farklıdır. Büyükler için dış; onları saran toplum ya da bütün dünya iken, çocukların yabancılaşma yaşadığı dış; büyükler ve onların dünyasıdır çoğu zaman.

İnsanın yabancılaşma duygusunu iki soruyla ele alalım: yabancılaşma nerede ve hangi yöne doğru yaşanır? Bu ikisinin birbirine karıştırılmaması gerekir. *Hangi yöne?* sorusunu yukarıda cevaplamıştık: “İçe ve dışa doğru”.

Bu duygunun *Nerede?* yaşandığı sorusuna verilecek yanıt ise sadece “dışta” olacaktır. Çünkü yabancılaşma içte değil daima dışta yaşanır, bu içe doğru bir yabancılaşma olsa dahi. İnsanın özü, onu saran kişiliğin ve bedeninin içindeki bir çekirdek gibidir. Merkezdir. Bu öz in-sanda değişmeyen, saf ve arı kalan

tek noktadır. Zamanla değişen beden ve kişiliğe rağmen öz sabit kalır.

Bunu bir soğanın katları gibi düşünenecek olursak resmi daha derli toplu ve nesnel görebilme imkânına kavuşuruz. Özümüz, varoluşumuzun çekirdeğidir ve onu önce benliğimiz ve sonra sırasıyla; bedenimiz, kişiliğimiz, çevremizdeki diğer insanlar, dünyamız, evren ve daha sayamadığımız birçok alem kuşatır. Bu çekirdek sıfır noktamızdır ve bir göbek bağı gibi bizi yaratana bağlayan parçamızdır. Onun dışındaki her şey değişime mecbur ve maruz kalırken, biz bu çekirdek sayesinde, bütün değişimlere rağmen yolumuzu bulmaya çalışırız. Ondaki yayılan enerji bize doğru yolu gösteren tek pusuladır.

Özü çevreleyen her şey dışta olanıdır. Bu nedenle şimdiye kadar birçok şekilde ele alınıp dile getirilen ve var olduğuna inanılan “İçimizdeki Yabancı” tanımının sorunlu olduğunu düşünüyorum. Çünkü yabancı içimizdeki bir şey değildir. Evet, içe doğru bir yabancılaşma yaşanabildiği doğrudur, bu çekirdeğe doğru katman katman iner. Fakat yine de bu özün dışında yaşanan bir yabancılıktır. Yani içe doğru fakat yine de dışta kalan bir yabancılaşmadır. Yani dışarıda olan, değişimler yaşayan kişiliğimizdir. Öz ise asla değişmez.

Peki buna rağmen dıştan içe doğru yani öz’e doğru yaşanan yabancılaşmada neden yabancıların içimizde olduğunu hissederiz? Çünkü büyürken ucu özüme bağlı olan kişilik uçurtmasının ipini uzattıkça uzatırız. Bu metaforla ipin sarıldığı makarayı özüme, rengarenk parçalardan oluşan uçurtmayı kişiliğimiz, ikisinin arasındaki mesafeyi (değişimin sebep olduğu mesafe) de ip

olarak düşünebiliriz. Değişen kişiliğimiz özünden uzaklaşma meylinde-dir. Bilhassa özüyle arasındaki mesafe fazla açılmış bir kişilik, kendi özüne benzemez. Aradaki mesafe yüzünden ona dışarıdan bakar. Biz değişimlerin sonucunda ortaya çıkıp bizi saran kişiliğimizin esas olduğunu sanarak, her şeye onun gözünden bakarız. Bu durumda özüne dışarıdan bakan kişi kendini yabancı hisseder. Bu tıpkı uçurtmanın havalanıp bağlı olduğu yere yukarıdan bakması gibidir. Sanki değişip özünden uzaklaşan o değilmişçesine, kendinin değil de özünün yabancı olduğunu varsayar. Bu noktada “İçimizdeki Yabancı” yanlışlaması oluşur. Oysa yabancı olan öz değil, dışarıda olup oradan içeriye doğru bakan özün çevresinde oluşan kişiliktir.

Yabancılaşma duygusunun yoğunluğu kişiliğimiz ile özüme arasındaki benzerlik oranına göre değişim gösterir. Kişilik, öze ne kadar benzer şekilde değişir ise içe doğru yaşanan yabancılaşma duygusu da o kadar azalır.

Büyürken yaşanan yabancılaşmalar, yetişkinler ve çocuklar arasındaki uzaklığın da en büyük sebebi-dir. Bu uzaklık yüzünden yetişkinler genelde bir çocuğun duyarlılığını, hayata olan saf bakışını ve iç dünyasının zenginliğini anlamakta zorlanır. Çevresindeki yetişkinler tarafından anlaşılacak isteyen ve buna ihtiyaç duyan çocuk anlaşılmadığında onlarla arasında bir uçurum olduğunu hisseder ve kendini yetişkinlerin arasında bir yabancı gibi görmeye başlar. Bu duygu çocuğun dışa doğru yaşadığı, ilk ve bence en travmatik yabancılaşmadır. Çocuk bu duyguyla başa çıkmakta zorlanır. Yabancılaşmayla birlikte iç dünyasına çekilen çocuk, kendini dibi görünmeyen bir yalnızlık

“

Exupery, kitabında yalnızca bir çocuğun dünyasını ve büyüklere olan bakışını anlatmakla ya da hayata dair dersler vermekle kalmaz, aynı zamanda içinde taşıdığı çocukluğunun yalnızlığına daha fazla dayanamayan bir adamın acısına da son vermek ister.”

kuyusuna fırlatılmış gibi hisseder. Bu durum aynı zamanda çocuğun gelecekteki yetişkin hâli için de bir sorun yaratma tehlikesi taşır. Çünkü insan büyüse bile bu çocukluk onun hayat üçlemesinin (çocukluk - gençlik - yaşlılık) çekirdeğini oluşturduğundan onun her zaman içinde bulunacaktır.

Büyükler içinse durum genelde tam tersidir. Çünkü onların dış dünyası sadece çocuklardan oluşmaz, içinde yaşadıkları toplum, inançları, değerleri ve ön yargıları da onları çevreler. Yetişkinler, çocuklar tarafından anlaşıl-maya da pek ihtiyaç duymazlar. Ayrıca çocukken zaten yaşamış oldukları travmaları hâlâ içlerinde taşıdıklarından bununla daha çok meşguldürler.

Sevgili yazar Antoine de Saint-Exupery, yetişkinlerin, kendi çocukluklarıyla ne kadar meşgul olduklarını *Küçük Prens* kitabı ile naif bir şekilde ele alır. Exupery, kitabında yalnızca bir çocuğun dünyasını ve büyüklere olan bakışını anlatmakla ya da hayata dair dersler vermekle kalmaz, aynı zamanda içinde taşıdığı çocukluğunun yalnızlığına daha fazla dayanamayan bir adamın acısına da son vermek ister. Bu adam, hayatı boyunca, çocukluğunu, anlaşıldığı ve yabancılık çekmediği bir anla buluşturmaya ümit etmiştir böylece onu avutabilmeyi amaçlıyordur. Ama öyle bir an yoktur. Exupery, böyle bir anı yazı aracılığıyla gerçekleştirerek onu Küçük Prens ile karşılaştırır. Buradaki adam yazarın kendisini temsil etmektedir. Bir yetişkin olarak, içindeki çocuğa ihtiyacı olan anlayışı göstererek onu huzura erdirmek istemiştir. Bunun için de kurgunun gerçekliğine başvurmuştur. Kitapta Küçük Prens ile arkadaş olan aslında pilot değil onun yetişkin bedeninin içinde kalan çocuk hâlidir. Yani Exupery'nin çocukluğu. Bu çocuk ile Küçük

Prens'in çok önemli bir ortak noktası vardır: Büyüklerin dünyasında yabancı ve yalnız hissetmek. Bu nedenle bu karşılaşma ikisi için de çok kıymetlidir. Küçük Prens ziyaret ettiği gezegenleri yani karşılaştığı yetişkin dünyalarını ve davranışlarını; onları ne kadar tuhaf bulduğunu ve anlam veremediğini anlatır. Pilot da tıpkı Küçük Prens gibi büyürken yetişkinlerin dünyasına anlam verememiş ve onlara yabancılaşmıştır. Ayrıca Küçük Prens de aynı onun gibi saflığını ve engin hayâl dünyasını kaybetmemiştir. Pilotun içindeki çocuk ilk kez kendini anlayan biriyle karşılaştığı için çok mutludur. Çünkü karşılarındaki yalnızca bir çocuk değildir. Bir *Şimdi Treni* ile gezdiği gezegenlerde büyümenin yollarından geçmiş, kendine ait bir gezegeni ve sorumlulukları olan yetişkin bir Küçük Prenstir. Bu yüzden Küçük Prens ile konuştuğunda yıllardır sırtında taşıdığı yalnızlığı hafiflemiş, içinde taşıdığı çocukluğu teselli bulmuştur. Böylece Exupery'nin çocukluğu bir yük olmaktan çıkarak uçmaya hevesli bir umuda dönüşmüştür. Yetişkinlerin kitaba olan ilgisini açıklayan, onları duygulandıran ve imrendiren asıl nokta da budur. İşte tam da bu yüzden yayınlandığı tarihten itibaren çocuklardan çok büyüklerin çocuk kalmış kalbine dokunmuştur. Küçük Prens, büyürken bile hayatının özüne en yakın olan kısmını yani çocukluğunu bırakmayan, özünü unutmayan ya da onu her şeye rağmen hatırlamak isteyen büyüklere yazılmış bir hikayedir.

Kitabın hiç görünmeyen ve asla var olmamış bir sayfasında şunu okumuştum: “*Değişimini özüne yabancılaşmadan yaşayan yetişkinler, bir gün kendi çocukluklarını kucaklarına alıp avutabilirler.*”

ZÜMRA UFUK

1985 yılında İzmir'de doğdu. İstanbul Bahçeşehir Üniversitesi'nde Görsel İletişim Tasarımı lisansını bitirdi. Yüksek Lisansını Viyana Üniversitesi'nde İletişim Bilimleri bölümünde tamamladı.

BÖCEK YABANCI

ELİF NESLİHAN GÜNEY

Böcekten bahsedildiğinde birçok insanın yüzü buruşur, zihinlerde türlü türlü böcekler belirir, hatta fobisi olanların tüyleri diken diken olur. Küçük bir canlı olmasına rağmen zarar vereceğinden korkanlar uzaklaşmaya veya kaçmaya çalışır, hatta ezerek öldürmeye yeltenenler dahi olur. Kısacası böceğe değersiz bir varlık gözüyle bakılır.

Edebiyatta da böcek sembolü edebiyatçılar tarafından çokça kullanılmış, üstelik doğrudan böceğe dönüşen kahramanlarla da karşılaşmak mümkün. İlk aklımıza gelen örnek kuşkusuz Kafka'nın *Dönüşüm* adlı eserinin kahramanı Gregor Samsa olacaktır. Bir sabah kötü bir rüyadan uyandığında kendini yatağında korkunç bir böceğe dönüşmüş olarak bulan Gregor Samsa, böcek gibi beslenmeye ve sürünmeye başlar. Kaosa uyanan Gregor böceğe dönüştüğü için önce ailesi, sonra toplum tarafından dışlanır. Kafka tiksinti, değersizlik ve eziklik

duygusunu kahramanı böceğe dönüştürmekle adeta somutlaştırır.

Dostoyevski'nin okuyucuda böcek izlenimi bırakan kahramanları, Kafka'da nihayet gerçek bir böceğe dönüşmeyi başarır. Colin Wilson'un *Yabancı* adlı eserinde ele aldığı yabancının özellikleri, sorunları, hedeflerini, yani genel olarak "Yabancı"'nın karakterin vasıflarını hem Dostoyevski hem de Kafka'nın kahramanlarında görmemiz mümkün. Topluma bir türlü uyum sağlayamayan, benlik bölünmesi yaşayan, hayatı kabul etmeyen, gerçek dışılık hissinden kurtulamayan kahramanlar, böcek izlenimi bıraktıkları veya böceğe dönüştükleri için onlardan Böcek Yabancı olarak bahsedebiliriz.

Özellikle Dostoyevski'nin *Yeraltından Notlar* eserinin kahramanını, Wilson'un da belirttiği gibi *böcek adam* olarak tanımlayabiliriz. Kendisinin bir haşere dahi olmadığını, hatta böcek olmayı arzuladığını, fakat buna bile layık olmadığını dile

getiren kahraman, odasından çıkmayan, bakışlarını başkalarından kaçırarak, insanlarla fazla iletişimi olmayan, hırçın ve çok fazla düşünen biri olarak "Yabancı"'nın birçok özelliğini taşımaktadır. Eserde doğrudan bir böceğe dönüşüm gerçekleşmese de kahraman okuyucuda Gregor Samsa'dan daha tesirli bir eziklik hissi izlenimi bırakıyor. İç dünyasının karışıklığı, benlik bölünmesi, hatta kendini hasta ve kötü bir adam olarak tanıtmayı ve hastalığıyla övünüp tedavi olmayacağını söylemesi bu izlenimi kuvvetlendiriyor. Ayrıca birçok yerde kendine saygısının olmadığını belirten *böcek adam*, başkaları tarafından da küçük görüldüğünü, ona bir sinek kadar bile değer vermediklerini ve bir böceğe bakar gibi baktıklarını dile getiriyor. Kendine saygısı olmayan kahraman, başkaları tarafından saygı görmediği için dertlenip sinirleniyor. İnsanların onu fark etmemesinden yakan *böcek adam*, bunu değiştirmek için bir şeyler yapmak istese

de özgüveni olmadığı için yabancılıktan ve böceklikten sıyrılma girişimleri başarısız kalıyor.

Colin Wilson, *Suç ve Ceza*'nın kahramanı Raskolnikov'un aslında *böcek adamla* aynı durumda olduğunu söylüyor. Huysuzluğu, kendi içine kapanması, odasında tek başına yaşaması ve insan olmanın perişanlığından nefret ederek bunun sebebi olarak da insani zaafı görmesi gibi *böcek adamla* ortak yönlerini vurguluyor. Ona göre tek fark *böcek adam* ve Gregor Samsa'nın pasif, Raskolnikov'un aktif bir "Yabancı" olmasıdır. Raskolnikov kendi güçsüzlüğünden nefret eden bir kahraman olmasına rağmen başkaldırarak eyleme geçer ve tefeci kadını öldürür. Fakat eylemi istediği türde bir etki yaratmadığından ve hayatının istediği gibi değişmesinden yıkılır. Manevi anlamda kendini ölü biri olarak görür. Yine de işlediği cinayeti bir suç olarak görmez ve "Alçak, zehirli bir böceği öldürdüğüm için mi suçluyum" sorusunu sorar. Colin Wilson'a göre "Yabancı"ların yıkılmaya meyletmesi gerçek bir düşman olmamasından kaynaklanıyor. Raskolnikov ve *Yeraltından Notlar*'ın kahramanı aslında kendilerine bir düşman belirliyorlar, fakat benlik bölünmesi, kendini tanıyamamak, manevi çöküntü ve hissettikleri "Yabancı"lıktan bir türlü kurtulamamak onları yine de yıkıma sürüklüyor.

Özetle; böcek kahramanlar kendi kimliğini kabullenmeyen, dışlanmış, özgüvensiz, şüpheli, içine kapanık bireyler olarak özgüvenleri olmadığı için kendilerini ve yapabileceklerini keşfedemezler. Keşfetmeye çalışsalar dahi yaşadıkları özgüven eksikliği yüzünden eylemleri istedikleri gibi sonuçlanmaz. Böcek kahramanlar

eksikliğin ve değersizliğin simgesidir. Gregor Samsa babasının attığı elmayla yaralanıp ölüme terk edilir. Onun ölümüyle aile rahatlar ve geleceğe dair ümit beslemeye başlar. Böcek kahraman aynı bir böcek gibi kimse tarafından istenilmeyen ezilmeye layık bireylerdir, hatta öldüklerinde huzur duyulur. Örneğin Dino Buzzati'nin *Hamamböceği* adlı öyküsü şu cümlelerle başlar: "Eve geç döndüm, koridorda ayaklarımın arasından kaçmaya çalışan bir hamamböceğini ezdim (döşeme taşının üstünde kapkara kaldı), sonra odaya girdim." Kahramanın bir kara leke olarak gördüğü böcek ezilmesine rağmen ölmemiş, sol orta ayağını çırpmaya halen devam ediyor, yani böcek ölmeyi sürdürüyor. Kahramanın öykünün sonunda: "Terliğimle böceği ezdim, döşemenin üstünde sürüyerek, kül rengi uzun bir çizgiye dönüştürdüm." demesiyle öykünün serüveni değişiyor. Kahramanın korku ve endişeden inleyen karısı rahatlayıp sanki gülümüyor, uluyan köpek, ağlayan çocuk susuyor ve avludan gelen ayak sesleri, hatta tüm rahatsız edici sesler kesiliyor, en önemlisi de ölüm kaygısı kayboluyor. Böcek eziliyor ve bir huzur yaşıyor.

Genel olarak "Yabancı"nın, topluma uyum sağlamakta zorlanan bireyler olduğunu görüyoruz. Tek başına bir odada yaşamlarını sürdürmeye çalışan, bir türlü tatmin olamayan, çok düşünen, aşağılık kompleksinden kurtulamayan bu kahramanlar Gregor Samsa gibi trajik bir dönüşümle ya da *Yeraltından Notlar*, *Suç ve Ceza*'daki gibi okuyucuda bıraktıkları izlenimlerle bir böcekleşmeyi temsil ediyorlar. Toplumun değer vermediği bu bireyler bir böcek kadar değersiz, küçük, tiksindirici ve korkutucu görülüyor, *Hamamböceği*

öyküsünde olduğu gibi 'ezilmeleyle' bir rahatlama yaşıyor.

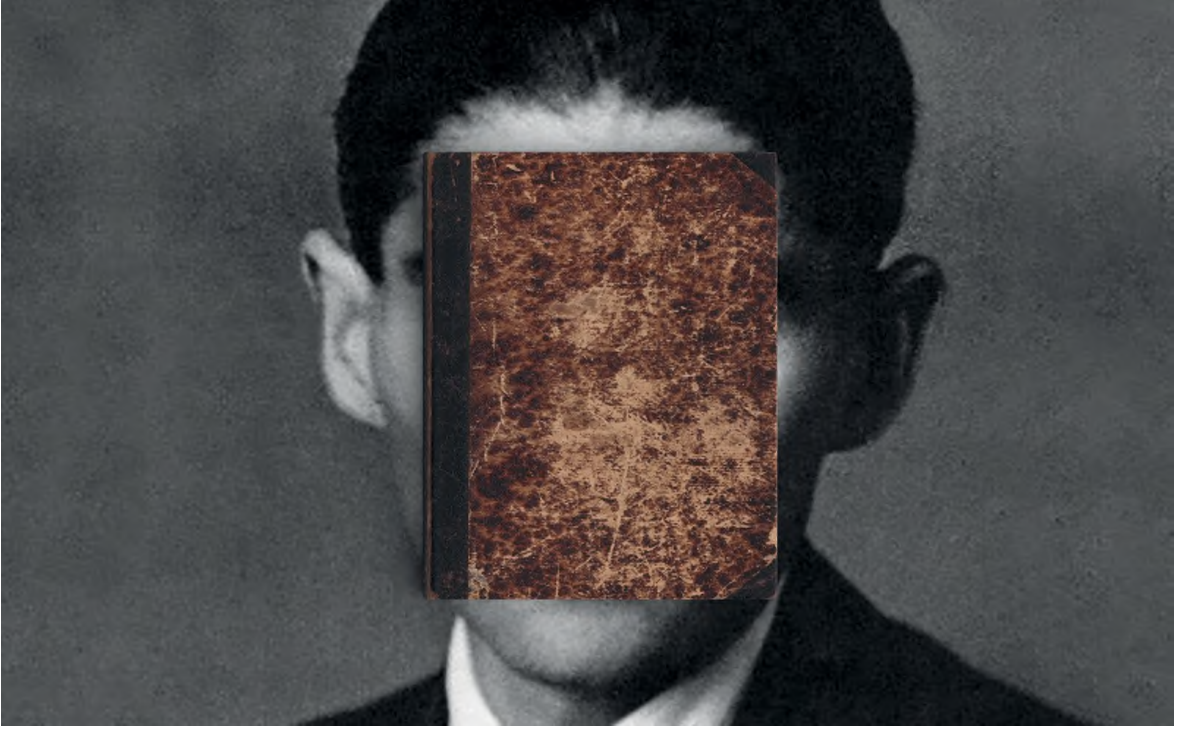
Söz konusu eserlerde insanın toplumdan, doğadan, ruhundan ve kendisinden yabancılaşması çarpıcı bir şekilde yazıya aktarılır. Özellikle sanayi devriminden sonra "birey" in değersizleşmesinden, giderek anlamını kaybetmesinden veya eserlerdeki gibi böcekleşmesinden bahsedebiliriz. "Yabancı"nın hayattaki arzusu kendini tanıyabilmek, kendini ifade etmenin yollarını aramak, özgür olmak ve yabancılıktan kurtulmaktır. Colin Wilson *Yabancı* adlı eserinde "Yabancı"yı; "Hasta olduğunu kabul etmeyen bir toplumda, hasta olduğunun farkında olan ve iyileşmenin yolunu arayan kişi" olarak tanımlar.

ELİF NESLİHAN
GÜNEY

~~~~~ T ~~~~~

1992'de Münih'te doğdu. İlk ve orta öğrenimini Münih'te tamamladı. Ludwig-Maximilians-Universität München'de Orta Doğu Uzmanlığı ile Almanca Dil Öğretimi Fakültesini bitirdi. Şimdilerde aynı üniversitede Bilişsel ve Kültürel Dil Bilimi alanında yüksek lisans yapıyor. YTB Türkçe Ödülleri 2020 Kitap Desteği Kategorisinde ödüle layık görüldü. Bir Bardak Su yazarın ilk kitabı.

KAFKA'NIN YALNIZ BEKÂRLARI

TAİBE AKDENİZ

Önünle edebiyatın her türünde, hemen hemen her filmde ve hikâyede karşılaşıyoruz: Bahsettiğim karakter gizemli Yabancı. Topluma, zamanına ve sosyal çevresine pek uyum sağlayamayan bir figür Yabancı. Onu, karşımıza çıktığı her şekliyle büyüleyici buluyoruz ve bu yüzden ilgimizi çekmeyi başarıyor. Belki de kendimizi onunla bağdaştırabildiğimiz içindir. Yabancıyı tanımlayan ve özel kılan şey de budur işte: Alışlagelmişin dışına çıkması ve sürdürdüğü bireysel hayat tarzı.

Edebiyatta en belirgin yabancı figürü, 20. yüzyıl başlarındaki bekar erkek figürüdür. Kapitalizm ve sanayileşme

ile metropollerde giderek anonimleşen hayatın bunda bir etkisi olduğu tartışılmaz. Yalnız ve insanlardan uzak tavırlarından dolayı, gittikçe toplumun kıyısına itilen bir “yalnız bekar” karakteri ortaya çıkıyor. Çoğunlukla alışılmadık hareketler sergileyen yalnız karakter bencildir ve duygusal bakımdan dengesiz olarak nitelendirilir. Toplumsal beklentilerin kurbanı olan burjuva bekar, aynı zamanda tavırları ve hayat tarzından ötürü, toplumda ve çevresinde güvensizlik uyandırır. Başarısız ya da başıboş olarak değerlendirilen yalnız bekar, dönemin geleneksel aile yapısını tehdit eden bir aile düşmanı olarak da anılmıştır sıkça.

1883 ile 1924 yılları arasında yaşayan Franz Kafka hayatı boyunca hiç evlenmemiştir. Bu nedenle “dünya edebiyatının bekarı” olarak da anılır. Kafka buna paralel olarak eserlerinde, toplumdan soyutlanmayı içselleştiren bekar figürüne sıkça yer vermiştir. Kafka’nın öykü ve romanlarında karşımıza çıkan bu “yalnız bekar” karakterlerinden iki örnek tanıtılıp karşılaştırılabilir. Bunlardan ilki *Blumfeld* diğeri de dünya edebiyatında hayli tanınan *Gregor Samsa*’dır.

Kafka’nın vefat etmeden önce dünya edebiyatına bıraktığı “Blumfeld, yaşlı Bir Bekar” (1915) öyküsünde, isminden de anlaşılacağı üzere tuhaf bir bekarın özel hayatı ile iş

hayatı arasındaki karmaşık ilişki anlatılmaktadır. Blumfeld hem ruhen hem de bedenen toplumun dışında, bir apartmanda yalnız yaşıyor. İnsanlarla teması, hizmetçisi ve iş dışında bir iletişim kurmadığı iş arkadaşlarıyla sınırlı. Blumfeld, 20. yüzyılda çalışan yalnız bekarın temsildir. Karakter daima toplumda mesleki anlamda tanınma ve kabul görme arzusu arasında gidip gelir ve bu durum duygusal boşluğunu tetikler.

Öykü içerisinde karşımıza sürrealist anlamlar taşıyan çifte motifler çıkar. Blumfeld, bir akşam bir köpeğin kendisine refakat etme fikrini derhal aklından savuşturur, ancak bu istek, onun derin şefkat ihtiyacının altını çizer. Hemen sonra, evinde karşısına çıkan pingpong topları özel hayatında ona eşlik etmeye başlar ve peşinden ayrılmazlar. Buna paralel olarak işyerinde de benzer motifler tekrarlanır. Orada da iki stajyeri daima etrafında dolaşır. Bu gerçekdışı motifler Blumfeld'in yalnızlık hakkındaki düşüncelerini tetikler. Edebiyatçılar toplumun Blumfeld'de içten içe gerçekdışı arzularına karşılık bulabileceği bir hayat arkadaşı isteğini vurguladığı savunur. Bu arkadaşlık daha önce de belirtildiği gibi aile kurma amacını taşımaz. Çifte motifler, kahramanın iç dünyası ve onun gizli arzuları hakkında ipuçları verir ve Blumfeld'in içten içe yalnızlığıyla pek de barışık olmadığını gösterir.

Kafka, "Dönüşüm" (1912) adlı kitabında yine yabancılaşmayı ele almaktadır. Bu anlatıda gerçeküstü olaylar dikkat çeker; Gregor Samsa bir sabah odasında bir böcek olarak uyanır. Dönüşümünün ardından ailesinden giderek uzaklaşır

ve sonunda bu yalnızlaşma ve yabancılaşma sonucu ölür. Samsa'nın dönüşümüyle, içinde bulunduğu şartlar giderek ağırlaşır ve artık taşıyamayacağı bir hal alır. Blumfeld gibi, Samsa da çalışan bir "yalnız bekar" olarak sosyal ilişkilerden yalıtılmış bir şekilde yaşar. Yalnız yaşayan Blumfeld'in aksine Samsa, ailesinin evinde bir odaya sahip. İşinden memnun olmadığı için, istifa etmek ister ancak evin tek geçim kaynağı olarak ailesine karşı sorumlulukları vardır ve bu nedenle kişisel isteklerini bastırmak zorunda kalır. Blumfeld'e benzer şekilde, Samsa'nın şefkat arayışı, odasındaki kürk mantolu kadın imajından anlaşılır. Odası, ailesiyle olan mekânsal sınırları ve dönüşümünden önce ailesinin ona olan bağlılığını temsil eder, çünkü evin bütün odaları onun odasına çıkar. Böceğe dönüşmesiyle, ailesinin ve iş verisinin Samsa'yı aslında sadece sömürdükleri anlaşılıyor. Ölümünden sonra, yalnız ve yabancılaşmış Samsa'nın yerinin ne denli çabuk doldurulduğu da ayrıca vurgulanır.

Franz Kafka'nın her iki yabancılaşmış kahramanı da toplumun sorunlarına ışık tutuyor. Kafka çalışan ve yalnız bekarlar Blumfeld ve Gregor Samsa karakterleri aracılığıyla aynı zamanda bir toplumsal sınıf eleştirisi de sunar. Blumfeld'in çalışma ortamı ve başkalarına karşı davranışı, zamanın alt sosyal sınıfa ait saygı görmeyen çalışan karakterinin en iyi temsillerinden biridir. Gregor Samsa, toplumun ve çevresinin kurbanı olarak adeta bir yıkımı yaşar. Her iki kahraman da burjuva toplumunun sınırları içinde yaşamaya çalışır, ancak topluma ayak uyduramaz ve toplumun dışına itilirler.

TAİBE AKDENİZ

Almanya'nın Krefeld şehrinde 1995 yılında dünyaya geldi. Ruhr Üniversitesi Bochum'da edebiyat öğrencisi. Krefeld'de yerel gazeteci olarak çalışıyor. 2021'den beri kendi kültür projesini yönetiyor.

@kopflueften

YABANCILAŞMADAN AMOK KOŞUCULUĞUNA

FATMA TÜRK

Usta yazar Stefan Zweig'ın kaleme aldığı "Amok Koşucusu" eserinde yabancılaşma kavramının bazı izlerine rastlarız. Eserin doktor olan ana karakteri, yaşadığı toplumdan kendini soyutlayarak hiçbir bağ bırakmaksızın bütün köprüleri yakar ve bir iç hesaplaşma ortamında adeta can çekişir. Bütün yaşadıklarının temelinde yabancılaşmanın işaretlerini görebiliriz. Ayrıca, son derece çarpıcı bir dille yazılmış eser, okuru bir hortum gibi içine çekerek mütahiş bir finalle sonlanır. Bulunduğu ortama ait olmadığına inanan kişiler, bütün olguları kendilerine özgü süzgeçlerden geçirerek sınıflandırır ve giderek yalnızlaşırlar. Bu

süreçlerde toplumsal yapının ve sosyokültürel faktörlerin rolü de azımsanmayacak kadar çoktur. Sistemin çarkına dahil olmadan, onun bir parçası olmadan yaşamak neredeyse imkânsız olduğundan, kişi ve kitle arasında daima çatışma söz konusudur.

Zweig'ın eserine dönecek olursak; kahramanların iç dünyalarında yaşadıkları gel-gitlere ve yalnızca kendi benliklerini önceleyerek verdikleri kararlar sebebiyle ödedikleri ağır bedellere şahit oluyoruz. Karakterlerin kendilerini toplumdan soyutlamalarının ve bağlı oldukları çevreden bağımsız yollar seçmelerinin altında yatan sebepleri anlamaya

çalışıyoruz. Yazarın yapmış olduğu güçlü psikoanalitik tahliller aracılığıyla, kahramanların kusursuz çizilmiş portrelerini zihnimizde rahatlıkla canlandırabiliyor, böylelikle eylemleri hakkında az çok fikir yürütebiliyoruz. Örneğin doktordan yardım isteyen evli kadının da bir tür yabancılaşma sonucu çevresinden olmayan genç bir sevgili edindiğini, kendisine gizli saklı bir dünya kurduğunu görüyoruz. Sosyal çevresine oldukça zıt olan sevgili seçiminden, mevcut hayatından pek de memnun olmadığını anlayabiliyoruz.

Kitabı okurken farkında olmadan şu sorular aklımızı meşgul ediyor;

acaba doktorun yerinde biz olsaydık, ne olurdu? Tutkularımızın peşinden ne kadar koşardık, ya da tam olarak nerede dururduk? Her insan mutlaka, hayatının kısa bir döneminde de olsa, kendisini bulunduğu ortama yabancı hissettiği anlar yaşamıştır. İşte bu eserde, doktorun bir anda dümeni nasıl ters yöne kıldığını ve ihtiraslarının peşinden sürüklenirken nasıl kendinden geçtiğini okuruz. İnsanları tetikleyen duygular şartlara göre nasıl eğilip bükülüyor, duygular arasındaki hızlı geçişlerin temelinde neler yatıyor gibi sorulara ışık tutarak bizleri etkisi altına alan eser okuru tekrar tekrar düşünmeye sevk ediyor.

Her şeyi geride bırakıp çılgınca koşmak, ulaşmak istediğin menzile bir an önce varmak için sadece o hedefi düşünerek karşına çıkan hiçbir şeyi umursamadan âdeta bir boğa gibi koşmak, yani bir Amok Koşucusuna dönüşmek... Peki bir insan bu hâle nasıl gelir? Yabancılaşma kavramı biraz da burada devreye giriyor. Doktorun yaşadığı coğrafyadan uzak kalması, sıcak iklime alışık olmayışı ve etrafındaki insanlara kültürel anlamda uzak oluşu, bütün bunlara uzunca bir zaman maruz kalması, içindeki bazı dürtüleri tetiklemiş olabilir. Basitmiş gibi görünen sıradan arzular yönetilemediğinde yıkıcı şehvetlere dönüşebilir. Doktorun içinde çığ gibi büyüyen istek bir anda kontrol edilemez hâle geliyor ve hiç tanımadığı bir kadının arkasından sürüklenmesine sebep oluyor. Eserde mantığın tamamen devre dışı kalışına, saplantılı tutkular tarafından ele geçirilen bir doktorun maratona şahitlik ediyoruz.

“Siz amok nedir bilir misiniz? Sarhoşluktan da öte... bir çılgınlık, insanın kudurması gibi bir şey... Ölümçül, anlamsız bir saplantının krize dönüşmesi... Başka hiçbir alkol zehirlenmesi böyle bir etki yaratmaz.”

İşte bu sözlerle yazar, doktorun iç dünyasındaki buhran ve ihtiraslar sonucunda nasıl raydan çıktığını gösterir. İnsanın kudurması der. Yani kontrol edilemez bir taşkınlık, saldırganlık, gürültülü bir bunalım. Kahramanın adeta pimi çekilmiş patlamaya hazır bir bomba gibi oluşunu, yaşadığı derin sarhoşluk halini, bir maddenin tesiri ile zehirlenmenin dahi ötesinde bir hal olarak yorumlar. İçten dışa doğru taşmak, kabına sığamamak; tıpkı bir yanardağ gibi...

“Doktor, insanlara yabancılaşmışsınız ve bu, eninde sonunda bir tür hastalığa dönüşür. Hoş sohbet, kalabalığa ve hareketlenmeye ihtiyacınız var.”

Kendi adasına çekilen doktorun yalnızlıktan bunaldığına hükmedilir, bir an önce insanların arasına karışması gerektiğine vurgu yapılır. Uzun süre yalnızlık çeken, uyum sorunu yaşayan bir insanın ister istemez ruhsal dengesinin bozulduğunu, akabinde yanlış kararlar aldığına şahit oluruz.

Sonuç olarak, hepimiz bazen bilinçsizce bir şeylerin peşinden koşar, durmak nedir bilmeyiz. Ta ki yorulup düşene kadar... Hangi tutkular bizi mıknaş gibi kendine çekiyor? Gerektiği yerde frene basmayı becerebiliyor muyuz? Kimi zaman dıştan içe, kimi zaman da içten dışa doğru etkilendiğimiz hayat yolculuğunda; ölçü ve denge gibi kavramlar üzerine yeniden düşünmek istiyorsanız, bu kitabı okumanızı tavsiye ederim.

FATMA TÜRK

1983'te Ankara'da dünyaya geldi. İlköğrenimini bu şehirde bitirdikten sonra orta ve lise öğrenimini Almanya'nın Mannheim şehrinde tamamladı. Doktor Yardımcısı olarak meslek yaptı. Yaklaşık 11 yıldır Devlet hastanesinde özel bir şirket adına teknik asistanlık ve tıbbi ürün danışmanlığı yapmakta. Uzun yıllar koro ve tiyatro oyunculuğuyla ilgilendi. Yerel dergilerde köşe yazıları yayımlandı. Çocuklara ve gençlere kitap sevgisini kazandırmak adına farklı projeler üstünde çalışmakta. YTB Türkçe Ödüllerine Öykü kategorisinde katıldı.

TERCİH EDİLMİŞ BİR YALNIZLIK VE YABANCI OLMA ARZUSU

SENA ŞEKER

insan içine doğduğu çevrede daima bir arayış içindedir. Bir gün bulma çabasıyla kendini ararken geçer bir ömür. Dış dünyanın öğrettikleriyle belli kalıplara sığmaya mecbur bırakılır. Yaşanılan çevrenin kültürü ve ahlaki değerleri oluşturur bu kalıpları. Kişinin algısı ve duyguları bunlarla çatışsa da içinde yaşadığı toplumun biçtiği rolü kabul eder, çünkü yabancılaşmaktan korkar, kabul görme arzusu baskın gelir. Fakat bu çatışmanın sonucu yoktur. Budurum içinden çıkılmaz bir hâl aldı-

ğında ise kişiyi yalnızlığa sürükler ve uzaklara gitme isteği oluşturur.

Bilinmeyen her şey yabancıdır. Yabancı olan bu sebepten ilgimizi çeker, bilmediklerimizi merak ederiz. Bilinmeyenin peşine düşüp aramanın sarhoşluğunda kaybolmak, alışlagelmiş hayata yenilik katar ve sıradanlığı yıkarak yeni bakış açıları doğurur. Kimi merak, heyecan ve yeniliğe açtır, kimisi de kendi algısı ile dış dünya arasındaki çatışmadan kurtulup feraha kavuşma umuduyla uzaklara özlem duyar. Bu çatışma zorlu ve yorucudur. Bu gel-git arasında sıkıştığımızda bir kaçış yolu ararız. Tıpkı Thomas Mann'ın "Venedik'te Ölüm" eserindeki karakter Gutsav von Aschenbach gibi. Sanat anlayışı ve sanatçı kimliği ile öne çıkan Aschenbach alanında ilerleyemeyince bir tükenmişlik yaşar ve uzak diyarlara özlem duyar. Şan ve şöhretin beraberinde tanınmış olmanın yorgunluğunu yalnızlıkla giderme

isteğiyle yanıp tutuşur. İnsanlara sürekli örnek olmaktan usanır ve bu eğitimci kimliğini inkâr etmenin yarattığı suçluluk duygusuyla içindeki 'uçurumdan' atlamak ister. Yanlış yollarda olduğunu düşünen Aschenbach, doğru yolun göstericisi olarak tanınmanın yükü altında ezilir. Duygularını özgürce yaşama isteğiyle yollara koyulur. Yolculuğu esnasında gördüğü insanlar hakkında bir sürü varsayımlarda bulunur. Yazarın karakter hakkındaki tasvirleri ile Aschenbach'ın iç dünyasını tanı- rız. Eserde karakterin yabancı olduğu bir ortamda anlam veremediği bir durumla karşılaştığı anı: "[...] her şey sanki doğallığından uzaklaşıyor, sanki hül-yalı bir yabancılaşma" diye tasvir eder. Hatta Aschenbach, yaşan-tısına aykırı ve normlardan uzak bir davranış sergilendiğinde dünyanın "tuhaf ve karikatürleşmiş" bir yere doğru evirildiğini düşünür. Bu gibi durumlarda ya göz-lerini kapatır ya da ilgisini başka yere yöneltir, yani durumu anlamak veya tanımlamak yerine

yabancı kalmayı tercih eder. Aschenbach yolculuğunu Venedik'e ulaşmasıyla sonlandırır ve anonim olma arzusunun burada karşılık bulacağına inanır. Etrafındaki hiç kimse tarafından tanınmama ve anlaşılmama arzusu duyar. Örneğin artık anadili Almanca konuşulmayıp yalnızca yabancı diller duymaya başladığında rahatlatarak "nihayet" der. Kalabalıklar içinde aradığı yalnızlık ve yabancılaşmaya erişmiştir. Alışlagelmiş ve rutinleşmiş hayatından uzaklaşan Aschenbach, sınırları yıkıp kendi sınırlarını tekrar çizme çabasına girer. Hikâyenin başında eleştirdiği tutumları yabancı ve anonim olduğu Venedik'te benimserken buluyor kendisini. Yolculuğu sırasında kınadığı yaşlı bir adamın yaptıklarını, tanınmadığı bir yerde kendisi yapar oluyor. Yaşlandığını idrak ettikçe gençliğe ve güzelliğe özlemi artıyor ve beğenilme arzusuyla tıpkı o kınadığı yaşlı adam gibi dış görünümünü değiştirme çabasına giriyor. Beyaza dönmüş saç tellerini siyah boyalarla kamufle ederek yüzündeki derin çizgileri gizleme çabasına giriyor. Güzelliğe hayranlık duyarken, kendi yaşlılığından nefretle bahsediyor. Güzellik ve tutkunun ihtirasına kapıldıkça esiri olmaya başlıyor ve tanınmış olmanın getirdiği sorumluluklardan kaçmak istiyor. Yabancı olmak onu yalnızlaştırırken özgürleştiriyor ama bir yandan da büyüdüğü ortamın örf ve adetlerinin sınırları aşılamayacak biçimde içine yerleşmiş. Aschenbach kendisini özeleştiriden alıkoyamıyor ve iç dünyasındaki çatışmada sürekli yenik düşüyor. Bir tarafta yalnızlığın verdiği cesaretle dolarken, diğer tarafta kendisini 'Nereye gidiyorum?' sorusuyla

frenliyor. Hayattaki başarılarına atalarının memnuniyetini hayalen ortak ettiği gibi, ahlaki değerlerden uzaklaştığında da aynı düşüncelere dalıyor ve 'ne derlerdi?' sorusuna cevap aramaya başlıyor. Onların düşüncelerine dalıp her birine tek tek cevap verirken aslında kendi kendini aklamaya çalışıyor. Bütün bunlar tanınıp bilindiği çevresinden fiilen kaçsa da ruhen kaçamadığını açıkça gösteriyor. Kendisini yalnızlaştırma çabasına girse de kaçtığı toplumu bir nevi içinde taşıyor ve tam anlamıyla yabancı olmayı beceremiyor. Ne iç dünyasındaki benlik algısını ne de dış dünyanın algısını değiştiremeyeceğini fark ettiğinde yenilgiyi kabullenerek mücadeleden vazgeçiyor. Yeni yollar aramıyor. Aksine, duruyor. Hızla yayılan veba salgınına kulaklarını tıkayıp, gözlerini kapatarak vazgeçmişliğine son noktayı koyuyor. Bile isteye Venedik'te kalıp salgının yayılışına şahit olurken sınırsızca özgür olduğu ortamda kendi sonunu getiriyor. İntihar edercesine hastalıkla burun buruna yaşamayı tercih ederek ölüme adeta kollarını açıyor. Sessiz sedasız, yalnız ve yabancı olduğu yerde bile isteye son nefesini veriyor...

Thomas Mann bu eserinde içsel muhakemeden ne kadar kaçmaya çalışsak da kaçamayacağımızı fevkalade özetlemiştir. Bazen yabancı diyarlara sığınırız ve anonim kimliğimizle kendimizi ve doğrularımızı bulmaya çalışırız. Bazen de en yakınlarımıza hiç tanışmamışçasına yabancı oluruz. Şu bir gerçek ki, insan kendisinden kaçamaz ve kalıpların dışına çıkma umuduyla ilerlediği yolda kendi engellerini kendisi döşeyebilir. Tercih edilmiş

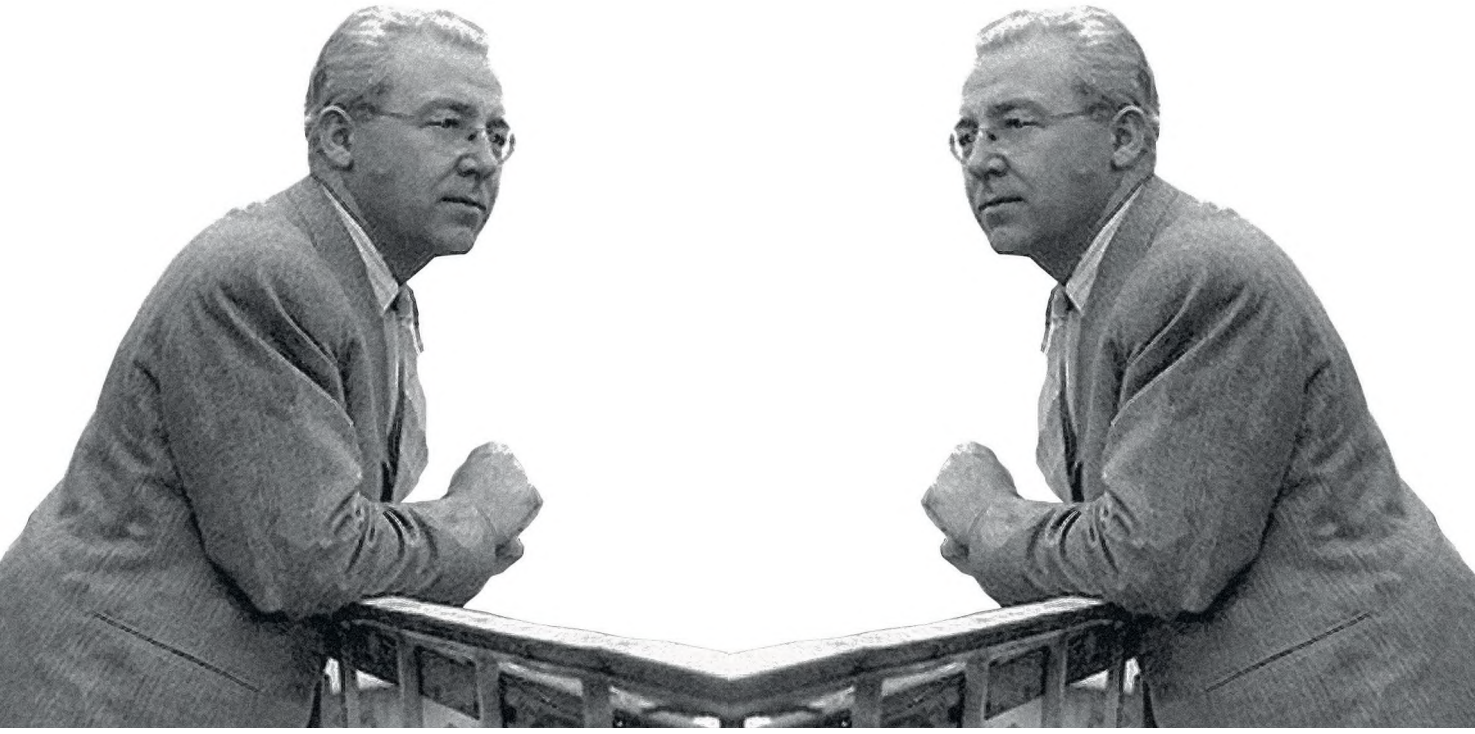
bir yalnızlık ve yabancı olma arzusu vazgeçmenin kapılarını sonuna kadar aralar. Bazen çevrenden, bazen konfor alanından, bazen sevdiğinden, bazen de kendinden vazgeçersin. Aschenbach da Münih'teki yalnızlığından kaçarak, bir umutla Venedik'e sığındı ve mücadelesini yalnız ve yabancı olduğu topraklarda, kendisini içindeki cümbüşün uçurumundan iterek sonlandırdı.

SENA ŞEKER

T

Avusturya'nın Bregenz şehrinde 1994 yılında dünyaya geldi. Innsbruck Üniversitesi'nde Eğitim Bilimleri bölümünde Göç alanında lisansını ve yüksek lisansını tamamladı. YTB Türkçe Ödülleri Deneme Kategorisinde üçüncülük ödülü kazandı.

SABAHATTİN ALİ VE YABANCILAŞMA

SEMA KALKAN

Yabancılaşma psikolojide kişinin içinde yaşadığı topluma, tabiata, çevresine ve hatta kendisine duyduğu yabancılık duygusunu anlatır. Yabancılaşma insanın kendi özüne ve benliğine yabancı kalması durumunu ifade etse de tek bir yabancılaşma biçiminden söz etmek mümkün değildir. İnsanların bilhassa sanayi devriminden sonra çokça yüzleştikleri yabancılaşma konusu dünya edebiyatını da zenginleştirmiştir.

Türk edebiyatında ise yabancılık konusunu Oğuz Atay ve Sabahattin Ali derinlemesine işlemiştir. Kendi dünyasında ve edebiyat camiasında çoğunlukla yalnız kalan Sabahattin Ali, toplumun ve zamanın değişimi ile kendisini bir hayli “Yabancı” hissetmiştir. Bu yazıya konu

olan romanlarında da bilhassa ana karakterlere bu ruhu aksettirmiştir.

Ali eserlerinde birçok farklı yabancılaşma türünü işlemiştir. Bunları başlıca şöyle sıralamak mümkündür:

Sabahattin Ali eserlerinde sıkça karışımıza çıkan bir yabancılaşma türü olarak ‘Mekânsal Yabancılaşma’da insanların yabancılaşmasında mekânın etkisi dikkat çekmektedir. Kişi kendisini bir mekânla bütünleştiremez ve bu durumda yabancılaşma, mekânın fiziksel yapısından, mimarisinden huzursuz olması, bunların baskısı altında hissetmesi ve kendisini bu mekânsal yapı içerisinde yabancı olarak algılamaya başlar. Bu mefhum özellikle modern dünyada ön plana çıkmaktadır.

Sabahattin Ali’nin romanlarında, mekânın mekân olarak yabancılaşmaya

nasıl bir etkide bulunduğu dair kapsamlı bir analize veya anlatıma rastlamak mümkün değildir. Roman ve öykülerinde sosyo-kültürel açıdan mekân, konuşulan yer, şehir, köy, kasaba ve kırsal alan şeklindeki meskûn mahal olarak işlenirken, söz konusu yabancılaşma daha ziyade bu yerlerde cereyan eden ilişkilerle ilgilidir.

Toplumcu bir yazar olarak bilinen Sabahattin Ali’nin roman ve öykülerinde, farklı yoğunluklarda olsa da toplumsal yabancılaşma olgusu işlenmiştir. Bu olgu toplumun üyelerinin ona yabancı kalmaları yahut baskılar sebebiyle toplumsal yapıdan uzaklaşarak isyankâr tutum sergilemelerini anlatmaktadır. Bu tür bir yabancılaşma yaşayan kişiler toplumun kurallarını ve süregelen, kalıplaşmış düşüncelerini

içselleştiremeyen, dolayısıyla topluma uzak kalan kimselerdir. Bu kişiler aile ilişkileri, toplumsal cinsiyet algısı ve bireysellik ile ilgili neredeyse bütün toplumsal kabulleri reddeder ve bunların kendileri için olumlu hiçbir anlam taşımadığını iddia ederler.

Türkiye'deki natüralist akımın önemli temsilcilerinden olan Sabahattin Ali, bilhassa sanayi devrimi ve ülkemizdeki neticelerine vurgu yapmıştır. Bu bağlamda eserlerinde yoksulluk teması ve bununla birlikte iktisadi yabancılaşma sıkça işlenmiştir. İktisadi Yabancılaşma, sınıfsal yabancılaşma olarak da tanımlanabilir. Bu kavram insanların ekonomik faaliyetler sonucu kendilerine, diğer insanlara, doğaya ve Karl Marks'a göre: "Kendi ürettiklerine" yabancılaşmasını anlatır. İnsanlar iktisadi yapılarda bilhassa üretim yeti ve melekelerinden mahrum kalınca kendi yatkınlık ve becerilerine uygun mesleklerde ilerleyemezler. Burada söz konusu olan iki zümredir. Bir tarafta emek gücünü satmak durumunda olanlar diğer tarafta, bu emek sayesinde oluşan artı değere ve üretilenlere el koyanlar. Üretim ve gelirine el koyanların haksızca yükseldiği mevkii sayesinde tahakkümde bulunan zümre ile karşısında buna maruz kalan, emeği sömürülen zümre arasında iktisadi bir eşitsizlik oluşmaktadır. Sınıfsal yabancılaşma bu sınıfların eşitsizliğinden doğar. Sabahattin Ali'nin eserlerinde bu mesele sıkça ele alınmıştır. Ali, bilhassa maddi güce sahip sınıfın manevi maraz ve eksiklerini tasvir ederken, öte tarafta dönemin Türkiye'sinde dillendirilmek istenmeyen diğer sınıfın düştüğü sıkıntıları da bütün gerçekliği ile gözler önüne sermiştir.

İktisadi yabancılaşma Ali'nin romanlarında en sarıh haliyle Kuyucaklı Yusuf'ta karşımıza çıkmaktadır. Her ne kadar İçimizdeki Şeytan gibi bir tezli roman olmasa da verdiği mesaj bu yönde okunabilir. Konu muntazam bir şekilde ele alınmaktaki, bir yanda zengin eşrafın ve memurların adeta doğal gelişen ittifakı öte yanda yoksul taşralının hayatı tasvir edilmektedir. Her iki taraf da iktisadi mevcudiyetlerinin bilincinde değildirler. Yusuf'un öksüz ve yetim oluşu ve bunun getirdiği iktisadi zorluklar belirgindir. Ancak Yusuf'un serbest mizacı ve onun sınıf odaklı bu yaşam biçimini bilinçli olarak reddedişi göze çarpmaktadır. Yusuf bu durumu içselleştiremez ve yabancılaşır. Yusuf sınıfsal mücadeleye, insanların insafsızca ezilmesine ve insanlar arası ayrımcılığı anlam vermemektedir:

"Sonra bu fakir işçilere bu köpek muamelesini yapmaya neden lüzum görüyorlardı? Evet, Allah onları bir kere fıkara yaratmıştı, bunda kimsenin kabahati yoktu, fakat böyle yaratılmışlar diye niçin tepelerine binmeli, onları adam yerine koymaktan niçin çekinmeliydi. Ya Allah bu ağaları ve ağazadeleri de fıkara yaratsaydı? Öyle ya, mademki hepsini Allah yapıyordu... O zaman kendilerine aynı muamelenin yapılmasını isteyecekler miydi?"

İşsizliğin yarattığı ruh hali Yusuf'un ayakta durmasını sağlayan özgüvenini zedelemektedir. Yazar bunu: "Bu his herhangi bir işsizliğin can sıkıntısı veya endişeye benzemiyor, insanı gözle görülür bir şekilde eziyor ve yavaş, yavaş, hayatta lüzumsuz olduğu kanaatini uyandırıyor...'' şeklinde tarif etmektedir. Anlıyoruz ki Yusuf'un bu ruh hali geçim sıkıntısından öte maddi bir

şeyler üretememenin verdiği hislerden kaynaklanmaktadır.

Ruhsal yabancılaşma olarak adlandırabileceğimiz bir diğer kavram Sabahattin Ali eserlerinin hemen hepsinde karşımıza çıkar. Ruhsal yabancılaşmayı bir anlam sorunu şeklinde de okumak mümkündür. Genel olarak bir anlamlandırma sorunu; kişinin kendi şahsiyetine, toplumun ve dünyanın mantığına ve neredeyse her şeyin anlamsal bütünlüğüne yabancılaşmasına ruhsal yabancılaşma denebilir. Sabahattin Ali'nin eserlerinde gelgitli davranış biçimi, kendi düşünce ve davranışları çelişen, kendi benliğine yabancılaşan karakterler dikkat çekmektedir. Bu eğilimlere en belirgin "İçimizdeki Şeytan" romanının Ömer karakterinde tanık oluruz.

Ömer akılcıdır, topluma bakışı oldukça mesafeli ve eleştirel olmasına karşın hal ve hareketleri bu ruhsal durumuna tam bir tezat oluşturmaktadır. Çoğu zaman çevresine karşı bir tiksinti duysa da maddi sıkıntılar ve yaşadığı basiretsizliğin etkisiyle çevresiyle yollarını ayıramamaktadır. İç monologlar halinde gelişen eser, Ömer'in iç dünyasında topluma yabancı hissettiğini anlatmaktadır. Ancak Ömer kendi iç dünyasına kayıtsız kalarak aslında ruhsal bir yabancılaşma da yaşamaktadır. İyi bir insan olsa da aklını kullanmayı reddedercesine, şiddetli bir iradesizlik örneği göstermekte olan. Ömer bütün iradesizliğini: "canım istedi, dayanamadım." cümlesiyle özetlemektedir.

İçindeki bu yabancılaşmayı tanımlayamayan Ömer onu bu zıt ve kötü davranışlara sevk edenin 'içindeki Şeytan' oluşunu söyler. Ömer yalnızca çevresine değil kendi özüne

“

Roman ve öykülerinde sosyo-kültürel açıdan mekân, konuşulan yer, şehir, köy, kasaba ve kırsal alan şeklindeki meskûn mahal olarak işlenirken, söz konusu yabancılaşma daha ziyade bu yerlerde cereyan eden ilişkilerle ilgilidir.”

”

de yabancıdır, ruhsal anlamda da yabancılaşmıştır.

Bir diğer yabancılaşma türü olarak zamansal yabancılaşma Ali'nin eserlerinde yine karşımıza çıkmaktadır. Fakat bu kavramı tek başına ele almak pek mümkün değildir. Zira zamanın soyut bir şey olması zamansal yabancılaşmanın genel bir tanımının olmasını engellemektedir. Ancak kitapları incelerken zamanın ve çağın bir sorun olarak algılanması söz konusudur. Örneğin, Kürk Mantolu Madonna'da karakterler zamanın ilerlemesi, gerilemesi ve insanların gelişmesi ve gerilemeleri sonucu toplumlarına birer yabancı olmaktadır. Bu kitapta sorunun kendisi zaman değildir, karakterler zamanın ruhuna kapılıp değişen topluma yabancı kalırlar.

Kürk Mantolu Madonna romanının kahramanı Raif Efendi zamanına uymayan biri olarak tanıtılır. Kendisi zamanın ruhuna aykırı davranır ve tamamen çağıyla uyumsuz olarak tasvir edilir. Bu yabancılık bir filozofun veya bir dâhinin zamana aykırı tutumu değildir. Raif Efendi adeta zamanı ve gidişatını kaçırmış, istemeyerek gelişimlere yabancı kalmış görünmektedir. Bir bakıma Raif Efendinin hayat tecrübeleri onu topluma ve zamanın ruhuna gayr-i ihtiyari yabancı kılmıştır. Oldukça derin bir kişiliği varsa da o sanki iradesinin dışında bir güç tarafından yabancı olmaya, tepkisizliğe başvurmaktadır. Zira onun sessizliği ve münzevi hali bir derişinki gibi hoşgörölü ve alicenap değildir. Hikâyenin son kısmında onun bu halinin çağın insanlarıyla olan tecrübelerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

Dışa yansımalarının sathiliği aksine Raif Efendi zengin bir iç dünyaya

ve deruni bir kişiliğe malik gibidir. Öyle ki onun lüzumsuz ve iğreti olduğu çevre içerisinde gıpta edilecek bir tevazua ve derinliğe sahip görünmektedir. Buna rağmen toplumda hâkim olan yüzeysellik ve kibir Raif Efendinin anlaşılmasına engel teşkil etmektedir. Yukarıda belirttiğim gibi aslında Raif Efendi yalnızca çevresine değil zamana ve kendisine de yabancıdır. Yabancılaşması onu ölümü arzular hale getirmiştir. Öyle ki, Maria ile yaşadığı tek anlam yüklü ve karşılıklı güvene dayanan ilişkisinin ardından hayatı anlamını yitirmiş ve o aşkının bir gün gelmesi ümidiyle yeni bir ilişki aramamış, adeta hayatı kaçırmıştır. Ailesi ile bu anlam dolu ilişkiyi tahsis etmesi için artık çok geçtir ve o yıllardır alıştığı gibi bu hayattan bir yabancı olarak geçip gitmektedir.

Sabahattin Ali'nin diğer romanlarında olduğu gibi Raif Efendi için de kendini olayların akışına kapıran ve tıpkı Ömer gibi iradesiz hatta basiretsiz, zayıf bir insandır diyebiliriz. Ali'nin anlatımlarında bu tip insan modeli çokça işlense de Raif Efendi'nin hayat öyküsünün bilhassa makus ayrılık hatırasından sonra, çevre faktörlerinden ziyade, kendi iradesizliği oluşturur. Bu iradesizlik adeta hayatı reddetme raddesine ulaşmıştır. Kendisini bilinçli bir şekilde paylaşmayan Raif Efendinin toplumsal ve zamansal yabancılaşması bu hikâyede dikkat çekmektedir.

Bu dünyada en az yarattığı karakterler kadar yalnız ve yabancı kalan Sabahattin Ali. Yine yazdığı hikâyeler kadar hazin bir sonla göçüp gitmişken, edebiyatımıza kazandırdıklarını yabancılık gibi daha nice başlık altına toplamak mümkündür.

Kaynak:

- Marx, Karl (2009): Ökonomisch-philosophische Manuskripte. Suhrkamp Verlag: Berlin
- Israel, Joachim (1985): Der Begriff Entfremdung. Zur Verdinglichung des Menschen in der bürokratischen Gesellschaft. Rowohlt: Reinbek bei Hamburg
- Ulsan, Ersan (2019): Sabahattin Ali Romanlarında Yabancılaşma Meselesi. Yüksek lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul

SEMA KALKAN

T

1994 yılında Almanya'nın Heilbronn şehrinde dünyaya geldi. Nürtingen Üniversitesinde İktisat bölümünde okuyor. Küçük yaşlardan beri şairlere, ozanlara ve düşünce büyüklerimize ilgi duyuyor ve eserlerini okumaya çalışıyor.

RASİM ÖZDENÖREN'İN GÖNÜL GÖZÜNDEN “YABANCILAŞMA” VE PANZEHİRİ

FURKAN ŞABAN

iç dünyasının derinliğini eserlerinde görünür kılarak okuyucularına başarıyla aktaran nadir yazarlardan olan Rasim Özdenören'in günümüze kadar yayınlanmış kitaplarında yer alan öykü, deneme ve romanlarının ana konusunun *yabancılaşma* olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim yazar eserlerinde modern dönemde özneliğini kaybederek nesneleşen bireyin, kendi iç dünyasına, topluma, ailesine, kültürel ve ahlaki değerlerine, mekâna ve düzene yabancılaşmasını ele almaktadır.*

İlk kitabı *Hastalar ve Işıklar*'da (1967) Özdenören, modernleşmenin toplumdaki etkileri üzerinde durmakta, hızlı ve köklü değişimin yol açtığı

yabancılaşma, değerler çatışması, inanç krizi ve yozlaşma gibi olumsuz sonuçlarını işlemektedir. Bu kitapta yer alan öykülerde, bireylerin, modern toplumda kendilerine özgü kimlikleriyle yer edinemediklerinden dolayı ortaya çıkan mekânsal yabancılaşma ve hedefledikleri kounuma ulaşamadıklarından dolayı insanlardan uzaklaşarak kendilerine de yabancılaştıklarını ortaya koyan örnekler mevcuttur.

Rasim Özdenören'in ilk kitabının ardından yayımlanan *Çözülme* (1973), *Çok Sesli Bir Ölüm* (1974) ve *Çarpılmışlar* (1977) isimli eserlerinin odak noktası günümüz insanının içine düştüğü bunalımlar ve kültürel/ahlaki değerlere yabancılaşmayla birlikte gelen sorunların aile yapısına yansması ve aile kurumunda yarattığı tahribat üzerindedir. Nitekim aile içinde yaşanan gelenek-modernlik ikilemi, baba-oğul çatışması ve modernleşme sürecinde dönüşen

topluma uyum sağlayamamanın getirdiği yabancılaşma, bu üç kitabın ortak konularındandır.

Özdenören'in tek romanı ise *Gül Yetiştiren Adam* (1979) kitabıdır. Bu kitapta, Türkiye'nin girdiği Batılılaşma sürecinden sonra ortaya çıkan yeni durum ve bunun yeni kuşaklara yansması ele alınmaktadır. Romanda iki kahramanın öne çıktığını söylemek mümkündür. İlki romanın olay örgüsü içerisinde ismine yer verilmeyip gül yetiştiriciliği ve modern topluma karışmayı reddedişiyle yani düzene yabancılaşma ile dikkat çeken yaşlı adamdır. Diğeri ise Amerika'da yaşayan İsveçli bir kız olarak çizilen, kişiliğini modern değerlerin biçimlendirdiği Sitare'dir. Sitare'nin kocasını hastanede bırakıp eğlenmek için arkadaşlarıyla tatile çıkması, kendisinin ve arkadaşlarının çarpık ilişkileri ve romanın sonunda yer verilen Sitare'nin intiharı, onun

* Geniş bilgi için bkz. Uğur Mantu, *Rasim Özdenören'in Öykülerinde Yabancılaşma* (İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, 2019).

şahsında somutlaşan Batılı yaşam tarzının daha doğrusu ruhunun çöküşünü simgelemektedir. Gül yetiştiren adam karakteriyle ise arkadaşlarıyla birlikte uğruna savaştığı değerlerin tam tersi istikametinde gelişen bir dünyaya, evinden çıkmayıp ibadet ederek ve gül yetiştirerek kendi çapında bir protestosunu tasvir etmektedir. Ayrıca bu hikâyenin son kısmında, gül yetiştiren adamın elli (50) yıl sonra dışarıya çıkması ve gördüklerinden dolayı yaşadığı hayal kırıklığı ve tepkiler yer almaktadır.

“Hiçbirimiz kendimize ait yerlerde gezinmiyoruz. Birbirimize nasıl bakacağımızı bilemediğimiz için. Hiçbirimiz basit, yalınkat görmüyoruz kendimizi de, başkalarını da. Kendimizde ve onlarda olmayan nitelikleri yakıştırarak bakıyoruz. Sonra bir gün gerçeğe karşılaşınca düş kırıklığı... bundan dağılıyoruz.” (Gül Yetiştiren Adam, s. 93)

Denize Açılan Kapı (1983) isimli kitabında ise yazar, insanın içsel bunalımlarını ve psikolojisini irdelemektedir. Ayrıca büyük şehrin içine sıkışıp kalmış ve beton yığınlarında kendini arayan insanların tam manasıyla kendilerini bulma serüvenini anlatmaktadır. İnsanın kendisini bulması gerçekten de denize açılan bir kapı gibidir desek, abartı olmasa gerek. Çünkü insanın kendisi, ruhu, gönlü bir deryadır. Bu kitabın “Kapıya Vuran Kim”, “Beklenen”, “Karşılaşma” gibi başlıklarındaki öykülerinde ve içindeki tiyatro sahnelerinde, insanın içindeki sükûnetini gönlünün kanatlarıyla yakalamanın yolları aranmaktadır.

Yazarın bir diğer öykü kitabı *Kuyu* (1999)’dur. Uzun öyküdeki kuyu metaforu Hz. Yusuf kıssasını okuyuculara hatırlatmakla birlikte Kuyu’daki başkahraman Yusuf’un birçok açıdan Hz. Yusuf’tan farklı özelliklere sahip olduğu görülür.

Öyküde Yusuf’un modern toplum ile mücadele ederken hayatında yaptığı yanlış (günah) ve doğrulardan (sevap) bahsedilmektedir. Yusuf, topluma göre eskimiş değerlerini rehber edinmek ve böylece kendi kimliğini korumak istemektedir. Fakat bu tutumu ile insanlar arasında bir yer edinemeyerek onlardan uzaklaşmakta ve böylece yalnızlık ve yabancılaşma ile mücadele etmeye başlamaktadır. Sanki Yusuf, ruhunun kuyuya düştüğünü hissederek bu durumdan kurtulmanın yollarını aramaya koyulmaktadır. Ulaştığı çözüm ise bir mürşidin rehberliğinde tasavvufi bilincine kavuşarak kendini yeniden bulmaktır, idrak etmektir.

“Kimse yok mu / neresi bura yeryüzü mü / yerle gök arasında cehennemden bir parça mı kimse yok mu yok mu yok mu? ben kimim ben niçin burdayım

“

Hiçbirimiz kendimize ait yerlerde
gezinmiyoruz. Birbirimize nasıl
bakacağımızı bilemediğimiz için.
Hiçbirimiz basit, yalınkat görmüyoruz
kendimizi de, başkalarını da. Kendimizde
ve onlarda olmayan nitelikleri
yakıştırarak bakıyoruz. Sonra bir gün
gerçekle karşılaştınca düş kırıklığı...
bundan dağılıyoruz.”

beni kim gönderdi buraya
beni kim kim kim kim
ben/niçin
zaman dışı yerler / yer dışı zamanlar
ayağımı atsam leşlere dolanacak
/ ezik ezilmiş etleri pörtlemiş kanlı
kızıl al
artık ne ileri gidebiliyor ne geri
kendisiyle başbaşa
kendisi: yani *ruhu*: yani *vicdanı*”
(Kuyu s. 43)

Ansızın Yola Çıkmak (2000) öykü kitabı, *Denize Açılan Kapı* ile *Kuyu* kitaplarında olduğu gibi insanın kendini bulma yolunun arayışı konusu işlenmektedir. Kitapta insanların sıradan devam eden hayatlarının aşk, nefret, ölüm gibi dış gerçekliklerle nasıl kendi iç benlikleriyle tanıştıklarından bahsedilmektedir. Bu tanışma ile kişilerin manevi dünyalarındaki izdihamları on iki öyküde farklı karakterlerle tasvir edilmeye çalışılmaktadır. Bu kargaşalardan gönlümüzün, kendi fitratımızı bulup yakalaması gerektiği vurgulanmaktadır. Bunun gerçekleşmesinin en önemli aşaması, insanların yaşadığı zamanı ve mekânı kuşbakışı görüp kötü hasletlerden uzaklaşarak, benliklerinin arınmasını sağlayacak bir iç yolculuğa çıkmalarıdır.

Rasim Özdenören’in *Hışırta* (2000) ve *Toz* (2002) isimindeki iki kitabındaki öykülerin çoğunda başroller kadınlardır. İlk kitapta öyküler, erkek ve kadın rolleri açısından modern hayatın birey ve topluma getirdiği yabancılaşma sorununu ele almaktadır. Özellikle mağduriyete uğramış kadınların sıkıntıları dile getirilmektedir. İkinci eserde ise eşler arası ilişkilerden kaynaklanan aldatılma, boşanma gibi sorunların kadınların ruh hallerine etkilerini ele alan öyküler işlenmektedir.

İsminden de anlaşılacağı üzere *İmkânsız Öyküler* (2009) kitabında ise yazar, öykü ve deneme arasında bir üslup ile hayatla çok temas etmeyen durumlara değinmektedir. “Kel Satıcı”, “Kör Kemancı” ve “Kuklacı” gibi başlıklar altında ilginç hikâyelerle uç durumlarda insanların ruh halleri anlatılmaktadır.

Rasim Özdenören’in hâlihazırdaki son öykü kitabı olan *Uyumsuzlar*’ın (2015) ana konusu aşktır. Aşkın, bireyler üzerindeki çeşitli etkileri ve bu etkilerin kişilerin ruh hâllerine yansımaları ele alınmaktadır. Ayrıca kişinin aşk duygusu ile yaşadığı duygu karmaşıklığının kendi iç benliğine ve topluma nasıl yabancı kalabileceğinden bahsedilmektedir.

Modernleşmeyle ortaya çıkan değer kargaşasına ve toplumsal/bireysel yabancılaşmaya karşı çözüm önerileri mahiyetinde Rasim Özdenören’in şu denemeleri de zikredilebilir: *İki Dünya* (1977), *Kafa Karıştıran Kelimeler* (1987), *Müslümanca Düşünme Üzerine Denemeler* (1985), *Yaşadığımız Günler* (1985), *Müslümanca Yaşamak* (1988) ve *Düşünsel Duruş* (2004).

Yazarın öykülerini, romanını ve denemelerini okuduktan ve gönlünden dökülen fikirlerini idrak ettikten sonra şu sonuca ulaşılabilir: Nereye gidersek gidelim bu dünya bize “gurbette” (yabancı) olduğumuzu hatırlattığı doğrudur. Bu dünyada yaptıklarımız elbette çok önemlidir, çünkü ahirette karşımıza çıkacak sonuçlar bu dünyada yaptıklarımızın bir sonucudur. Elzem olan husus ise ruhumuza, fitratımıza ve bize ait değerlere sadık kalarak bu fâni yolculuğumuzu, seyrüsülûkumuzu tamamlamaktır. Bu yüzden bu kubbede hoş bir sadâ bırakmanın yolu, gönlünü geçici olanlarla

değil Bâkî olanla sıkı irtibat kurarak hayatımızın her anını güzelleştirmekten geçmektedir. “*Rabbini bilen kendini bilir*” özlü sözünün de ifade ettiği gibi kişi Yaradan’ını bilmekle kendini tanıır, kendini tanıyan da ruhuna, benliğine, toplumuna yabancı olmaz. Tam tersi, bazen dağışla da toplar kendisini, karanlıklara nur/ışık saçar, kuru topraklara su olur, insanlara şifa olur...

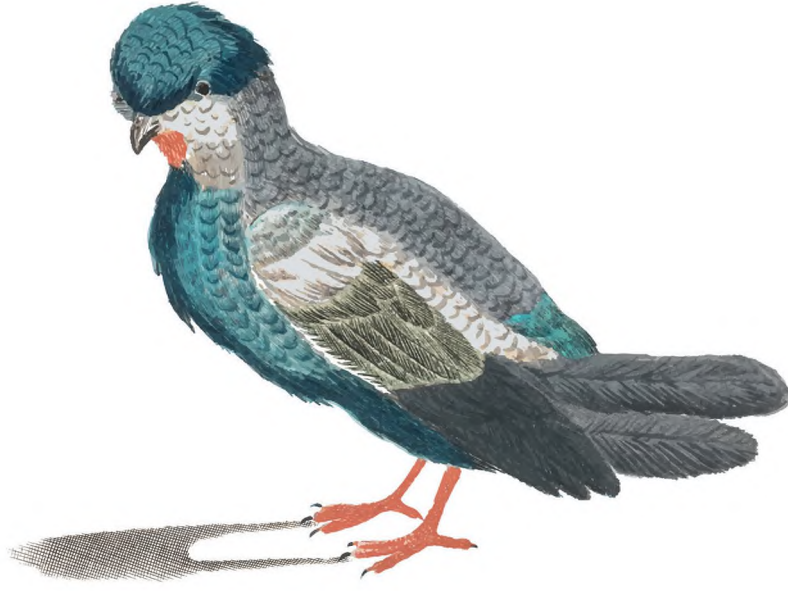
Kaynak:

Mantu, Uğur. *Rasim Özdenören’in Öykülerinde Yabancılaşma*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yeni Türk Edebiyatı Bilim Dalı, 2019.

FURKAN ŞABAN

1993 yılında Kuzey Makedonya’nın başkenti olan Üsküp’te doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Üsküp’te bitirdi. Ardından Bursa Uludağ Üniversitesi’nde İlahiyat Fakültesi’ni ve aynı üniversitede yüksek lisansını tamamladı. Ayrıca bu dönemde Anadolu Üniversitesi’nin Uluslararası İlişkiler bölümünden de mezun oldu. Hâlen Uludağ Üniversitesi Temel İslam Bilimleri anabilim dalında doktora devam etmektedir.

KİM YABANCI DEĞİL?

MÜNİRE ESLEM BOZKURT

“Güvercin başlangıçta beğenmedi, ısınamadı; ancak seninle birleştiği zaman buna alıştı, bomboş, ıssız ve susuz bir harabe ile ünsiyet kurdu.” (El-Kasidetü’r-Ruhiyye, 4.Beyit – İbn-i Sina)

Aynı yolların farklı zamanlarından geçiyoruz. En azından bir insan ömrü için yeterince aynı olan yolların, mutlak biçimde farklı olmuş ve olacak zamanlarından.

Kırk senedir her gün aynı rotayı kullanarak ikinci yürüyüşlerini yapan emekli bir öğretmen düşünelim. Adım attığı yolun her mevsimini görmüş, her değişimine aşina olmuş ve her kıvrımını ezberlemiştir. Rotasıyla kırk yıllık tanışık olmalarına rağmen bir sonraki ikinci yürüyüşüne yahut aynı yolun bir dakika sonrasına daima yabancıdır. Zaman farkıyla yabancı olmaya mahkumdur.

Yabancılık, hayatımızın nesli tükenmeyen bukalemunudur. Karşımıza her yerde ve birçok surette çıkabilir. Yukarıda hepimizin ortak tanınmayan; gelecekte bahsettik. Zira

zaman, en azından duygu ve algılardan sıyrılmış haliyle hepimiz için aynı uzaklığı taşıyan tek unsurdur. Yabancılığın diğer suretlerinde ise bu insani ortaklığımızdan çıkmakla kalmayıp cepheler almaya müsait ve hatta gönüllüüz. İnatla kendi penceremizden ayrılmadan izlediğimiz bu suretlerin birçoğu bize günlük yaşantımızda uzak gelen şeyler olabilir. Ne yazık ki bizler onları bugünümüze duyduğumuz alışkanlık sebebiyle ve acimize kör kalma çabamızın beslediği bir üstünlük kompleksiyle yargılamaya, ötekileştirmeye kalkıyoruz. Ben kimim ki yakınlığım, bilgim yahut tanışıklığımın dışı bir yargı alanı oluştursun diye düşünmeden, nabza göre verisiye ve peşin hükümlerimizi ardı kesilmeyen, küstahça emin olduğumuz yanılgılarımıza yaslıyoruz. *Kim yabancı değil ki yargılıyoruz?*

Doğrusu insan, yanılgıları kadar yabancıdır.

İbn-i Sina düşüncesinde kavram önce tekil bir algıdır (*sezgi*), yargı ise iki tekil terim arasındaki ilişkidir. Fakat insan zannetmeye meyilli bir varlıktır ve bununla kalmayıp zannından emin olmakta ısrar eder. Çoğu zaman bir yargıya varmakta aceleci davranır, tekil terimlerin ikincisini beklemez; *anlamadan* fikir sahibi olur. Birbirinden değişik, diğerlerinden bihaber milyarlarca hayat arasındaki ilişkiler ağını ahkam kesebilecek kadar bilebileceğini iddia eder. Bilgi sahibi olmadan görüş sahibi olur. Demem o ki, insan ya göz göre göre ya da eksik tabiatı sebebiyle hakikatle arasına çektiği setler kadar yabancıdır.

Bahsi geçen yabancılık suretlerine kötü bir hafızayı, kapalı bir zihni, mesafeleri, duyguları, insan

bilincinin gölgelerini, hatta bir çift miyop gözü de eklemek mümkün. Yani insan unuttuğu, adım atmadığı, uzaklaştığı, hissizleştirdiği, fark etmediği, görmediği; insan bilmediğinin yabancısıdır. Yahut bilmediğini düşündüğünün, belki de düşünmediği her şeyin yabancısıdır.

Descartes “Düşünüyorum, o halde varım.” derken belki de biyolojik varlığımızdan çok bunu: düşünmediğimiz her anın ve her şeyin insan ömründe bir bilinmeyen olarak kalacağını ve hali hazırda bir çoklu bilinmeyenler denklemi olan bu hayatta, insanın mevcudiyetinden çıkıp varlığına ulaşmak için önce *kendini bilmesi* gerektiğini kastetmiştir.

İbn-i Sina’ya göre bir insan, sahip olduğu organlar da dahil olmak üzere kendi bedeni ve çevresiyle ilişkilerini kopardığında, eşyadan bütünüyle soyutlanıp havada asılı kaldığı durumda dahi şüphe etmeyecek nitelikte tek bir şeyin var olduğunu bilir: Kendisinin.

Belki de Descartes’ın bu ünlü sözüyle İbn-i Sina’nın varlık bilincinin kesişme noktası burasıdır. İki denkleme göre de insan kendine, özüne yabancılaştığı andan itibaren varlığından da uzaklaşmış olur.

Peki buradan hareketle insanın *var olması* için zaruri koşul olan *kendini bilmek* meselesi, sayısız suretiyle hayatımızda rol oynayan yabancılaşmayla yan yana nasıl var olabilir? Mevcudiyetini irdelediğimiz bu kavramın önemi nedir, nasıl ölçülmüştür?

Kendini bilmenin en temel konusu “gerçek öz” felsefe ve düşünce tarihi boyunca ben, ruh, nefis, tin, ide (Idee), kendindeki şey (Ding an sich) ve birçok tanımla daha

tarif edilmiştir. Hissetmek, sezme, düşünmek ve hatta tanımak gibi eylemler bu cisimsiz varlığın işlevleridir. Bir kimsenin bize tanıdık gelmesinin, ona duyduğumuz görünürde nedensiz yakınlığın, bir ortama aşinalığımızın ya da bir işe yatkınlığımızın sebebi nadiren zihnimizdir. Hissetmenin sinir, düşünmenin de yalnızca akıl meselesi olmaması gibi tanışıklık da sadece hafıza meselesi değildir.

Felsefede “yabancılaşma” genel anlamda, özne ile nesne yahut bilinç ile şeyler arasındaki ilişkinin bozulması ve öznenin ötekileşmesi şeklinde tarif edilmiştir. Buradaki özne ile nesnenin tanım ile tabiatı tarihten bu yana birçok düşünür tarafından çeşitli yönlerden ele alınmış ve incelenmiştir.

Örneğin ünlü Batı düşünürlerinden Georg Wilhelm Friedrich Hegel, Antik Yunan felsefesinin son isimlerinden Plotinos’a atıf yaparak, Bir’den aşağıya, çokluğa doğru giden süreci tinin kendine yabancılaşması olarak tanımlar. “Çokluktan birliğe gitme süreci ise onun kendine, kendi özüne dönmesidir.” Bu teoriyi, tasavvuf düşüncesinde karşımıza çıkan vahdette kesret, kesrette vahdet kavramları üzerinden düşünmek de mümkündür. Nitekim Hegel’e göre yabancılaşma, ruhun (öznenin) maddeye (nesneye) düşmesidir. Tin (Geist) kendini gerçekleştirmek amacıyla üç süreçten geçer ve bu düzlemdeki ilk adımını ona nesnelleşme koşullarını sağlayan doğada atar. Artık kendinin dışına çıkmış, özünden kopmuştur. “Doğa bir zorunluluk ve olumsuzluk alanı olduğu için Geist da burada özgürlükten ve *bilinçten* yoksundur.” Fakat kendini tam anlamıyla gerçekleştirebilmesi, *kendini bilmesi* için

bu nesnelleşme sürecinden geçmesi gerekir, ardından yeniden kendine dönerek yabancılaşma durumundan da kurtulmalıdır. Hegel’e göre söz konusu “kendi bilincine varış” tinsel dünyada gerçekleşir.

19. yüzyıl felsefesinde Hegel’den esinlenerek bu sorunu tekrar ele alan Karl Marx, öncülerinin aksine, insanın özünü üretim sürecinin oluşturduğunu savunur. “Yabancılaşmış emek” teorisini de bu özden hareketle temellendirmiştir. Bu bağlamda üç aşamadan bahseder: İşçi önce doğanın yaşam araçları üzerindeki hakimiyetini kaybeder, ilkin kontrol mercisiyken daha sonra onların kölesi olur. Emegi ile kendisi arasında ters bir orantı oluşur. “Ne kadar çok meta üretirse kendisi de bir meta olarak o kadar ucuzlar.” İkinci problem ise işçinin bir başkası için çalışmasıdır. Gönüllü olmaması sebebiyle çalışma fiiline, kendi üretim nesnesine ve kapitalist sistemde alınır satılır hale getirilen emeğine yabancılaşır. Aslında insanın en soylu yanı olması gereken emek, ona ait olmayan, onun kendi dışında bir şey haline gelir. Marx’a göre kişinin emeğinden soyutlanması bizzat insani varlığını elden çıkarmasına sebep olur ve bu acımasız silsile önce insanın kendine, sonra da mutlaka insanın insana yabancılaşmasıyla son bulacaktır.

Doğu ile Batı düşüncesinin kesiştiği bu noktada incelediğimiz teorilerle insanın özü ve temaslılarının tahlil edildiği özne ile nesnenin tabiatı farklı şekillerde tanımlansa da yolun sonu aynı kapıya çıkar: *İnsanın kendine yabancılaşmasına*.

Kişi bir karanlıkta kaybolduğu takdirde etrafındaki sayısız tanınmayana değil, mutlaka kendine yabancılaşacaktır.

İnsan kendini bilmediği sürece kaybolan daima kendisi olacaktır. İbn-i Sina'nın deyişiyle; "İnsan kendini bilirse insan olur."

Bu cümleyi somut anlamda ele alıp hayatımıza uygularken yaşadığımız zorluğun sebebi ise yine alışkanlıklarımızdır. Eskiden beri edebiyatımızda "can kafeste bir kuştur" metaforuyla ruh ve beden ilişkisine ışık tutmaya çalışılmıştır. İbn-i Sina ise ruh mefhumunu gerçek anlamda kavramanın zorluğunu şöyle açıklar:

"Elbise beni ben kılan bir unsur değildir. Ne var ki devamlı elbise giydiğimiz sebebiyle kendimizi hayalimizde onunla ayrışık canlandırmakta zorlanırsınız. Dolayısıyla basit bir cevap her olan ruhumuzu ilave şeylerle düşünüyor olmamız alışkanlıklarımıza olan bağlılığımız ile açıklanabilecek bir durumdur."

Keza özünde her şeyin yabancı olduğu bu hayatta, her gün karşılaştığımız sayısız bilinmeyen arasında, yolumuzu bulmaya çalıştığımız tanınmayanlar yumağında asıl yabancılaştığımız şeyin kendimiz olduğunu da bizi ele geçiren alışkanlıklarımız sebebiyle göremiyor ve anlayamıyoruz.

Halbuki "Kül rengi bir güvercindi, izzet sahibi ve kendisine uymayan her türlü sıfattan uzak olarak en yüce bir yerden sana inen." (1. Beyit)

Güvercin önce indiği yere ısınmasa da kafesiyle birleştiği zaman ona bile alışır. Bomboş, ıssız ve susuz bir harabe de olsa, onunla ünsiyet kurar.

Fakat her şeye rağmen kendini tüm benliğiyle kaptıramaz. Alışkanlıklarıyla özü arasında, yeni zoraki-tanındık-yabancıyla kendi arasında savrulur.

"Saflığını koruyacağına dair verdiği sözü hatırladıkça gözlerinden akan yaş hiç durmaz. Güvercin, dört rüzgârın muhtelif yönlerden eserek karmakarışık ettikleri yurttan bulunan tek tük eserler üzerinde fasılasız dertli dertli öter." (8.-9. Beyit)

Uyumsuzluğunu iliklerine kadar hissederek kendini bilebileceği tek tük yerler ve meşguliyetlerde dolaşır durur. Ta ki o gün gelene kadar.

"Güvercin o andan itibaren şakımaya başlar, daha önce uykulu gözlerle göremediği şeyleri görür." (13. Beyit) Artık kendini bilmeyi öğrenmiştir. Artık kendini biliyordur.

Doğu düşüncesinde kül rengi güvercin metaforuyla aşağıya inen ruh, Batı felsefesinde Bir'den çokluğa düşen tin olarak karşımıza çıkıyor. İbn-i Sina'nın varlık bilincinde kendini bilmek meselesi, Hegel'in kendi bilincine varış teorisinde yankı buluyor. Zira Batı'da ruh maddeye Doğu'dan farklı bir biçimde düşmüyor. Çünkü insan, dünyanın öbür ucunda da insan. İşin özünde ya herkes yabancı ya da kimse değil, bunun arası yok.

Son olarak kendini bilmek koşuluyla yabancılaşmanın nasıl yan yana var olabildikleri sorusuna dönersek: "O güvercin en yüksek alemde aşağı nasıl inmiştir ve niçin bu aşağı çukurlara düşmüştür?" (15. Beyit)

İbn-i Sina'nın kaleme aldığı ruh ile ilgili bu eşsiz kasideden, Hegel'in savunduğu çokluktan birliğe dönüş için zorunlu nesnelleşmeye kadar varan çıkarımlardan doğan yanıt şudur: Kendini bilmenin yolu – doğru – yabancılaşmadan geçer. İnsan için yabancılaş, onu kemale eristirecek, kendine varıracak zahir bir seferdir.

MÜNİRE
ESLEM BOZKURT

T

1996'da Almanya'nın Sindelfingen şehrinde doğdu. Lisans eğitimine 1967 yılından bu yana Würzburg Üniversitesi Tıp Fakültesinde devam ediyor. Anatomi Fakültesinde asistanlık yaptı ve Anatomi dersleri veriyor. YTB Türkçe Ödüllerine Öykü kategorisinde katıldı.

MERVE HÖYÜK 1996 yılında Almanya'nın Krefeld şehrinde dünyaya gelmiştir. İlk, orta ve lise öğrenimini aynı şehirde tamamladıktan sonra 2015 senesinde Bochum Ruhr Üniversitesi'nde Biyoloji bölümünü okudu. 2018 senesinde diş teknisyeni mesleğine başladı. Okumak, illüstrasyonlar boyamak ve yanı sıra analog resim çekmeyi seviyor. Çalışmalarını @artwithmerve adlı Instagram sayfasında paylaşıyor.

Giderken

KÜBRA DUTAK

A

ralık Sonları Bir Salı

“Seni buraya getirdiğim ilk günü hatırlıyorum. Ev işlerinden bunaldın, biraz dolaşalım, hem sana kahve de ısmarlarım demiştim sana.” Kadın “Eee sonra ne olmuştu?” dedi. “Sonra apartmandan çıktık. Sen o çok istediğin bisikleti kapının önünde görünce sevinçten çılgık atmıştın.”

Kadın bu sefer gülerek “Çocuk gibi, nasıl bir çılgıktı o öyle!” dedi. Gülüştüler. “Biliyor musun” dedi kadın, “ilk zamanlar bu koca şehre hiç alışmam sanıyordum. Trafikine bakınca başım dönüyordu. Kim derdi benim burada bir gün araba kullanacağımı?” Yine gülüştüler.

Garson kahveleri getirdi. Adam birkaç yudum aldıktan sonra başka bir hatıraya geçti: “Bir keresinde de işe gittiğimi sanıyordun. Arayıp balkona çıkmanı söylemiştim.” Kadın hatırlayıp elini ağzına götürerek içten bir gülüş daha patlattı. “Şaşkına dönmüş gibi çıkmıştın balkona. Sağına soluna bakıp ‘Neredesin Schatz?’

diye tatlı tatlı sinirlenmiştin. Ben de saklandığım yerden çıkıp kocaman bir buketle karşına dikilmiştim.”

Adam sırtarak masaya eğildi ve kahvesinden höpürdeterek bir yudum daha aldı. Eşine o güzel anları yaşattığı için kendisini dünyanın en mutlu adamı gibi hissetti. “Âlemsin be adam, sessiz ol herkes duyacak. Bunları niye burada anlatıyorsun ki?” dedi. Yine gülüştüler. Sonra kadının gülüşü kayboldu. Eşine baktı, o hâlâ gülüyordu.

Geceye İlerleyen Saatlerde

“İçimde anlam veremediğim bir korku var” dedi kadın. Salondan çıkmak üzere olan eşi bu sözü duyunca arkasına döndü. Yüzünden “Ne korkusu?” sorusu okunuyordu. Kadın soruyu nasıl cevaplayacağını bilemedi. Yutkunmaya çalıştı. Olmadı. Gözlerine yaş birikti. Bakışlarını masadaki yarım kalmış çay bardaklarına, kek kırıntılarına ve kâseden taşan çekirdek çöplerine çevirdi. Saat geç olmuştu. Çocuklar

çoktan yatmıştı. Aslında elimi çabuk tutsam ortalığı yarım saate toparım diye düşündü. Önce şu kırıntıları ve çekirdek çöplerini bir tabağa alsam, sonra tabakları üst üste koyup mutfağa taşısam...

“Ne korkusu Gül’üm?” dedi eşi. Kadın irkildi. Gözlerindeki yükü taşıyamadı. Ağlarken, “Sanki...” dedi, “Sanki bir şey olacaktı gibi. Her an kötü bir haber gelecektim gibi...” Adam karısına sarıldı ve tebesüm ederek yavaşça sırtını sıvazladı. Kadın dayanamadı, gözlerini sınıksıkı kapatıp hıçkırıklarla adamın göğsüne gömüldü.

Ve Sonrası

Kadın kısık gözleriyle saate baktı. Güneşin doğmasına daha vardı. Sessizce kalktı ve abdest almaya gitti. Geri döndüğünde adamın yüzünde hâlâ akşamki tebessüm vardı. Seslendi. Bir daha seslendi. Birikti yine gözlerine. Cevap alamadı. Bir çılgılık koptu evin içinde. Çocuklar telaşa uyandı. Kadının gözleri soldu. Adam gülümsüyordu. Neden hâlâ gülümsüyordu

KÜBRA DUTAK

1993’de Almanya’nın Herne şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Duisburg-Essen Üniversitesi’nde Türkçe ve Almanca Öğretmenliği Bölümü’nde eğitimine devam ediyor. YTB Türkçe Ödülleri’ne öykü kategorisinde katıldı.

Umuda Koşan Yıllar

ZEYNEP YAMAN

Gömleğindeki yeşil karelerin rengi etraftaki ağaçlarla bütünleşmişti. Biraz yakasıyla, biraz da kol düğmeleriyle oynadı. Elinde tuttuğu çantanın derisi yıpranmıştı. Bu, onun tek serveti, en sadık dostuydu. Çantayı sıkıca kavradı ve başını arkaya doğru çevirdi. Bu son gölgeli bakış çok uzaklara ulaştı. Altmış beş yıl kadar uzaklara.

Büyük kapının kapanma sesi kulaklarında yankılanıyordu. Karanlık günleri anlatan defterin son yaprağı da tükenmişti. Artık yeni bir defterin tertemiz sayfalarına başlamak gerekiyordu. İlk satırlarını yazabilmek ve yeniden hayata tutunabilmek için etrafına bakındı. “Masurenstraße” yazan tabelanın yanında durdu. Önünde büyük bir yol ayrımı vardı. Hangi yolu tercih etmeliydi? Bu ne araba ne de insan geçen yollarda, uçan kuşlar eşliğinde özgürce yürümeye başladı. Toprağın en doğal renklerine bürünmüş tarlalar, uçsuz bucaksız çiçeklerle süslenmiş vadiler; hepsi yıllardır bir arada görmediği binlerce farklı rengi geniş bir yelpazede birleştirmişti. Güneş bir gardiyan gibi dikilmiş, tepeden başına vuruyordu. Gölgesi geniş bir ağaç bulup yavaşça yere oturdu. Kim bilir buraya kadar kaç kilometre yürümüştü. Yaşıtlarının bir ayağı çoktan çukurdaydı. Ama o, bir adım daha atıp çukurdan

kurtulmuştu. Cesur ve korkusuzdu. Böyle olmayı geçen altmış beş yıl içerisinde döve döve öğretmişlerdi ona. Biraz dinlendikten sonra ayağa kalktı ve yeleğini çıkarıp omuzuna attı. Uzaklarda şehrin silüetleri belirmeye başlamıştı. Göğe uzanan yüksek yapılar onlarca kilometre uzaktan görünüyordu. Yaklaştıkça yanından geçen arabalar çoğaldı. Hattırında kalan arabalara hiç benzemiyordu bunlar. Hayretler içerisinde yoluna devam ederken büyük bir insan grubu gördü. Gençlerden oluşan bir gruptu bu. Hepsinin elinde aynaya benzeyen siyah aletler vardı. Ellerindekini yukarı kaldırarak yüzlerini garip şekillere sokuyor, birkaç saniye beledikten sonra konuşup gülmeye devam ediyorlardı. Gözlerini kısarak ikinci kez dönüp bakınca grubun en uzun boylu genci “Ne bakıyorsun ihtiyar, hiç mi selfie çeken insan görmedin.” deyip gülmeye başladı. Onlara baktığını nasıl da hemen fark etmişlerdi. Umursamadan gençlerin elindeki siyah aynaya benzeyen alete bakmaya çalıştı. Evet, gardiyanların cep telefonu diye yanlarından ayırmadıkları kablosuz telefonlardandı bunlar. Ana okulu yıllarında ailesiyle fotoğraf çekindiği ilk ve son macerası geldi aklına. Biraz yavaşlayarak çantasından siyah beyaz bir fotoğraf çıkardı. Kenarları

bükülmüş ve rengi solmuştu. Yaşadıkları kasabada ilk fotoğrafçı açılmıştı. Burada, anne ve babasını sandalyeye oturtmuş, çocukları da onların etrafına dizmişlerdi. Gülmemeleri için birkaç kez uyarılmış, ciddiyetle poz vermeleri için tembihlenmişlerdi. Bu eşsiz kareyi en küçük kardeşi annesinin kucağında ağlayarak bozmuştu. Yapacak bir şey yoktu. Fotoğraf çekilmişti. Elindeki anı parçasını gülümseyerek kalbinin üzerindeki gömlek cebine koydu.

Şehrin girişinde onu çok uzaklardan gördüğü yüksek binalar karşıladı. Yanlarından geçerken kendini küçük bir karınca gibi hissetti. Bu şehri tanıyamıyordu. Tanıdığı her şey tarihin derin sayfalarına gömülmüş ve değişmişti. Birbirine benzeyen binaların yanından geçerken yönünü kaybetmişti. Yeleğinin cebinden hapisane müdürünün yazıp verdiği kâğıt parçasını çıkardı. Biraz zorlanarak adresi okudu ve yanından geçen ilk kişiye “Pardon, buradan Freiheitsstraße’ye nasıl gidebilirim?” diye sordu. Tanımadığı yabancı kelimelerle yapılan karmaşık yol tarifıyla zor da olsa gitmesi gereken yeri buldu. Küçük bir gençlik merkezine benziyordu burası. Kapıda onu yüzünde samimi bir gülümsemeyle kaplı bir adam karşıladı. “Hoş geldiniz Bay Joe! Ben Florian Weber. Merkezin gençlik

sorumlusuyum. Buyurun bu taraftan” diye içeri buyur etti. Karanlık bir koridordan geçerek küçük bir salona geldiler. Güneş batarken salona kızıl renkli veda ışınlarını yolluyordu. Salona girmeden içerde bulunan gençlere baktı. Hepsini farklı şeylerle meşguldü. Birbirleriyle sohbet edenler, bilardo masasının üzerinde resim çizenler, bir koltukta oturup bir şeyler okuyanlar... Yürürken gördüğü renge renk manzarayı anımsatıyorlardı. Florian hemen içeri girmese uzun bir süre daha gençleri izleyebilirdi. İçeri girdiler. Kimse onu fark etmedi. Florian büyük bordo koltuğa işaret ederek “Buyurun Bay Joe, yorulmuşsunuzdur,” dedi. Kendini koltuğa bıraktığı anda tüm vücudundan şimşek gibi çakan bir ağrı geçti. Yorulmuştu. Birkaç saniyelik sessizlikten sonra gençler onu fark etmişlerdi. Bazıları durdukları yerden onu izlemeye başlamışlardı. Kalp atışları hızlanıyordu. Kulaklarının kızardığını hissetti. İçinden “Allahtan oda karanlık,” diye geçirirken Florian lambayı açıp geriye kalan diğer gençlerin de onlara bakmasını sağladı “Evet toplanalım! Arkadaşlar, gelin bu tarafa!”.

Bordo koltuğun etrafı başka koltuklarda veya yer minderlerinin üzerinde oturan gençlerle dolmuştu. Heyecanını bertaraf edebilmek için ayak ucuna

koyduğu çantasına uzandı. Sevdığı fotoğrafı arıyordu. Ona kısa bir bakış atsa belki heyecanı diner diye umuyordu. Çantasının iç gözlerinde bulamayınca kalp atışları tekrar hızlandı. Kulakları kızardı, damarlarından akan kanı bir hoparlörden dinliyormuş gibi duymaya başladı. İstemsizce eli ayağına dolandı. Pantolonunun ve ceketinin ceplerine baktı ama onlar boştu. “Kalbim, dur sakın ol!” dercesine elini göğsüne, kalbinin üzerine koydu. Doğru ya! Fotoğrafı yolda göğüs cebine koymuştu. Çıkarıp eliyle bükülen yerleri düzeltti. Çantasının fermuarlı iç gözüne koydu. O sırada odadaki sessizliği bozan Florian oldu. “Evet arkadaşlar, geçen hafta size birinden bahsetmiştim, hatırlıyor musunuz?” diye sordu ve devam etti “Bay Joe sizin yaşlarınızdayken üstüne kalan birkaç suç dolayısıyla tutuklanıp ağırlatılmış müebbet cezası almış. Kısa bir süre önce çıkan af sayesinde altmış beş yıl müebbetten sonra serbest bırakıldı. Artık her hafta etkinliklerimize katılacak.”

Gençlerin bakışlarındaki merak ve tedirginliği hissedilebiliyordu. Hayatlarında ilk defa bunca yıl hapis yatmış biriyle karşılaşmışlardı. Florian onu tanıtırken heyecanı dinmeye başlamıştı. Oturduğu yerden biraz doğruldu ve “Merhaba gençler,” dedi. “Burada, sizinle olmaktan çok mutluyum. Merak ettiğiniz sorular vardır, çekinmeyin.” Saatin tik taklarını duyuyordu. Odaya yine derin bir sessizlik hâkim olmuştu. Gömleğinin yakasını düzeltti. Bu sessizliği bozması gerektiğini düşündü. “Buraya yürüyerek geldim. Benim yerimde siz olsanız bir iki saatte yürürdünüz o yolu ama benim tüm günümü aldı” dedi üzgün bir tebessümle “Sizin gibi gençlerle karşılaştım. Giyim kuşamları, dilleri, hareketleri- hepsi bizim zamanımızdakinden farklıydı. Ana caddelerde arabaları görünce yine çok şaşırdım. Her şeyin geliştiğini ve değiştiğini biliyordum içerideyken, ama kendi gözlerimle gördüğümde çok farklı geldi bana. Şimdi kendime yeni bir defter açtım ve bu deftere yeni satırlar eklemek istiyorum ama bunu yalnız yapamam.” dedi. Herkes dikkat kesilmiş ve sessizce onu dinliyordu. Florian gülümsemeye başladı, bu cümleler onun da hoşuna gitmişti. Arka sıralarda oturan bir genç gözünün önüne gelen kıvrıkcık saçlarını kulağının arkasına doğru götürürken biraz doğruldu ve “Bu kadar uzun bir süre hapisle yaşamak nasıl bir şeydi? Bunalmadınız mı?” diye sordu. Yüzünde bulunan ve üzümlüğü ya da yorgunluğu anımsatacak tüm izleri ve ifadeleri silercesine gülümsedi. “İnsan hiç bunalmaz mı? İlk günlerde tam farkına varamadım nereye düştüğümün. Her an çıkacakmışım ve her şey bir şakadan ibaretmiş gibi

hissettim. Sonra aylar, ardından yıllar geçti. Bazen kaldığım hücre öyle dar geliyordu ki...” dedi. Yüzüne yine gölgeli bakışlar çökmeye başlamıştı. Biraz cama doğru döndü ve bir bardak su istedi. Suyunu yudumlarken yanında oturan genç “Ümidinizi hiç yitirmediniz mi yani?” diye sordu. Yavaşça su bardağını kenara bıraktı. “Pes ettiğim ya da ümidimi yitirdiğim tek bir anım bile olmadı. Arkadaşlar, onlar bedenimi hapsettiler, ruhumu değil!” dedi. Gülümseyerek süzülen göz yaşlarını silmeye çalıştı.

Sohbet keyifli bir şekilde sürerken özgürlük uzatmış parmaklarını, içindeki düğümleri çözüyordu. En çağılayan zamanında durdurup ara verdiği hayatına bunca yıl sonra tekrar dönmüştü. Her şey asıl şimdi başlayacak, gençliği kaldığı yerden devam edecekti.

ZEYNEP YAMAN

2000 yılında Almanya'nın Minden şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Lisans eğitimine Osnabrück Üniversitesi 'Fransızca ve Tekstil Öğretmenliği' bölümünde devam ediyor. YTB Türkçe Ödüllerine öykü kategorisinde katıldı.

#BizimYunus #DünyaDiliTürkçe

YTB
TÜRKÇE
ÖDÜLLERİ

YUNUS
EMRE
Özel

4 FARKLI KATEGORİDE YARIŞMAYA KATILABİLİRSİNİZ!
ÖYKÜ / ŞİİR / DENEME / KİTAP DESTEĞİ

Birincilik Ödülü
20.000,00₺

İkincilik Ödülü
15.000,00₺

Üçüncülük Ödülü
10.000,00₺

Yunus Emre Özel Ödülü
10.000,00₺

Başvuru Tarihleri
30 HAZİRAN 2021

Yazı
Kahr

Ayrıntılı Bilgi
www.ytb.gov.tr/turkceodulleri

f t i y /yurtdisiturkler

ytb.gov.tr

fotoğraf makinelerine, resim ve çerçevelere göz gezdirerek ilerlediler.

*Billiger; billiger; billiger...*³

Buyur abla.

Tezgâhları yan yana olan iki kişiden biri termostan bardağa çay dolduruyor, diğeri de plastik kutudan çıkarttığı poğaçayı uzatıyordu.

- Ah bizim Türkler...

Bazı tezgâhların üzerinde koliler, bu kolilerde de geldikleri evlerin, bekletildikleri depoların kokusunu içine çekmiş kitaplar vardı. Kitaplar, pazara her hafta birlikte gidip gelirken kendi aralarında bir dostluk kurmuş olmalı, acaba bir ömre kaç kitap sığar diye düşündü kız. Onlara dokunup, yıllanmış kapaklarını severken fark etti, bu izin, bu kokunun adı yaşanmışlıktı. Bolca emek ve yaşanmışlık... Tezgâhtaki tüm kitapları sahiplenmek, kucaklayıp götürmek istedi daha fazla yıpranmasınlar diye. Fakat ne mümkün?

Bu sırada annesi gece mavisi saten bir örtünün üzerine özenle dizilmiş kol saatlerini inceliyor, o da tezgâhların kalabalık görüntüsünden yorulmuş, dalgın gözlerle etrafa bakınıyordu.

- Aaa anne, şuradaki kadın bizim eski komşu değil mi? O da tezgâh açmış bak!

- Aa evet o. Gel gidelim yanına.

- Ooo kimler gelmiş, merhaba canlar, merhaba!

- Merhaba Jasna, uzun zaman oldu görüşmeyeli, nasılsın?

- Evet ya, sizi görmek ne güzel! İyiyim, iyiyim, teşekkür ederim. Siz nasılsınız? Her şey yolunda mı?

- Biz de iyiyiz, sağ ol. Neler yapıyorsun, her hafta burada mısın?

- Yo, ara sıra geliyorum. -Kıza seslenerek-, Ya sen ne kadar güzel bir genç kız olmuşsun böyle. Nasılsın canım?

Tatlı bir sohbet başladı.

Yıllar geçmişti Jasna'yla görüşmeyeli. Biraz daha kilo almış, onun dışında pek değişmemişti. Oldum olası yaşam dolu, mutlu bir Sırp Çingenesiydi o. Evlerimiz dip dibeydi. Komşuluk bazen oldukça zor bir hâl alıyordu. Eski tip binalardaki dairelerde lavabo olmadığı için iki komşu koridorda bulunan lavaboyu ortaklaşa kullanıyorduk. Temizlik alışkanlıklarımız oldukça farklıydı. Jasna'nın yemek artıklarını lavaboya dökmek gibi anlaşılabilir bir alışkanlığı vardı mesela. Babam kaç defa onlarla bu yüzden tartıştı. Jasna, üç çocuğu ve eşiyile, bir odayla mutfaktan oluşan evde kalıyordu. Kurutacak yer bulamadığından

olsa gerek, koridora bir çamaşır askısı kurup çamaşır-larını orada kurutuyordu. Hafta sonları akın akın gelen misafirlerine bol bol yemek yapıyor; bizim için dayanılmaz hâle gelen bu yemek kokuları babamın sinirlerini ayağa kaldırıyordu. Jasna'yla annem uzun uzun lafladı, birbirlerinin çocuklarını, işlerini, güçlerini sordular. On-ları dinlerken benim de aklımdan bunlar geçiyordu. Bir ara bana seslenip tezgâhından bir şeyler seçmemi istedi. Hediye olsun, diyordu. Teşekkür edip, biraz daha bakayım, hoşuma giden bir şey olursa alırım, dedim. Ama o, sizin bize çok iyiliğiniz dokundu, bir defasında kocam evde yokken Anna bayıldığında babanın onu nasıl kucaklayıp hastaneye yetiştirdiğini dün gibi hatırlıyorum, nasıl korkmuştum, hâlâ babana müteşekkirim, o yüzden bana izin ver; hediyem olsun, az önce baktığın kutu-dan beğendiğin şeyleri al, dedi. Güliümseyerek peki dedim, tekrar bakayım. Bu işleğini artık geri çeviremezdim. İnci bir kolye seçtim.

- Beğendiğin başka bir şey var mı? Biraz daha bak, bir şey daha al.

- Bu yeterli ve çok güzel, teşekkür ederim Jasna!

Tezgâhın altından güzel bir kutu çıkardı. Kolyeyi kutu-nun içine, kutuyu verirken de elini elimin üzerine koyup iyi dileklerle uğurladı bizi. Dönüp baktığımda kocaman bir güliümsemeyle başını sallıyordu.

Gülüşerek pazar yerinin çıkışına kadar gelen anneyle kız, metro istasyonunda önünden geçtikleri kadını gördüler. Kadın, önündeki kaptaki biriken parayla hemen yandaki büfeden yiyecek bir şeyler alıyordu.

Göz göze geldiler.

RUMEYSA
ÖZTÜRK

T

1994'te Viyana'da dünyaya geldi. Viyana Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun oldu. Aynı zamanda Goethe Enstitüsünde Yabancı Dil Almanca Öğretimi kursunu başarıyla tamamladı. 2019'da YTB Türkçe Ödülleri Öykü Kategorisinde üçüncülük ödülü kazandı. 2020'de Stefan Zweig'ın "Amerigo. Die Geschichte eines historischen Irrtums" adlı eserini Türkçeye çevirdi.

(3) Daha ucuza, daha ucuza!

Halbuki Öylesine

M. FURKAN UZUN

Yeryüzünün en mükemmel yazarı, neşredilmiş son eseri Rökamiye’yi edebiyat dünyasına miras bırakıp öldü. Herkes bu hikâyeyi ayrıntısına kadar incelemeye koyuldu. Çünkü onun yazdıkları yaşamalıydı.

Öykü alabildiğine basit olan şu cümlelerden oluşuyordu:

“Adam uzanmaya karar vermişti. Bunun için birçok seçeneği vardı. Yatak, masa, hamak ve rökamiye. O sonuncusunu tercih etti. Sıkıntısı dinmişti...”

Aylarca sürecektir tartışmalar başladı.

Kimisi “Yazar burada yorgunluğu ele almış. Hayat onu bitap düşürmüştü. O da dünyanın hengamesinden kurtulmanın tek yolunun dinlenmek olduğunu anlatmaya çalışıyor. Yeni bir akım bu! Bitapizm...” diyordu.

Bir başka kesim rökamiyenin psikolojik yönüne dikkat çekiyor, “Ruhsal bunalımlardan kurtulmanın tek yolu, bir uzmandan yardım almaktır.” diye tahmin yürütüyordu.

“O hedonist biriydi”, diyordu diğer cenah, “Bize hazlarımızı en uç noktada yaşamamızı öneriyor bu öykü. Nasıl anlamıyorsunuz?”

“Efendiler! Rökamiye insanın tek başına kullanabileceği bir gereçtir. Edip yalnızlığı konu edinmiş, görmüyor musunuz?” diye serzenişte bulunuyordu başkaları.

Ve bu yorumların peşi sıra yüzlerce görüş, binlerce düşünce, milyonlarca eleştiri ortaya atılıyordu. Bu eşsiz öykü karşısında edebiyat alemi çaresiz kalmıştı. Hikâyenin

hiçbir cümlesi ana fikrine dair en ufak bir ipucu vermiyordu. İşte o zaman herkes yazarın halen yaşıyor olmasını diledi. Keşke, diyorlardı... Keşke yaşasaydı da bu benzersiz cümleleri bize açıklasaydı.

Bu kısa öykü bir muamma olarak öylece kaldı. Bir fikirde mutabık olmak mümkün değildi.

Yalnızca tanrısal bakış açısıyla anlatan tek bir üçüncü tekil şahıs duruma hakimdi.

Gülümseyerek fısıldadı boşluğa:

“Ne o, ne şu, ne de bu dostlarım. Edip uykusuz bir gecenin kasvetinde, öylesine yazdı bu öyküyü...”

M. FURKAN
UZUN

1994 yılında Almanya’nın Aalen şehrinde doğdu. Aalen Üniversitesi Makina Mühendisliği’nde lisansını ve aynı bölümde yüksek lisansını bitirdi. Aalen’de yaşıyor. YTB Türkçe Ödüllerine Öykü kategorisinde katıldı.

Çantadaki Sorular

MERVE FATMA ÖREN

Aceleyle evden çıktı. Unuttuğu şemsiyeyi almak için geri dönmedi, geç kalmak istemiyordu. Dışarı adım atmasıyla birlikte, sorular zihnine sağanak gibi yağmaya başladı. Kendisini nasıl bir dönem bekliyordu? Sınıf arkadaşlarını düşündü. Onlarla iyi anlaşabilecek ve olduğu gibi kabul edilecek miydi? Çantasını açtı ve zihninde uçuşan soruları vakti gelince cevaplamak üzere içine yerleştirdi. Sınıfa girmeden önce de sıkı sıkıya kapattı.

Derin bir nefes alıp kapıyı açtı. İçinden bir ses ona farklı insanlarla ve hikâyeleriyle karşılaşacağını söylüyordu. Kendini oldukça kalabalık bir salonda buldu. İlk bulunduğu boş sıraya yerleştikten sonra yeniden zihninin derinliklerine daldı. O esnada yanında oturan kişi boynundaki şalı düzelterek ona doğru döndü.

“Merhaba. Seni daha önce hiç görmedim. Yeni mi başladın?”

“Evet, bu ilk dersim. Adım Esra.”

“Memnun oldum. Ben de Klara.”

Ders henüz başlamamıştı ama Esra’nın ilk dersi, yeni arkadaşından okul hakkında bilgi edinmek oldu. Bu yolu yalnız yürümeyeceğini hissetti. Çıkışta okulu, sınıf ve kütüphaneleri gezdikten sonra kafeteryada oturmaya karar verdiler. İki çay eşliğinde uzun yıllar sonra ilk kez karşılaşan dostlar gibi zamanı unutturan tatlı bir sohbete daldılar. Onları tekrar yüzeye çıkaran, Klara’nın çalan telefonu oldu. “Hemen geliyorum” diyerek ayağa kalktı. Beklerken Esra’nın aklına çantasına yerleştirdiği sorular geldi. Arkadaşına bakarak cevaplardan birini bulduğunu düşündü.

Klara dalgın ve düşünceli bir ifadeyle masaya geri döndü. Önündeki karışık bir denklemi çözmeye çalışır gibiydi.

“Bir sorun mu var? İyi misin?”

“Annem aradı. Pazar günü kilisede yapılacak paskalya törenini ve aile yemeğimizi hatırlattı. Yemeğe seversen

katılacağımı ama kiliseye gitmek istemediğimi defalarca söyledim ama beni anlamak istemiyor.”

“Nedenini sorabilir miyim?”

Klara telefonuna gelen bildiriye bakarak ayağa kalktı ve “Anlatırım ama şimdi uğramam gereken bir yer var, istersen sen de gel” dedi. Sessiz adımlarla birlikte yürüdüler ve binanın en üst katındaki uzun koridorun sonuna geldiler. Karışık denklemi çözme görevi el değiştirmişti. Esra koridorun duvarlarında bir işaret bulmaya çalışarak buraya geliş sebeplerini anlamaya çalışıyordu.

O sırada Klara şalını çıkarıp onunla başını örttü ve yere bir örtü serdi. Kendini son dokunuşlarını yapan bir ressam gibi hissediyordu.

“Hadı, vakit geldi.”

Esra saate baktı. Başını kaldırdınca, aynada ona gülümseyen yansımaları gördü.

MERVE FATMA
ÖREN

~~~~~ T ~~~~~

1992 yılında Almanya’nın Berlin şehrinde dünyaya geldi. Berlin Teknik Üniversitesi Çevre Mühendisliği alanında yüksek lisans eğitimi almakta. Farklı çevre koruma derneklerinde çeviri yapıyor.

Çocuksu Teselliler

BÜŞRA KIZIL

Saat 3.17. Gece ansızın çalmaya başlayan yangın alarmı Lucie hemşireyi sıçratarak uyardırmıştı. Birkaç saniye etrafına bakınıp ne olduğunu anlamaya çalıştıktan sonra anahtarlarını kapıp odadan fırlayan Lucie, uyku sersemi olmasına rağmen onca yaşlıyı tek tek yatağından kaldırıp binayı zar zor tahliye etmişti. Dışarıda yağmur yağıyordu ve tek ışık kaynağı müdire hanımın arabasının ön farlarıydı. Müdire hanım arabadan inmeye tenezzül etmemiş, Lucie’yi arayıp “Bana sayılarını bildir” diyerek sıcak ve konforlu arabasının içerisinde olanları seyretilmişti. Fakat dışarıdaki yağmurun şiddeti ve gecenin karanlığı yüzünden insanları birbirinden ayırmak oldukça zordu ve Lucie düşüncelerini bir türlü toparlayamıyordu. On üç kişi olması gerekiyordu dışarıda. Lucie telefonu cebine koyup hızla saymaya başladı. Her birine tek tek ismini sorup aralarından geçti. Bedenleri geceliklerinin altında ıslak, soğuk ve titrekti. Sadece Nuran Hanım yoktu. Dizleri artrozdan ağrıyordu ve tek başına kımıldayamaz haldeydi. Her akşam ağrıdan inim inim inleyen kadın yoktu ortada. İçeride kalmış olma ihtimali itfaiye ekibine iletilmeliydi. Lucie telaşlı adımlarla müdire hanımın arabasına doğru yürümeye başladı. Oysa uzakta bir cisim gözüküyordu ama Lucie endişeden karanlıkta ayakta kalabilmek için direnen vücudu fark etmemişti. Etse bile bir şeyleri değiştirebilmek için artık çok geçti.

Nuran öylece duruyordu ıslak çimenin üzerinde. Geceleri dizlerinin sancısından uyuyamadığı için ilk o duymuştu yangın alarmının sesini. Yatağından zar zor

kalkıp kıyafetlerini giydikten sonra arka kapıdan bütün kuralları çiğneye çiğneye bahçeye çıkmıştı. Yağmurun altında öylece durmuş, damlaların kaldırımında uyandırdığı notaları dikkatlice dinliyordu. İçinde yağmur sesine bir özlem taşıyordu. Aylardır yataktan kalmamıştı için toprağa, çimene, çiçeğe, bir avuç rüzgâra hasret kalmıştı. Başörtüsü, üzerindeki örgü kazağı, şalvarı, hepsi sırlıslıklamış ama Nuran hiçbirine aldırılmıyordu. Bedenine ikinci bir ten misali yapışan kıyafetlerini hissetmiyordu. Rüzgâra, soğuğa, ambulansın uzaktan duyulan siren sesine teslim etmişti kendini. Gözlerini kapatıp, yüzünü göğse kaldırmış yaşıyordu. Ciğerlerinden damarlarına karışan nefesi hissediyordu. Yağmur damlalarının alnından yuvarlanıp şakağında biriktiğini, saçlarından ensesine aktığını, bileklerinden parmak uçlarına kadar hatta belinden aşağıya her hücrelerine karıştığını bir bir hissediyordu. Sanki günahlarından, sevaplarından ve onu hayata bağlayan her duygudan kurtuluyordu.

Yetmiş sekiz yıllık ömründe bir kez olsun doya doya yağmurun altında kalmamıştı, her zaman başkalarının beklentilerine göre yaşamıştı hayatını. Ömrü kalp kırıkları biriktirmekle geçmişti. Göçmen kuşlar gibi bir yandan bir yana savrulan göz yaşlarını ve kahkaha seslerini göğsünde biriktirerek dayanıyordu hayatın küçük oyunlarına. On bir yaşında babası istiyor diye okulu bırakmış, Ahmet’ten on altı yaşında “Çulsuzun teki, asla olmaz” diyen annesinin zoruyla ayrılmıştı. Bir ay sonra babası istiyor diye Bakkal Ziya’nın oğlu Ömer’le evlenmiş, ardından kızı Asiye’yi kayınpederi

torun istiyor diye doğurmuştu. Devlet, Nuran'ı yıllar sonra Asiya Türkiye'ye kesin dönüş yaptı diye huzur evine yerleştirmişti. Dizleri tutmadığı için yataktan bile kalkamıyordu. Bedeni dahil herkes, onu istediği hayatı yaşamaktan alıkoyuyordu. Ama tam şu an, yüzünü karanlık göğe döndürmüş, öylece duruyordu. Hayatı boyunca içinde biriktirdiği binlerce havai fişeginin fitilini ateşliyordu yağmur. Artık kurtuluş vaktiydi. İçine derin bir nefes çekip güneşin doğmasını bekledi.

Nuran birkaç dakika sonra solundan gelen bir iniltiyle gözlerini açtı. Küçük bir kız çocuğu yere oturmuş çimenlerin arasından bir şeyler topluyordu. Bir yandan küçük kurbağa şarkısını mırıldanıyor, diğer yandan da topladıklarını sol eline yerleştiriyordu. Sonra gözlerini kaldırıp Nuran'a gülümsedi. Bir müddet şaşkınlıkla çocuğa baktıktan sonra Nuran "Sen nereden geldin böyle, bu yağmurun ortasında yerde oturma. Annen baban nerede, çabuk dön evine, kapacaksın şifayı çocuk!" dediyse de küçük kız duymamış gibi yeniden çimenleri karıştırmaya başladı. Nuran çocuğa yaklaşıp avucundakilere baktı; cam parçaları topluyordu çocuk. Sessizlik içinde dakikalarca küçük kıızı izledi. Bir süre sonra ayağa kalkan kız "Topladım hepsini, gidelim artık. Yeter." diyerek elini Nuran'a uzattı "Bu yürüdüğün taşların altından deniz akıyor artık." dedi.

Nuran aynı anda başka bir gürültü işitti. Yakınlardan gelen endişe dolu bir ses "Nazım, yerde kalbi durmuş biri var. Çabuk sedye getir, defibrilatörü al, bir de 1ml adrenalin kap gel." Nuran etrafına bakındı. Çocuk ortalıkta gözükmiyordu. Göğsünün üzerine bir yük bindi,

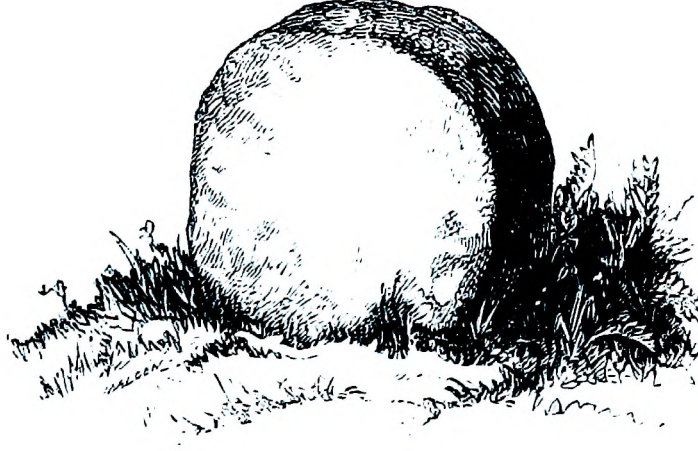
bedeninin her noktasına bir sancı yayılıyordu. Birisi ışıkları söndürmeye çalışıyordu. Ses beyninde yankılanmaya devam ederken, ağrısı gittikçe hafifliyordu. Ağrısı hafifledikçe de ses uzaklaşıyordu. Çocuk saklandığı yerden çıkıp Nuran'ın elini tutarak gökyüzünü işaret etti: "Baksana Nuran, hiç yıldız yok bu gece, binlerce havai fişek patlıyor gökyüzünde."

BÜŞRA KIZIL

T

1995 doğumlu. Küçük yaşlarda şiirler yazmaya başladı. Anvers Üniversitesi'nde Veterinerlik okuyor. En çok hayran olduğu şairler Adil Erdem Bayazıt ve Necip Fazıl Kısakürek. Okumak ve yazmanın yanı sıra, fotoğraf çekmeyi, çizim yapmayı ve piyano çalmayı seviyor.

Zor Karar

ESRA AKDENİZ

Vücudunun gittikçe soğuduğunu hisseden Semra Teyze göz ucuyla saati yokladı. Sayılı kalan nefeslerini kovalayan yelkovana biraz acı, biraz da kabullenmişlikle tebessüm eder gibi oldu. Yorgun bir gülücüğü andıran bu yüz ifadesinden başkasına mecali kalmamıştı. Kurak bir tarlayı andıran elleri, bitap düşmüş yatağın kenarından sarkıyordu. Yeşilli mavili damarları, ellerini yaran yollara benziyordu. Ağzından giren her nefes göğsünde oyalanıyor, aldığı nefesleri vermemek için uzunca tutuyordu. Verdiğini belki bir daha alamaz, belki de bir nefes daha uğramazdı bu yaşlı ve yorgun bedene. Dışarıyı izlemek istese de gözleri çoktan maziye dalmış, yeryüzünü işgal eden koca bir kasvet bulutunun içine girmişti. Zaten Almanya'nın hava durumuna hayıflanmayı bırakalı çok

olmuştu. Burası da siyah beyaz televizyonların vizyona getirdiği bir hayat sahnesiydi işte.

Kapıyı tıklayıp içeri giren haşta bakıcı: “Günaydın, bugün daha iyi misin anne?” diyerek göz ucuyla monitördeki karmaşık çizgileri ve sayıları süzdü. Semra Teyzenin yüzüne doğru eğilip gözlerinin içine baktı. Pamuk çiçeğini andıran elleriyle, yaşlı kadının kenarları işlemeli tülbendinden firar etmiş saçlarını düzelterip, ait oldukları yere gönderdi. Tebessüm ederken gözleri ne kadar da küçülüyordu Andrea'nın. Kalbi şükranla dolan Semra teyze, parmak uçlarıyla Andrea'nın eline dokunmakla yetindi. “Kararını verdin mi anne?” diye sordu Andrea gözlerini kaçırarak.

“Anne” derken o Almanca aksanının kırıntılarını duymak, Semra teyzenin kalbinde tatlı bir sıcaklık bırakıyordu. Söylediği Türkçe kelimelerdeki yerli yersiz uzatmalar, bu kadar acının içinde kalbini okşayan nadir duygulardandı.

Semra Teyze kararını vermekten nasıl korkuyorsa, Andrea da cevabı duymaktan o kadar çekiniyordu. Ela gözlerini etrafta bir süre oyaladıktan sonra yaşlı kadına çevirdi. Kalbinde hissettiği şefkat ve endişe arası, karmaşık, koca bir duygu yumağıyla bakıyordu yüzüne. O artık bir haştadan çok daha fazlası olmuştu yıllar içerisinde. Belki de Andrea, varlığını ve sevgisini hiç hissedemediği annesinin yerine koymuştu onu. Semra Teyzenin yıllar önce ilk geldiğindeki o dinç halini, onunla ilk tanışmasını hatırladı, ilk defa tattığı yöresel Türk yemeklerini, hiç duymadığı Anadolu geleneklerini. Hatta ondan tülbinden kenarına iğne oyası yapmayı bile öğrenmişti. Bizi kimsesizliğin okşayamadığı ruhlarımız bir araya getirdi, diye geçirdi içinden. Evet, Semra annesi işçi olarak geldiği, gecesini gündüzüne katıp çalıştığı bu Almanya’da, yapayalnız tek başına ağartmıştı saçlarını. Andrea, onun hiç olmayan evladı olmuştu. Taze mayalanmış yumuşacık bir hamuru andıran tombul yanakları ve sıcacık ses tonuyla, kalbini fethetmişti Semra Teyzenin.

Bunları düşünürken, gözlerine hücum eden yaşları durdurmaya çalıştı. Semra Teyze içini okumuşçasına, gözlerini şefkatle kısarak, kirpiklerinden, yanaklarından öptü Andrea’nın. Anlaşılan henüz kararını vermemişti. “Bu akşam kesin kararını ver anne!” diyen Andrea odadan kaçır adımlarla ayrıldı.

Semra Teyzenin yanaklarından aşağı yuvarlanan ılık tuz damlası yaşığa düşerek yolculuğunu tamamladı. “Allah’ım, Allah’ım”, diye inliyordu kurumuş dudakları. “Senden geldik, sana döneceğiz”. Nefesini konuşarak harcamazdı. Kendisiyle girdiği bu mücadeleye, kendi içinde bir son vermeliydi. “Rızkımın peşine düşüp koca bir ömrü buralarda geçirdim. Yurdum dediğim yere dönsem, kimseleri tanımam. Bildiklerim toprak oldu. Ahbaplarım el oldu. Komşularım, dostlarım ve sevgisini kalbime koyduğün kızım burada, ben şimdi ne yapayım?”

İç sesi susmuştu. Gözlerini kapadı, doldurduğu anı defterlerini zihninin raflarından bir bir çıkardı. İtinayla açtığı defterlerin bazıları tozlanmış ve yıpranmış, kimisinin de yazıları silinmek üzereydi. Zaten eski defterleri okumaya, onları açıp maziye anımsamaya da pek gönlü yoktu. Onları hatırlamanın hiçbir faydası olmadığını biliyordu. Kararını vermesi

an meselesiyken tekrar aklını bulandıramazdı. Çabucak zihninin en ücra köşesindeki raflara kaldırdı eski defterleri.

Bir an duraksadı, derin bir nefes aldı. Sonra, elini uzattı en sevdiği deftere. Açmasına gerek kalmadan anılardan tatlı gülüşler kadife bir tüy gibi süzülerek kalbinin üzerine konuvermişti.

Atölyedeki iş arkadaşlarının gülüşleri kulaklarında çınladı. Köşedeki apartmandan bozma Camide heceleyerek öğrendiği Kur’an-ı Kerim gönlünde canlandı. Curcunalı salı alışverişlerini anımsatan Kapadokya marketini hatırladı. Sonra, alt komşusu Bayan Schmidt ve kedilerinin, ona meşhur Karpatka pasta-sından ikram eden dostunun ve manevi kızı Andrea’nın yaşattığı güzel anıların mis kokusu geldi burnuna. Tekrar derin bir nefes aldı.

Can bulmuşçasına gülümsedi ve aniden gözlerini açtı. Zor bir yoldan gelmiş gibi yorgundu. Menziline ulaşmış olmanın verdiği güçle, hemşire çağırma düğmesine bastı.

Çok geçmeden Andrea nefes nefese içeri daldı. Soran bakışlarla “Ane?” dedi, yine o N harfini yutan tonlamasıyla. Semra Teyze tebessüm ederek titrek sesiyle zar zor konuştu: “Kararımı verdim. Buraya gömün beni!”

ESRA AKDENİZ

T

1990 yılında Almanya’nın Münih şehrinde dünyaya geldi. Okul öncesi öğretmenliği okudu. Münih devlet okulunda öğretmen olarak çalışıyor. İki çocuk annesi. Uzun süre profesyonel olarak Tekvando ile ilgilendi. YTB Türkçe Ödülleri yarışmasına Deneme Kategorisinde katıldı.

Tanıdık Şeyler

ZEYNEP ZUHAL KILINÇ

Güneş o gün yine sessizliğe doğmuştu... Günün ağarmasıyla birlikte şehirde bir hareketlilik başlamış, şehrin insanları yollara düşmüştü. İşe gidenler, okula yetişmeye çalışanlar ve uyuyamadığı için gün doğmadan kalkan ihtiyarlar, şehir merkezindeki o meşhur caddede yürürken, avına yaklaşmak için usul usul sürünen bir yılanı anımsatıyorlardı. Cadde bir tek bu saatlerde insan yüzü görüyordu. Geri kalan vakitlerde ölü bir beden gibi öylece uzanıyordu.

Gün başlamış, Pascal da hayat sahnesindeki rolünü almıştı.

Dışarısı soğuk muydu sıcak mıydı? Yağmur yağıyor muydu? Arabayla mı gitse, otobüse mi binse? Çok da düşünmesine gerek yoktu aslında. Hava soğuktu, büyük ihtimal yağmur da yağıyordu ve işe arabayla gidecekti. Paltosunu giydi. Saçlarını elleriyle taradı. Başında hissettiği ağırlığı da yanına alarak evden çıktı.

Arabaya binip radyoyu açtı, Radio 2’de Spiker renksiz bir ses tonuyla haberleri sunuyordu. Trafik kurallarını ihlal eden bir sürücü, dün akşam alkollü araç kullanırken direksiyon hakimiyetini kaybederek bir ağaca çarpmıştı. Kaza akşam saat sekizde meydana gelmişti. “İyi ki kimseye çarpmamış!” diye söylendi. Spikerin söylediğine göre araba hurdaya dönmüş, adam hafif sıyrıklarla kazayı atlatmıştı.

Sokakta kimse olmadığı için arabayla birine çarpma ihtimali çok düşüktü, en fazla bir ağaç devirirdin. Sessizdi bu şehir, ıssızdı.

İş yerine vardığında Malika’yı başıyla selamladı. Sekreter kız vakitlice işe koyulmuş, dosyaları Pascal’ın masasına hazırlamıştı bile. Saat sekiz buçukta herkes

masasının başında, derin bir dikkatle çalışıyordu. Gözleri bu düzenden yorulan Pascal dosyalarla ilgilenmeye başladı. Kalemını parmağında evirip çevirirken gözü dışarıdaki bir kadına takıldı. Bisikletine bir türlü binemeyişini uzunca seyretti. Ayağını bisikletin pedalına atıp ilerlemeye çalışan kadın, pedal sürekli boşa çevirince düştü. Pascal yardım etmek için dışarı çıktı hemen. Kadına gülümsedi, iyi olup olmadığını sordu. Tebessümüne karşılık verirken ayağa kalkan kadın, “İyiym sadece bacağımda bir ağrı var, ama önemli olduğunu sanmıyorum” dedi. “İsterseniz sorunu bulmak için bisiklete bakabilirim. Bisiklet tamirinden pek anladığım söylenemez ama” dedi Pascal gülerek.

Bisikletin pedalı gevşemiş çıkmak üzereydi. Pedalın vidalarını parmağıyla güç bela sıkarak sağlamlaştırdı, “Biraz sıkıştırdım ama siz yine de bir baktırın” dedi. Kadın memnuniyetini dile getirerek teşekkür etti. Ayrıldılar.

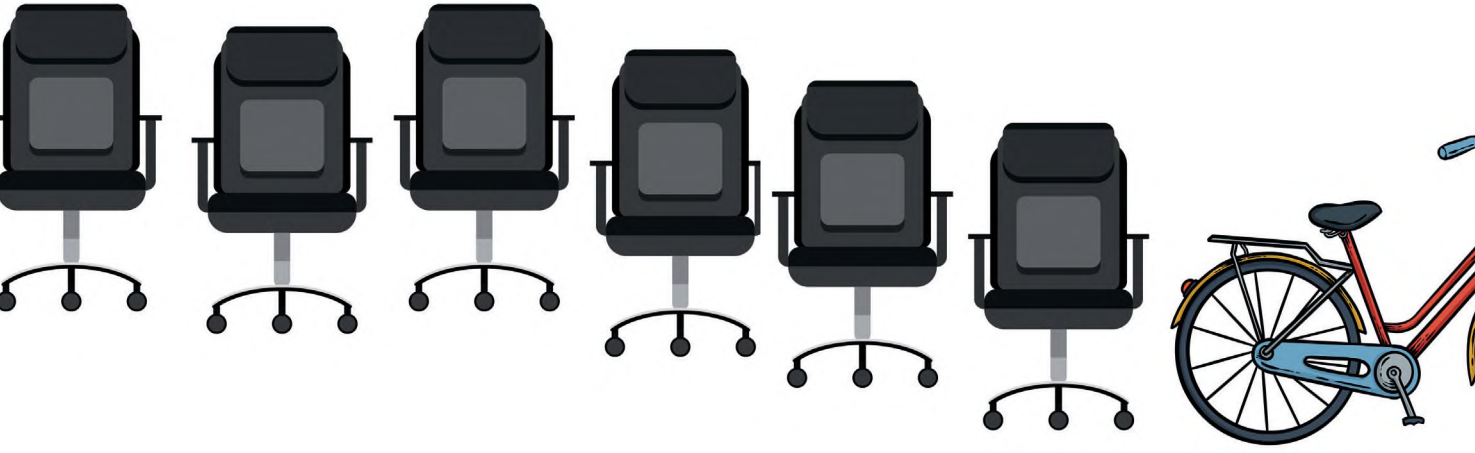
Pascal kendini birkaç saniyeliğine de olsa iyi ve farklı hissetmişti.

İçeri girip sıkıcı masasına döndü.

Saatler geçmiyordu. On ikide, öğle arasında, sabahları canlanıp öğle saatlerinde ölen o caddeye gitti, biraz yürüdü. Sakız almak için gazete bayisine girdi. İçerideki yoğun sigara kokusundan istemsizce öksürdü, gözleri yaşardı.

Sakız reyonunun karşısında uzunca bir süre düşündü, hangisini alacağına bir türlü karar veremedi. Kasada duran adamın onu alaycı bir ifadeyle izlediğini fark etti. Ama ona aldırmadı.

Genelde mentollü sakız alırdı. Ama bu kez, sırf değişiklik olsun diye, meyveli sakızı raftan aldı, paketi

açıp içindeki sakızı ağzına attı. Alaycı ifade bu kez onun yüzüne yerleşmişti. Adama bakıp gülümsedi.

Kasiyer, takım elbiseli bir adamın cak cak sakız çiğnediğini görünce ciddi bir tavır takındı. “Üç avro” dedi donuk bir ifadeyle. Pascal beş avro çıkarıp tezgâha bırakırken “Üstü kalsın” dedi ve çıktı.

Saat bir.

İşe başlamasına daha yarım saat vardı.

Ne yapacağını bilemezken, Sweetcoffee’de bir kahve içmeye karar verdi. Ama tek başına içmek istemiyordu. Bir arkadaşını çağırса yarım saat içinde gelebilir miydi? Hem gelse bile, gündemin o boğucu, tekdüze muhabbetlerinden başka bir şey konuşabilecekler miydi? En iyisi kimseyi aramamaktı. Bazen sessizlik sıkıntıyı dağıtmanın en iyi yoluydu.

Sadece susmak ve seyretmek...

Kendini bir an için kayıp hissetti. Sanki her şey bir kurmacaydı. Günler ardı ardına dizilirken, olan biten hep aynıydı...

Akşam işten çıkınca, arabayı otoparkta bırakıp eve yürüyerek dönmeye karar verdi.

Şehir merkezinden uzaklaşıp, kenar mahallelerin ara sokaklarına girdi. Karanlığa daldığında içi ürperdi birden, ama bu hiştен hoşlandı. Çünkü heyecanlanmıştı. Sıkıcı bedeninden ayrıla kalbi, arkasından biri kovalarmışçasına hızlanmaya başladı. Yolun ortasında yürürken aklına bir sürü şey geliyor, zihnini boşaltmaya çalışsa da yapamıyordu. Âdeta bir düşünce okyanusunda boğuluyordu.

Sokak aniden sonsuz bir ışıkla aydınlandı, keskin ışık gözlerini aldı. Göremiyordu, hiçbir şey göremiyordu... Işık hızla ona doğru yaklaşırken bütün mahalle acı bir fren sesiyle sarsıldı.

Evlerin ışıkları, ardından perdeleri bir bir açıldı.

İnsanlar dışarı çıktı.

Ertesi gün yine olağan, sıkıcı bir gündü. Haberlerde yine trafik kazaları verilirken yaşlı bir sürücünün çarptığı Pascal’ın da adı geçti.

ZEYNEP ZUHAL
KILINÇ

T

1991’de Belçika’nın Genk şehrinde doğdu. İlkokul ve liseyi burada tamamladı. 2017 yılında İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. 2019 yılında Belçika’da Diyanet İşleri Brüksel’e bağlı yurtdışı görevlisi olarak göreve başladı. YTB Türkçe Ödüllerine Öykü ve ilk Kitap Desteği Kategorilerinde katıldı.

Ömer Faruk Bağ

YÜNCÜOĞLU'NUN YÂDINA

Celal Ağabeye ve fidanlarına armağan...

bağdat'ın başhocası, pek yaygınmış şöhreti
her derste dört yüz âlim key dinlermiş hazreti

usûl ilmi dilinde, gönlü firkat çölünde
gün sonunda elinde sahicilik serveti

kâl ile hâl arası anın gizli yarası,
bu başı kim sarası, birlemeden kesreti

sarsılmış bilgi yolu, söylemez olmuş dili
gün gün artmış kabz hâli, uş endişe külfeti

hâlini gören tabib sezmiş işte bir aceb
(yok) demiş (zâhir sebeb, sırdır ilden kasveti)

düşende dardan dare kılmaz havanlar çare
yol alan şardan şare bulur bâb-ı himmeti
çölde izi ilmeye, kendözünu bilmeye
son nefeste gülmeye vermiş sa'y ü gayreti

yamalı bir abası, omzunda su kırbaşı
sırtında da heybesi, geçmiş çölü milketi

öz nefesine hem ile, bir karıncaya bile
ulu bir nazar ile bakıp kılmış hayreti

bir gün yolda bir hoca sormuş (bu hâlin nice
medresedeki tâca tercih ettin uzleti)

(içimde hâlâ sızı, ol harâmînin sözü:
kitaptaki sırf yazı; hani sende hücceti
okur bilirim sandım, safâ burcundan indim
başı tashihe döndüm, yola verdim dikkati)

süpürdükçe yerleri silmiş kalpten kirleri
hakkın ihsan nurları aydınlatmış zulmeti

terk-i terk yolun sonu, eğrilmiş mânâ yünü.
yâdında şühûd ânı, hiç dinmemiş hasreti...

ÖMER FARUK BAĞ 1991'de Viyana'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Viyana'da tamamladı. Lisans ve yüksek lisans öğrenimini Viyana Üniversitesi Matematik bölümünde aldı. Mart 2019'dan bu yana Viyana Üniversitesine bağlı Kurt Gödel Research Center'da, matematiksel mantık alanında araştırma görevlisi olarak çalışıyor ve doktorasına devam ediyor. Viyana'da muhtelif sivil toplum kuruluşlarının bünyesinde çeşitli görevler aldı. Almanca yayınlanan Derwisch dergisinin redaksiyon ekibinde bulundu.

Demet Nebilir

PUSULAMDA ÇEYREK ASIR

Güneydoğunun bir köyünü
Mesken tutmuş evladı arıyorum
Ant içerken dengeleri bozmaya
Sonsuzlukla akran olan yirmi üçünde
Gönüllü olarak can yakınlığı dağıtan
Uykusunun ağırlığına esir
Bütün şehre haykıran evlat
Hangi dağın ardında bulurum seni
Akıbetimize dokunur mu altın elin

En yukarıdan veya en aşağıdan
Dört bir yandan sarsın köklerin
Üşüyen kollarımızı tanımadan
Çeyrek asır sonra fark edebildim
Pusulamın iğnesi hareketsiz
Pas tutmuş kutusu ve dahi zinciri
Yıllarca sokak tozlarının girdabında

Büyülü bulutlara sordum izini
İki yüz yıllık harabeleri tarif ettiler
Güneşin köyü yaktığı vakitte
Buldum yeşil kapılar ardında
Bir fıstık ağacı altında soluklanırken
Baktım etrafında bir ordu var
Nöbet tutan cırcır böcekleri

Kısık gözleriyle etrafı gözetledi
Belli belirsiz bir tebessümle bozdu
Orada hüküm süren sessizliği
Sonra adımlarını attı ağır ağır
Usulca bıraktı dermanı avuçlarıma
Taşıyamadığım bu sırıla kalakaldım

DEMET NEBİLİR 1992'de Almanya'nın Kassel şehrinde doğdu. Frankfurt Üniversitesi Sosyal Hizmetler bölümü mezunu. Gençlik Dairesinde çalışıyor. Kendini bildi bileli etrafında kelimeler biriktiriyor.

Esra Çöloğlu

HÜRMETEN

Gözlerim gidiyor umut diyarlarına
 Önü yok, ardı loş
 Nasıl da dizili kaburgalarım arasında
 Söylenmemişler,
 Kaldırımlar
 Ve medcezirli rüzgarlar

Oysa tutunmalı gidişlere narin ve sevgiye hürmeten
 Dudağın kenarı uzun ve terini silmeden daha
 Çocukluk yadigarı gamzelerin

Gözlerim gidiyor
 Umut diyarlarına

Oysa vardır bir yaşaması geri kalan hayatın
 Elbet sunulur kalana iki kanatla
 Maviliğin hudutsuzluğu!

Gözbebeklerinden dansa kalkar pervasız uçurtmalar
 Ve uyunabilir de karanlıkta parmakları bir saç teline sarıp
 Hava alsın diye açılıyor perdeler
 Süzülüyor arasından damlalar

Ah gözler...
 Gözlerim gidiyor umut diyarlarına
 Önü yok, ardı loş

ESRA ÇÖLOĞLU 1991 senesinde Almanya'nın Münih şehrinde doğdu. Psikoloji mezunu ve iki senedir danışmanlık merkezinde uzman psikolog olarak hizmet veriyor. Empati ve farkındalığın önemini yazı ve şiirlerinde yansıtmayı seviyor. YTB Türkçe Ödüllerine şiir kategorisinde katıldı.

Ubeydullah Çavuş**ALAADDİN'İN BOŞ LAMBASI**

kayadan şehirde mistik bir hava solumaya
uçsuz bucaksız çöllerde kaybolmak için
bütün bu zahmetim
binbir gece masalları
gecenin masal anlatan adamları
nerede?

esefle
ne sihirli lamba var ne uçan halı
ne Alaaddin var ne cin
bir çöl
ruhunu kaybetmiş bir diyar
birkaç son model beton yığını

mamafih kibar insanlar
yine de Kabe var yine de Kudüs

UBEYDULLAH ÇAVUŞ 1993 yılında İstanbul'da doğdu. Liseyi Hannover'de okudu. Braunschweig Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği bölümünde lisans ve yüksek lisansını tamamladı.

Sümeyra Kılıçaslan

YORGUN YAŞ

Saçlarını okşuyorum kara kara
Okşadıkça açılıyor rengi
Tekrar tekrar okşuyorum
Dinlenmeden
Demlenmeden dize dize şiirler
Kaşların da kara
Düzensiz ve güzel
Okşuyorum parmak uçlarımla
Alnına doğru çıkarsa iyileşirsin
Tekrar parmaklar alında
Bal ile şifa
Yeminler biçiyorum üçer gün oruçla
Kapıda derya beylerinin hası

Memleket evladı mühim işe girmiş
Tekrar okşuyorum
Bu sefer oğuz bıyıkları
Nefesinin rüzgarında üşütüyor parmaklarım
Kriz varmış
Duydun mu haberi
Tekrar tekrar düşmüş dava

Gece olmadan sabah oluyormuş
Saat üç
Yeniden ve yine üç
Kaptan paşa çalışıyor
Bir elinde zeytin
Öbür eli boş
Alnın kırışmış, okşuyor
Hep okşuyorum

SÜMEYRA KILIÇASLAN Fransa'nın Alpes dağlarında, 1999 yılında doğdu. Troyes şehrinde malzeme ve makine mühendisliği okuyor.

Seyyid Yıldız

SEN VE BEN

uzun, karanlık demir kapılarda bir adım
eldeki poşetlerde kâinatın yükü sonra
sesini duyuyor basamakların altından
yavaşça susuyorum

bir demet huzur yükseliyor ince uzun tevhidden
toprağı hatırlıyorum yankılandığı sokaktan
işte orada hani gökyüzünde üç beş güvercin
hangi pencereye, belirsiz
belki birkaç adım ötesi, belki de hiç.

gözlerimin önünde filizlenen çocuk gülüşleri
masumiyet elbisesine biçilmişken yüzleri
tanıdık kokular geliyor senden burnuma
sessizce koşuyorum
sureler tütüyor sanki
yanından geçtiğim evlerin ocaklarında
özgürlüğe doğru kaçıyor avucumuzdakiler
biraz aceleden, biraz hafiften.

başakların toprağı aşan azminden bakıyorum gözlerine
rüzgârda savrulup tebessümlere dalıyorum sormadan
dalında hayallere kapılmış yapraklara sarıyor
ve inceden esip geçiyorum
gördün mü?

damlalarda asılı suretim
sus ve dinle
secdeye dökülen alınlara bak beni ararsan
kiminde üç, kiminde yedi kere.

bazen beyaz bazen mavi damlalar
kime sorarsan sor
derinlerindeki kıvılcımda saklanan bir yangın var
içinde sen ve ben

SEYYİD YILDIZ 1998 doğumlu. Bielefeld Üniversitesi'nde "Biyoloji Bilişimi ve Genetik" bölümünde eğitimine devam ediyor. Bağlama ve Ney enstrümanları çalıyor. YTB Türkçe Ödüllerine Şiir Kategorisinde katıldı.

ŞİŞEDEKİ MESAJ: PAUL CELAN

Bayram Zıvalı

Dilin tezahürü ve dolayısıyla özü itibarıyla 'Diyalog' olan şiir, -her daim ümitvar olmasa da- bir gün bir yerde gönül kıyılarına vuracağı zannıyla gönderilmiş, şişedeki bir mesaj sayılabilir." diyen Paul Celan (gerçek adı Paul Antschel) 23 Kasım 1920'de her ikisi de Yahudi olan Friederike Antschel ve Leo Antschel Teitler çiftinin tek çocuğu olarak Bukovina Çernivtsi'de dünyaya gelir. Paul Celan 26 Ocak 1958 tarihinde Hür Hansa Şehri Bremen Edebiyat Ödülü'nü alırken yaptığı konuşmada, doğduğu ve uzun süre yaşadığı Çernivtsi'den şöyle bahseder:

Size ulaştığım-onca dolambaçlı yoldan geçerek! Ama tabii dolambaçlı yol diye bir şey varsa-size ulaştığım yöreye pek çoğunuz aşına değilsiniz. Orası Martin Buber'in hepimiz namına Almanca'da yeniden hayat

verdiği Hasidik hikâyelerinin hiç de azımsanamayacak bir kısmının doğduğu, serpilip geliştiği bir iklim. Orası, -şimdi gözlerimin önünden çok uzaklardan, hayâl meyâl beliren bu topografik eskizi bir parça detaylandırarak olursam-bir zamanlar insanların ve kiptapların ömür sürdüğü bir diyardı. Şehir günümüzde de canlı kimliğini korumayı başarmış kozmopolit yapısıyla "Küçük Viyana" diye de anılmakta.

Bu şehirdeki Yahudilerin tamamı sürgün edilmiştir. Paul'un hayatı Almanların şehrine girmesiyle değişmiş, toplama kamplarında ve Bükreş, Viyana, Paris gibi şehirlerde bir "yabancı" olarak yaşamak zorunda kalmıştır. Yaşamak zorunda kalmıştır ifadesi kulağa biraz saçma gelebilir ama Paul'u tanıyınca onun yaşama ve Alman dilinin en iyi şairleri arasında anılma

isteginin ne kadar güçlü olduğunu ve bu ikisinin onun için ne ifade ettiğini anlayabiliyoruz. Bu güçlü istek onu yaşama bağlayan en önemli etken olmuştur. Almancanın anne babasını ve birçok soydaşını katleden Almanya'nın dili olması dahi değiştirmemiştir ondaki bu isteği. Celan şiirlerini Almanca yazmıştır. Ancak Alman Dilinin yalın ve saf kullanımı bir noktadan sonra Celan'a yeterli gelmeyecek, zamanla dilin farklı boyutlarından okuyucuya seslenmek durumunda kalacaktır. Nitekim savaş sonrası yıllar Celan'a, Almanya'nın geçmişi hakkında konuşmanın söz konusu bile olmadığını gösterecektir ve bu yüzden özellikle Yahudi olmayan Alman Dili okurlarıyla—ki bunlar en geniş okur kitlesidir—yazar arasında bir uçurum oluşacaktır.

Öyle ki Celan yazdığı şu sözlerle bu durumu gözü pek bir şekilde ifade etmiştir: *Okuruma, nispeten daha başka bir zaman ve mekân katmanında duruyorum. Beni ancak 'uzaktan' anlayabilir. Beni kendi içinde durduğu zindana çekemez; olsa olsa ancak aramızdaki parmaklıkları yakalayabilir.*

Paul Celan'ın şiirlerini bırakan çevirmeyi, okumak bile tek başına bir anlam muğlaklığına neden olabilmektedir. Onun şiirlerinde, yukarıda da biraz değindiğimiz

sebeplerden dolayı, imgelerin yoğun, kapalı, hatta kendine has bir sözlük oluşturacak mahiyette olması, şiirlerindeki anlam koridorlarını deyim yerindeyse çıkarmaz sokaklara dönüştürmektedir. Bu durum hayatının özellikle, Almanların yaşadığı şehre girdikleri döneminden itibaren belirgin bir hal almış, bir bıçak gibi hayatının içine saplanmış, gittiği ve gitmek zorunda kaldığı şehirlerde yaşadığı bu yabancılığın, yaşadığı olaylarla da bütünleşmesinden doğan bir yabancılaşma ile daha da çetrefilli bir hal almasına sebep olmuştur. Katillerin dili olarak gördüğü Almancada şiir yazmanın ne demek olduğunu ve tüm bu durumları eserlerinde de derinden hissettirmiştir. Paul Celan'ın kendi şiirleri üzerine söylediği şu cümleleri vurgulamak yerinde olacaktır:

Siz okuyun! Sürekli okuyun! Siz okudukça anlam çıkıp gelecektir.

Paul Celan'a göre şair, sahil poetik dili sağaltıp diriltmek maksadıyla, dili "bu dünyaya dair yüzyılların köhne yalanlarından" temizleme yolunda devrimci bir niyet taşımaktadır artık. Onun nazarında insanlar ağızları mühürlü ve dış gerçekliğin zincirlerinde çürüyor oldukları için konuşamamaktadırlar. Şairin hedefi ise insanlığı bu bin yıllık sahte ve çarpıtılmış

samimiyetin yükünden kurtarmak için asli dili sağaltıp diriltmektir. Nitekim yine bir konuşmasında şöyle der Celan:

Onca şey arasında ulaşılabilir, yakın ve kaybedilmemiş tek bir şey kaldı: dil.

Ve Almancadan başka bir şiir dili düşünemeyen, bunu hayal dahi edemeyen şair şunları ekler:

Bütün bu yıllar boyunca ve o zamandan beri, konuşabilmek, yerimi saptamak, nerde bulunduğumu ve nereye gitmek istediğimi kavrayabilmek, kendi adıma bir gerçeklik tasarlamak maksadıyla bu dilde şiir yazmaya çabaladım.

Celan'ın hayatını ve yazı serüvenini şekillendiren üç ana unsur ve duygu durumu göze çarpmaktadır. Birincisi, annesini kaybetmesiyle başlayan ve hafifletilmesi imkânsız *matem duygusu*; ikincisi, kendisinin hayatta kalması nedeniyle içten içe hissettiği *suçluluk duygusu*; sonuncusu da zaman zaman hissedilen ve dünyanın şiirsel olarak hayal edilen, ölmüş ve hayatta kalmış bütün Yahudilerini bir arada *toplama* arzusu.

Şiir evrenine hakim olan bu “yabancılaşma“, Celan'ın sosyal hayatında da açıkça görülebilmektedir. Babası ile ve hatta Yahudilik ile uyumsuzluğu erken yaşlarda başlamıştır.

Evde çok katı bir disiplin uygulayan babasının iyi bir insan olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Oğluna bir çocuğun kaldıramayacağı görevler verdiği; çocuk olmasından kaynaklanan ufak kabahatlerinden ötürü onu cezalandırıp dövdüğü bilinmektedir. Paul çok hassas bir çocuk olan Celan babasının bu tür sert tutumundan ötürü çok acı çekmiştir.

Bütün bu baskı döneminin nihayetinde Paul Celan özellikle 12-13 yaşına gelen yahudi çocukların, sorumluluklarını anne babalarından kendi üstlerine almayı kabul ettikleri Bar-Mizwa adındaki Yahudi dini töreninden sonra sorumluluklarından azat olmuş ve kendisini dini inançların bağımlılığından kurtulmuş bir birey olarak görmüştür ve bir daha hiçbir dini törene katılmamıştır.

Celan çocukluğunda Viyana'daki halasının gönderdiği Almanca masal kitaplarını ve bunun yanında Alman klasiklerini okumuştur. Buna karşılık özellikle sokaklarda kullanılan Yahudi dilini, Alman Kültürü önünde bir engel gördüğünden, bu dili pek önemsememiştir. Ancak daha sonraları iyi derecede İbranice de öğrenmiştir.

Şairin yabancılık hissi, edebi ve toplumsal hayatında olduğu kadar özel yaşamında da belirleyici olmuştur. Paul Celan'ın Ingeborg Bachmann ile yaşadığı aşk edebiyat dünyasının en ünlü aşklarındandır. Ingeborg Paul'a belki hiçbir zaman bilinçli ya da bilinçsiz bir yabancılık hissettirmemiştir ama yaşanan siyasi gelişmeler ve dünyayı kasıp kavuran 2. Dünya savaşının etkisi Paul'un kendi yabancılığını hissetmesine, düşünmesine ve hatta buhrana girmesine sebebiyet vermiştir. Çünkü Ingeborg, Avusturya NSDAP'nin eski bir üyesinin Viyana'da yaşayan kızıdır. Paul ise Romanya'daki bir toplama kampından sağ çıkabilmeyi başarmış, anne ve babasını bu kamplarda kaybetmiş, ırkçılığın akıl almaz vahşetini yaşamış, Almanca konuşan Çernovitz'li vatansız bir Yahudidir. Tüm bunlara rağmen Celan ve Bachmann'ın kelimelere ihtiyacı vardır; büyük zorluklara rağmen birbirlerine yazdıkları mektuplarla taşınan tonlarca ağırlığa bedel kelimelere. Mektuplarında defalarca tekrarlanan yalvarırcasına o istek, ikisinin kaleminden şu şekilde dökülmüştür:

I. Bachman: *Bana yazmayı dene, bana sor, yüreğinde ne varsa hepsini yaz!*

...

Bazen sadece şiirlerin sayesinde yaşıyorum ve soluk alıyorum.

...

Sonbaharda arkadaşlarım bana senin şiirlerini hediye ettiler. Üzücü bir andı, çünkü yabancılar getirmişti onları bana, senden bir kelime bile olmadan. Ama her mısra üzüntümü hafıfletti.

P. Celan: *Senden bana birkaç satır yazmanı istemek için birkaç satır yaşıyorum.*

...

Anlatabileceğin her şeyi yaz bana, bunun ötesinde, ara sıra da insan yalnızken ve sadece uzaklara konuşabilirken akla gelen daha sakın sözcüklerden birini yaz. Ben de aynısını yaparım.

Savaş ve soykırımın yıkıcı etkileri yalnızca yaşadıkları dönemde değil, aradan yıllar geçtikten sonra dahi devam etmiş, kimi sanatçı ve yazarlar, bu dönemin yol açtığı yıkımların üstesinden gelemedikleri için, savaştan yıllar sonra yaşamlarını kendi elleriyle noktalamışlardır. Georg Trakl, zaten içine hiç girmedigini, doğmadığını varsaydığı yaşamına Birinci Dünya Savaşının başladığı yıllarda bir askeri hastanede son

vermiş, Stefan Zweig ikinci büyük savaşın ortalarında, ülkesinden kaçıp sığındığı Brezilya’da bir devlet ko-
nuğu gibi ağırlanıp, güven içinde yaşıyorken savaş-
tan sonraki dünyada yapabileceği bir şey kalmadığı
inancıyla intiharı seçmiştir. Orta Avrupalı yazar Jean
Amery, ölüm kamplarında bile sağ kalabilmişken,
savaşın yıllar sonra “üstesinden gelemediği bir geç-
mişin” etkisiyle yaşamaktan vazgeçmiştir. İlk genç-
lik umutlarının, askerlerinin doğduğu kent Klagen-
furt’a girişini gördüğü an yıkılıp gittiğini söyleyen
Ingeborg Bachmann, yine savaşın yıllar sonra Ro-
ma’da, intihar olma olasılığı çok yüksek bir ölümle,
yanarak yaşam sahnesini terk etmiş, çalışma kampla-
rından ve gettolardan sonra sağ kalmayı başaramamış
şairlerden Paul Celan, İkinci Dünya Savaşından çey-
rek yüzyıl sonra, 1970 Mayıs’ında, Paris’te, kendini
Seine nehrine atıp boğularak yaşamına son vermiştir.

Paul Celan 1945’ten günümüze kadar Alman Dili ko-
nuşulan coğrafyanın en önemli şairlerinden biri olarak
kabul görmektedir. Kim bilir, belki de yazdığı Ölüm
Beşesi (Todesfuge), yüzyılın en başarılı şiiridir. Çoğu
kez Pablo Picasso’nun meşhur eseri *Guernica* ile yan
yana getirilir. Şiir 1988 yılında, Alman Federal Par-
lamentosu’nda Ida Ehre tarafından, 9 Kasım 1938
Kristal Gece olarak anılan katliam gününü yâd etmek
maksadıyla okunmuştur. Celan’ın eserlerini hakkıyla
tanıtılabilmek amacını taşıyan bu türden daha pek çok
girişimde bulunulmuştur. 1997’den bugüne Celan’ın
şiir mirasının büyük kısmı ortaya çıkmış ve okuyu-
cuya sunulmuştur. Yine de maalesef *Celan Yıllığı* (Ce-
lan-Jahrbuch) ismiyle ona ithaf edilen 9 ciltlik kitap
haricinde, eserleri üzerine etraflı yorum çabası sunan
nitelikli çalışma oldukça azdır. Celan’ın mektuplaş-
maları, hatıraları, nesirleri ve bazı kısa ama etkileyici
aforizmaları da ancak yakın zamanda yayımlanabil-
miştir. Kısaca Celan okurunun önünde aynı zamanda
bir Celan araştırmacısı olarak derinlerine inebileceği
koca bir ırmak akmaktadır.

Son olarak şairin şiire yüklediği anlamı açıkça ortaya
koyan, kendi şiirlerine de yol haritası olmuş şu sözleri
de ifade etmek yazı boyunca anlatılanları iyice açık-
lığa kavuşturacaktır: *Bugünü yarından ayıran du-
var yerle bir edilmeli ki yarın yeniden dün olabilsin.*

Belki de o mısralar anlaşılmamayı arzu ediyorlardır.

Ve belki de; umsonst malst du Herzen ans Fenster.

Kaynakça

Özdemir, İlknur (çev.)/Kalp Zamanı(Ingeborg Bachmann- Paul Ce-
lan Mektupları)/ Kırmızı Kedi Yay.

Cemal, Ahmet (çev.)/ Paul Celan-Ellerin Zamanlarla Dolu, Türkiye
İş Bankası Kültür Yay.

Cemal, Ahmet (çev.)/ Ingeborg Bachmann- Bu Tufandan Sonra/
Metis Yay.

Yavuz, Cem (çev.)/Paul Celan-Karşılaşmalar/ Doğu Batı Yay.

Kurtkaya, Yahya (çev.)/Paul Celan/ Şule Yay. Merdiven Kitapları/
Monografi

Sarı, Ahmet/Türk ve Alman Poetikasının Kitabı/Salkımsöğüt Yay.

Aytaç, Gürsel/ Çağdaş Alman Edebiyatı/ Doğu Batı Yay.

“TEXT+KRİTİK” Zeitschrift für Literatur/ Herausgeber (yayımcı)
Heinz Ludwig Arnold/ 53-54 Paul Celan

BAYRAM ZIVALI

1991, Giresun doğumlu. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü
okudu ve aynı alanda Yüksek Lisans eğitimi aldı.
Almanya’nın Offenburg şehrinde yaşıyor. Şiirleri, öyküleri,
çeviri ve incelemeleri Hece, Dergâh, İtibar, Edebiyat
Ortama, Yedi İklim, KE, Aydos, Sadece Şiir, Şarkî gibi
dergilerde yayımlandı ve edebiyat/şiir yıllıklarında yer aldı.

KARANLIK ÇAĞIN AYDINLIK YÜZÜ

İlyas Ünlü

Avrupa’da binlerce kâşif ve bilim adamı bulmak mümkündür. Buna mukabil şark aleminde ise bir o kadar azdır. O halde, İslam aleminde kâşif yetişmemiş midir? Umumi telakki böyledir, fakat hakikat böyle midir?

Karanlık Çağ olarak tesmiye edilen Orta Çağ dönemi hakikatte o kadar da karanlık değildir. En azından İslam alemi için değildir. Avrupa en buhranlı dönemini yaşarken, İslam medeniyeti her cihetten altın çağını yaşıyordu. Geniş bir coğrafyaya hâkim olan Müslümanlar, Basra’da İbn-i Haysam (1040), Harezmi’de Biruni (1028), Cizre’de el-Cezeri (1206) ve Tunus’ta İbn-i Haldun (1406) gibi alimleri yetiştirmiştir. O dönem mükemmel bir tahsilin yolu İslam diyarından geçiyordu. Bu yolculardan biri de Gerbert of Aurillac’dır.

Endülüs’te Yetişen Papa

Gerbert of Aurillac diğer adıyla II. Sylvester Avrupa’nın terakkisinde tesiri olan belki de en mühim şahsiyettir. Fransa’nın küçük bir köyünde büyüyen, Kurtuba’da tahsil gören ve Vatikan’a papaz olan bu şahıs Avrupa’ya bugünkü matematik ilmini getirenlerden biridir. Fransa’nın Akitanya mıntokasında büyüyen Gerbert, küçük yaşta manastıra girer ve gençlik yıllarını orada geçirir. Barselona kontu II. Borrell’in manastırı ziyareti esnasında, dikkatleri üzerine çeken bu genç adamın bir sonraki durağı Barselona olmuştur. Yoksul bir geçmişe sahip olan Gerbert, peyderpey meşhur olma yolunda ilerliyordu. Barselona şehrine geldiğinde matematik, astronomi ve geometri gibi ilimlere ilgisi artmış ve ilimde mesafe kat etmişti. Zira o dönemin ilim merkezi Kurtuba (Cordoba), İشبiliye (Sevilla) ve Gırnata (Granada) gibi şehirlerdi. Endülüs Emevi Devleti’ne komşu olan Katalonya bölgesi, fen ilimlerinde ilerlemiş ve Avrupa’ya ilim

adamı göndermeye başlamıştı. Gerbert’in de bu şehirlere uğradığı ve tahsil gördüğü birçok tarihçi tarafından teyit edilir. Kimi Avrupa müverrihleri, bunun bir efsane olduğunu, Gerbert’in Arapça dahi bilmediğini iddia etse de tercüme edilmiş eserleri okuduğu aşikârdır. (Montgomery Watt-The influence of Islam on medieval Europe S.82)

Gerbert of Aurillac’ın dünyaca ünlü Karaviyyin Üniversitesi’nde tahsil gördüğü bilinmektedir.

Bu ilimlerde derin malumatı olan Gerbert, 999 senesinde Vatikan’da papa unvanını alacak ve ismini II. Silvester olarak değiştirecektir. Bu yakın münasebet Avrupa’nın inkişafında en mühim amildir. Nasıl ki mevsimler birtakım değişiklikler arz eder, medeniyetlerde iniş çıkışlar yaşar; Avrupa medeniyeti de sükût ve iptida devrini idrak etmişti. Hatta o kadar ki Arapça ve Türkçe kelimeler dillerine dahi nüfuz etmiştir.

Kelimeler

İnsan kelimeler ve mefhumlarla düşünür. Kullandığımız kelimelerin menşei ve tarihi vardır. Bunların nasıl ortaya çıktığını hiç merak etmeyiz. Komşu ülkelerin ve farklı medeniyetlerin birbirleriyle münasebetleri tabiidir. Ticaretin ve ilmin böyle inkişaf ettiğini aşikârdır. Fakat bir husus var ki onlar hakkında pek düşünmeyiz. Kelimeler ve mefhumlar bu münasebet neticesinde ortaya çıkar. Haliyle Avrupa dillerinde bugün birçok kelimenin menşeinin Türkçe veya Arapça olduğu bilinmektedir. İspanyolcada tıp, matematik ve tarımla alakalı kelimelerin ekseriyeti Arapçadır. İspanya’da 700 sene boyunca içtimai hayata hâkim olan Müslümanlar geride birçok kelime bırakmıştır. Mamafih Türkçeden Almancaya intikal eden kelimelerin sayısı da az değildir.

Almanca	Türkçe
Dolmetscher	Dilmaç
Schabracke	Çaprak
Kaviar	Havyar
Kiosk	Köşk
Horde	Ordu
Tulpe	Tülbent
Odaliske	Odalık
Schaschlik	Şişlik

Yine Almancada “Erde”, İngilizcede “Earth” olarak bildiğimiz kelimenin menşei Arapçada bulunan “Erz” kelimesidir. Dünyaca meşhur Adobe uygulaması, ismini Arapçaya borçludur. Zira Arapçada bulunan “at-Tub” kelimesi İspanyolcadan İngilizceye vasil olmuştur. Fransızca, İtalyanca ve diğer Avrupa Dillerinde benzer örnekler saymak mümkündür. Peki Müslümanlar yalnızca kelimeler mi bulmuştur?

Müslüman Kâşifler

Gottfried Leibniz, Newton ve Gauss gibi isimleri tanımayan yoktur. Fakat mücehhez İslam alimleri o kadar meşhur değildirler. Cebir ilminin kurucusu kabul edilen ve Avrupa’ya ondalık sistemini getiren el-Harezmi (850) bunlardan biridir. Günümüz teknolojisinin bu sistemle çalıştığını düşünürsek, Harezmi’nin Avrupa medeniyetine yapmış olduğu tesiri tahayyül edemeyiz. Ne yazık ki Matematik ilmine pişdarlık eden Harezmi’ye dair bir film dahi çekilmemiştir. Avrupa’da Algorismi olarak tanınan Harezmi buz dağının görünen yüzüdür. Tıp ilminde mahir olan Ebü’l Kasım Zehravi’nin (1013) keşfetmiş olduğu alet ve edevatlar, günümüz tabipleri tarafından hâlâ kullanılmaktadır. Avrupa literatüründe Abulcasis olarak da bilinen alim hakkında yeterince neşriyat yapılmamıştır. Aynı kaderi Basralı alim İbn-i Heysem de yaşamaktadır. Modern optiğin babası olarak da bilinen Heysem, dünyaca ünlü Öklid’i eleştirmiş ve o güne kadarki ezberleri altüst etmiştir. Günümüzde kullandığımız

projektör ve kamera gibi aletler onun inşa etmiş olduğu sisteme dayanmaktadır.

Fakat her kemalin bir zevali vardır. Zira devletler de insanlar gibidir. Nasıl ki insanlar doğar, büyür ve ölürler, aynı kadere medeniyetler de mahkumdur. Bir zamanlar mamur olan bu şehirler yavaş yavaş parlaklığını yitirmiş ve hatta kimisi tamamen yok olmuştur. Binaenaleyh İslam medeniyeti birçok şehri imar etmiştir. Sıradan basit kasabalar, İslamiyet sayesinde ilim merkezi olmuş ve ismini altın harflerle yazdırmıştır. Müslümanlar vasıtasıyla kâğıda ve pusulaya kavuşan Avrupalılar, fırsatı değerlendirerek hızlı yol almışlardır. Bu güzide şehirler sayesinde Avrupa da inkişaf etmiştir.

İLYAS ÜNLÜ

T

1989 yılında Hollanda’nın küçük bir kasabasında dünyaya geldi. Lisansını Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde tamamladı. Yüksek lisansını Bochum’da Ruhr-Üniversitesi Şarkiyat Fakültesi’nde bitirdi. Aynı fakültede doktora çalışması yapmaktadır. Dortmund’da devlet lisesinde öğretmenlik yapıyor.

FİLDİŞİ KULE

Düşünce Üzerine

Emine Doğrul

insan ne kadar da yabancı ne kadar da kendine misafir ne kadar da öylesine ve öylece. ‘Kim?’ sorusuna kendini göstermekten aciz, akıl almaz bir varlık kendi boşluğunun içerisinde.

Ey fildişi kule! Kapattın mı kapılarını saydığı sayılardan şüphe duyan insan oğluna, akıp giden zamandan bihaberken bu kadar. Bir varlık savaşı veriyor şimdi düşüncenin tüm gemileri, alışkanlık ve ihtiyaç dalgalarında boğulmak üzere iken hem de.

Nice ‘Olmak’ derdine düşmüş: zengin, fakir, güçlü, zayıf, sevdalı ve hatta yaralı insan evladını kapalı kapılar ardına iten, yalnızlığın kucığına koşturan, dağa, taşla, her cana dost eyleyen; koca sarayın içinde kulesine kapatıp, denemeler yazdıran neydi? Bilgeliliğinin tersiyle itip ‘bildiğim bilmediğimdir’ dedirten, bir Güzel’i dağa saklayan, bekleten, düşündürten ve uzaklaştıran neydi?

Nesline alfabenin son harfi layık görülen, her şeyin içindeki hiçlikte kaybolan bir zamanın insanına, herkes olmaktan başkası düşemez miydi? Vaktine, insanına, toplumuna ve hatta kendisine yabancı hissedip, ‘bir dur, bir düşün, nereye ve neden’ diyebilmek, tam manası ile düşünce insanı olabilmek, güzelliğin, erdemin, ilmin, adaletin peşinden koşmak yalnızca eski kitaplarda kalan kahramanların mı kaderiydi?

Düşünce kulesinin eteklerinde kendini bulan her talip gibi ellerin titriyor belki şimdi. Bu karşı konulamaz bilme arzusu, hani o yasaklı meyveyi bile cazip kılan insan oğlunun en büyük yardımcısı ve düşmanı olan o adını koyamadığın korku. Yıldızları, göğü ve yeri, her şeyden çok da insanı derin bir saygı, belki de huşu ile izleyebileceğin yer bir adım ötede. İçinde olmama, bir adım geride olma hali. ‘Ruhumuzun mahzenlerinde bizden habersiz yaşayan bir alay misafir...’*den uzak bir ‘Benlik’ şuuru, bir kavrama hali.

Ne güzel hediye ne paha biçilemez bir armağandır düşünmek, cümle varlık arasından seçilip halif olana. Ne kral ne köle, sadece halif ve şahit. Şahitliği ise en çok kendine.

Kapılar aralandığında peki, fildişi kule artık yüzyılların soğukluğu ve yalnızlığından usanıp vazgeçtiğinde ve sana, bana, kalbini açıp talip olana ‘gel’ dediğinde? Ne yapmalı, nereden başlamalı? En iyisi yolu senden önce yürüyenlerin ayak izlerine ayaklarını kondurmak olmalı.

Yani ‘Bana sorarsan kütüphanene dön, yani kitap ol. Aydınlan ve aydınlat.’*

*Cemil Meriç: Bu Ülke

EMİNE DOĞRUL

~~~~~ T ~~~~~

1987 yılında Görele/Giresun şehrinde dünyaya geldi. İlköğrenimi burada tamamladıktan sonra 1999 yılında ailesi ile Almanya’nın Hamburg kentine yerleşti. Eğitim hayatına Uni Hagen’de Sosyoloji dalında yüksek lisans yaparak devam etmektedir. 2011 yılında Dr. Zeynel Abidin Edebiyat ödülünü ve 2020 yılında YTB Türkçe Ödülleri yarışmasında Deneme Kategorisinde ikincilik ödülünü kazandı. Daha önce Perspektif, Sabah Ülkesi, Mekân dergilerinde makale ve denemeleri yayımlandı.

YABANCILAŞMA KORKUSU

Melisa Akdoğan

Kimi insan kan kuser ama kızcılık şerbeti içtim der, bilir misiniz? Yüzlerinden gülümsemelerini hiç eksik etmez, ama acıların en büyüğünü yaşarlar. Adaletsizliğe uğrasa da sesini çıkarmaz, ya da alışılmışın dışında bir yöntemi olduğu için seslerini duyuramazlar. Bunu okurken aklınıza bir tanıdığınız geldi değil mi?

Davranışlarımızı kısıtlayan zihniyetler var; bizleri hep bir kalıba sokmaya çalışırlar. Oysa farklılıklarımızın bilincinde olarak yetenekleri geliştirmek ve en nihayetinde birbirini tamamlamak herkesin yararına olmaz mı? Belli ki aynı fikirde olmayan büyük bir kitle var, çünkü günümüzde birbirine benzeyen insanların sayısı giderek artıyor. Eğitim her şeyin başında geliyor. Bu konuda çoğumuz hemfikiriz diye düşünüyorum. Elbette her gün yeni şeyler öğrenip kendimizi geliştiriyoruz ama davranış kalıplarımıza hâkim olan temeller çocukluk döneminde atılıyor. Bunu destekleyen bir atasözümüz de var: “Ağaç yaş iken eğilir”. Çocukken bize öğretilen doğrular zamanla kendi doğrularımız oluyor. O yıllarda açılan büyük yaralar daha zor kapanıyor. Ve hayatımızın erken dönemlerinde ruhumuza tesir eden herhangi bir olay yıllar sonra kendini belli edebiliyor. Ki çoğu zaman da ediyor.

Acımasızca standartlaştıran bir eğitimle, kaç çocuk eğreti durduğu için cezalandırıldı? Kaçının ruhu lise çağında örselendi? Kimler olduğu gibi kabul edilmedi? Farkları ortadan kaldırmaya yönelik bu eğitimlerle masum ve savunmasız çocuklar yabancılaştırıldı. Bu çocukların birçoğu bir daha kendisi olmaya cesaret edip

özlerine dönemiyor. Belki de farklı olmanın kötü olduğu öğretildiği için robotlaşarak mutsuz oluyorlar. Ruhlarını tek tipleştirerek zedelemek ve yok saymak onları öldürmek bir bakıma.

En ufak farklılığı olanların hepsi herkesleştirildi. Artık birbirine benzeyen insanlarla dolu her yer. Görüklerini uygulayan, muhasebe yapmadan duyduğuna ve öğretilene inanan; kalabalıklar içinde kaybolan bir sürü insan.

MELİSA AKDOĞAN

~~~~~ T ~~~~~

1998 yılında Fransa'nın Oyonnax şehrinde dünyaya geldi. Lyon'da bulunan IAE School of Management

Yüksek okulunun işletme bölümünde eğitimine devam ediyor. Küçük yaşlardan itibaren Türk edebiyatına büyük bir merak duydu. Bu ilgi Türkçe'nin ne kadar güzel ve zengin bir dil olduğunun farkına varmasını sağladı.

KARŞILAŞMA

Z i ş a n Ö z k a n

*“Şehrin en uzak ucundan bir adam koşarak geldi ve ‘Ey kavmim!’ dedi,
‘Bu elçilere uyun! Sizden hiçbir karşılık beklemeyen ve kendileri doğru yolda olan bu kimselere uyun!’”
Yasin Suresi, 20-21*

ince, ince, ruhun bile duymadan, beklenmedik bir anda gerçekleşir her şey. Bir bakarsın bir adam gelir, seni bir cümlesiyle başka diyârlara götürür, orada aradığını bulur hatta belki aynalara yabancı olursun. Öyle ya da böyle, hikayeler ekseriyetle benzer başlar. Bir el dokunur, seni iyileştirir ve gider, sonra ömrün onu aramakla geçer. Bazen de bir el, yaralayıp gider, ömrün yaralarını sarmakla geçer. Bir elin dokunuşunda oluşan girdapta iç ve dış aleminin serzenişi başlar. Sen artık eski sen değilsindir, gökyüzü eski gökyüzü değil, dününle bugün bir değil.

Yasin Suresi’nin 20 ve 21’inci ayetlerinde bahsi geçen kişi, rivayetlere göre Habîb en-Neccar isimli zattır. Bu zat aynı zamanda Tarık Tufan’ın ‘Bir Adam Girdi Şehre Koşarak’ kitabına da ilham olmuştur. Şehrin en ücra köşesinden, gaflete düşmüş bir kavmi uykusundan uyandırmak için canı pahasına, koşarak girer şehre. Ayet-i kerimede geçen kıssa örnek niteliğindedir. Bir

yabancı girer hayatınıza. İhtiyacınız olan ona mâlum olmuş gibi; varlığıyla ufukta bir fener yakar.

Evvel zaman yabancı olan, birden hayatın merkezi olur. Sizi kendinizle tanıştırır. İnsan daima arayış serüveninin içinde olan varlıktır. Önce ne aradığını bilmek için uğraşır, sonra nerede bulacağını muhasebe eder. İnsan, kendini bulana kadar kendine yabancısıdır. Bu serüvende aradığı cevabı bulamadığında kimi zaman kainatla, kimi zaman da kendiyile kendi arasına bir set çeker. O noktada buhran başlar.

Kendini bilmeyen kainattaki her şeye yabancı kalır. Necip Fazıl Kısakürek bir şiirinde: “Sordum aynaya: hani ya kendim?” demektedir. Benzer duyguları Cahit Sıtkı Tarancı’nın Bir Lahzam şiirinde de yaşamak mümkün. “Aynadaki aksim, gölgem, bir de ben.

Var mıdır, yok mudur onlar sahiden?”

İnsanın hep arayışta olup, kendini yabancı hissetmesi, fani adı verilen bu alemde misafir olduğu içindir belki de. Bu sırta erenler “aradığın seni arayan” diyor. Ve “aradığın ancak sensin, sen” sözleriyle bu gerçeği uyandırıyor. Sana seni gösterecek bir kaynağa ihtiyaç duyduğunda bir yabancı gelir ve seni kendinle tanıştırır.

Tasavvufta ikinci doğum olarak tanımlanan bazı karşılaşmalar vardır. Hayatınıza bir insan girer, sizi sizden alır ve başka bir noktaya taşır. Almanız gereken dersi alıp olmanız gereken yere vardığınızda, o insan size emaneti teslim eder. Vakit ve görev tamamlanınca gider. Gitse dahi olan olmuş, yeniden doğuş başlamıştır; gün geçtikçe bir başkasına dönüşürsünüz. Dönüp baktığınızda; bakmakla yetinmeyip görmeye soyunduğunuzda heybenizde hazineler görürsünüz. İçimizden seslenen yabancı bizi başta korkutsa da o hiç tanımadığımız “ben”e kulak verdiğimizde aşına oluruz kendimize. Bazı şeylerin şifası yabancıyı olduğumuz yerler ve kişilerdedir belki, kim bilir?

O kaçınılmaz yere doğru ilerlerken ola ki yolda kendini kaybedişin bir düşüşe sebep olacak olsun o zaman Rilke’nin sözlerini hatırlamalı:

“Nereye baksan hep o düşüş,

Ama biri var ki bu düşenleri tutuyor yumuşak ve sonsuz.”

ZİŞAN ÖZKAN

T

1998 yılında Viyana’da doğdu. Avusturya, Viyana Üniversitesi’nde Kültür ve Sosyaleantropoloji okuyor. YTB Türkçe Ödüllerine deneme kategorisinde katıldı.

NURETTİN TOPÇU VE VAR OLMAK

Seda Karabacak

Nurettin Topçu 7 Kasım 1909 tarihinde Osmanlı İmparatorluğunda İstanbul Süleymaniye’de doğmuş, 65 yıllık hayat serüveninin ardından 10 Temmuz 1975 tarihinde Türkiye’de vefat etmiş, Türk İslam Felsefesinin önemli isimlerinden, yazar, akademisyen ve fikir adamıdır.

İstanbul Erkek Lisesi’nden mezun olduktan sonra üniversite eğitimi için Fransa’ya giden Topçu, tahsili boyunca psikoloji ve güzel sanatlar, genel felsefe ve mantık, çağdaş sanat tarihi, sosyoloji ve ahlak, ilk dönem sanat ve arkeolojisi dersleri aldı. Strasburg’da ahlak felsefesi üzerine tamamladığı doktorasını 1934 yılında Sorbonne Üniversitesi’nde üstün başarıyla verdi. Nurettin Topçu, Avrupa’ya tahsile giden Türkler arasında ahlak üzerinde çalışan ilk öğrenci ve Sorbonne’da felsefe doktorası yapan ilk Türk olma şerefine nail oldu. Doktora tezi, Sorbonne Üniversitesi Felsefe Jürisi tarafından yılın en iyi çalışması seçildikten sonra kendisine ödül olarak bir altın saat veya dilediği bir ülkeye seyahat seçenekleri sunuldu. Fakat o ikisini de reddetti. Teklif edilen ödüllerin yerine Sorbonne Üniversitesi’nin giriş ve çıkış kulelerinde yirmi dört saat boyunca Türk bayrağının dalgalanmasını istedi ve bu dileği yerine getirildi. Nurettin Topçu gurbette vatan, millet, bayrak şuurunu unutmadan yaşayan,

üstün başarısını vatanına milletine ithaf eden ve yalnız bu duruşuyla bile örnek olmuş yüce gönüllü bir düşünce insanıdır.

“İnsan öyle bir ağaçtır ki meyve vermezse kuruyor” diyen Topçu, ikisi roman ve hikayelerden oluşan toplam yirmi bir eser vermiştir.

En önemli eserlerinden olan ve ilk baskısı 1965 yılında yayımlanan “Var Olmak” yazarın felsefe, sanat, ahlak ve tasavvuf temalı denemelerinden oluşur. *Düşünceler* ve *Duyumlar* olarak iki bölüme ayrılan kitabın birinci bölümü insanın düşüncesine seslenirken ikinci bölümü ruhuna hitap eder. Ayrı bir bölüm olmamakla birlikte kitabın sonunda yer alan *Damlalar*, sağlıklı bir düzende yaşamak isteyenlerin daima göz önünde bulundurması ve içselleştirmesi gereken nasihat ve ölçüleri anlatır.

Topçu, kitabın başında düşünceyi kendi başına bir bütün olarak değil de bir bütünün parçası olarak değerlendirdi ve *“Kâinatın bütününe bağlanmayan, sonsuzluktan cevap getirmeyen düşünceler, gerçek düşünce değildir. Olsa olsa muvaffak olamamış, gayesine ulaşamamış düşünme denemeleridir.”* şeklinde tarif eder.

Yazar baştan sona hakikat arayışını konu edindiği eserde, *“Hakikati nerede arayalım?”* sorusuna cevap

ararken okuru düşünmeye ve aramaya davet eder. “*Kendi dışımızda nereye koştuksa gurbette kaldık*” sözleriyle bu arayışın nerede yapılması gerektiğini bildirir, hakikate götüren en kısa yolu tarif eder. Bir yandan insanın iç dünyasının aradığı cevapları bulabilecek kadar derin olduğunu vurgularken diğer yandan insana acizliğini hatırlatır: “*Sen seni sen mi sanırsın? Bu kan sana kuvvet olmadığı gün ne yapacaksın? Sen sade deryada bir damlasın. Selâmet istersen deryaya sığın; bütüne teslim ol.*”

Nurettin Topçu eğitimci kimliğiyle insana insanca yaklaşarak, parmak sallamadan, sofistikelikten kaçınarak okuruyla göz hizasında buluşur ve karşılıklı sohbet havasında yaptığı bireysel ve toplumsal analiz ve tespitlerle bağ kurarak düşünmeye sevk eder.

Nitekim Nurettin Topçu “Var Olmak”da *inanmak ve sevmek, düşünmek, ölüm sırrı, hürriyet, namus, çile ve rahmet* gibi insanı insan yapan kavramların anlam kapılarını aralayarak okurunu hakikat arayışına çıkmaya çağırır. Söz konusu eserinin *Damlalar* bölümünde “*Âlem, üç şeyin mecmuundan ibarettir: Varlık, düşünce, hareket. Bunların hepsini kendinde toplayan insan, üç şeyin peşinde olmak için yaratılmıştır: Hakikatın, hayrın, güzelliğin.*” sözleriyle özetler.

SEDA
KARABACAK

1992’de Almanya’nın Bremen şehrinde dünyaya geldi. Bremen Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi’nin Sosyal Hizmetler bölümünden mezun olmak üzere. Birbirinden farklı dini, sosyal ve kültürel çalışmalarda eğitimci olarak faaliyet göstermekte.

BEN BÜYÜRKEN

Abdulaziz Ahmet Yaşar

Hamburg 1992 yılında tanışıp yaşamaya başladığım Kuzey Avrupa’nın güzide şehri. Çocukluğumun ve gençliğim geçtiği şehir. Parklarında, caddelerinde, suskun insanların kendi halinde yaşadığı, sevdiğim Hansa şehri. Yirmi yaşıma kadar ikamet ettiğim fakat tam da tanımadan yaşadığım şehir. İçine sürüklendiğim, belki de “öteki” kimliğimin sınırlarından çıkamadığım için Hamburg’un insanları da bana zamanla mesafelerini arttırmışlardı. Ötekileştiğim, marjinal ideolojik tartışmalardan sıkıldığım, perspektif daralmasından bunaldığım için 20 yaşımda, ailemin de Türkiye’ye taşınmasıyla, bu şehirden ayrılma kararı aldım. Tek başıma şehirde kalabilirdim, fakat şehrin ruhundan imkanlarını göremeyecek kadar uzaklaşmıştım. Üniversite eğitimimi almak için çocukluğumdan beri hayran olduğum İstanbul’a göç ettim. Türkiye’de yaşadığım ilk yıllarda “buralı” olmadığım, konuştuğum Türkçeden anlaşılıyordu. Bunu gayret ederek aşabildim ve mümkün

mertebe kendimi Türkiye Türkçesiyle “yoğurdum”. Hatta yoğuruldum diyebilirim. Mesele sadece o dili konuşmak değilmiş. Meğer bir dili nasıl konuştuğunuz, dille kurduğunuz irtibat ufkunuzu, düşünce ve hayallerinizi de belirliyormuş.

Üniversite yıllarımda birçok okuma grubuna katıldım, kısa sürede bu kalabalık şehirde bir çevre edinme imkânı bulmuştum. Böylece geçmişimdeki temelsiz ve hayattan kopuk, ekseriyetle ideoloji dolu tartışmalardan kendimi soyutlayabildim. O kavgaları gençliğim baharında terk ettim, onun yerine doyurucu kitaplar ve Boğaz’ın mavisıyla nefes alarak, şehrin yoğunluğu ve yorulmaz akışından güvenilir limanlar aradım kendime. Her sene bir adım daha büyüdüm, dünyam biraz daha değişti. Türkiye’ye dönüşümden dört sene sonra 2016 senesinde, bir yıllık macera için Belçika’nın Leuven şehrine okumaya gittim. İstanbul sertüvenimde Hamburg’u özlediğim çok olmuştu. Doğduğum şehre dört

yılda 15 günü geçmeyecek kısa tatiller için yalnızca iki kez gitmiştim. Anılarım zihnimde bir fotoğraf albümünde toplanmıştı. Kâh çıkardı karşıma ummadığım bir anda çıktıkları da olurdu, benim anılarda biraz durup dinlendiğim de. Belçika’da okurken birkaç kez Hamburg’a gitme fırsatım oldu. Geçmişte kalan görüntüleri tazelemek istedim. Şaşırtıcı bir şekilde geçmişimle bir irtibat kurabildim. Fakat bir sene çabuk geçti ve turkuaz şehrim geri döndüm.

Bana memleketin neresi diye sorulduğunda, babam buralı, annem de şuralı derdim. Ardından “ama ben Almanya, Hamburg’da doğup büyüdüm” diye eklemeyen de duramazdım. Artık şunu diyorum: Hamburg’da doğup büyüdüm ve İstanbul’da olgunlaştım. Üç senelik çalışma hayatından sonra doktora yapmaya niyet ettim. Bu arada evlenmişim ve eşimle birkaç sene yurtdışında yaşama niyetiyle birçok üniversiteye başvururdum. Pek ihtimal vermesem de Hamburg’a da başvururdum. 8 sene sonra, Eylül 2012’de ayrıldığım şehre kendi ailemle Eylül 2020’de eğitim için geri döndüm. Dondurulmuş bir albüm çıkardım ve buzlarını çözdüm. Her geçen gün kendimi daha iyi tanıdım, yaşadıklarımı mekanları tekrar görerek zihnimde canlandırabildim. Geri dönmemle bir şeyler bittiğini düşünmüştüm ilk geldiğimde. Meğerse, uzun bir hikâyenin yeni bir kısmı başladı.

ABDULAZİZ
AHMET YAŞAR

1992 yılında Almanya’nın Hamburg şehrinde dünyaya geldi. Lise öğrenimini Hamburg’ta tamamladıktan sonra İstanbul’a taşınarak Yıldız Teknik Üniversitesi’nde Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler bölümünü okudu. 2020’den beri Almanya’da göç alanında doktora yapmaktadır.

İNSANLIĞA NOT

Şebnem Hamurcu

Kendimi dinliyorum bu gece. Bir bilseniz ne kavgalar var içerde. Ne savaşlar veriliyor. Duygularım hep mağlup. Ne çok ses karışıyor birbirine, vicdanıma ulaşmak istercesine. Göz yaşlarım bağırırken mantığım susturuluyor. Akan her damla biraz daha küçültüyor beni. Islandıkça yağmurda, biraz daha narinleşiyorum sanki. Dokunsalar, ah bir dokunsalar. O zaman daha da kolay olacak. Boğazımdaki düğüm etkisini yitirecek. Ağlamak bu kadar kolaysa, neden dinmiyor bu savaş? Neden söndüremiyor gözyaşları alevleri? Neden aksine kor oluyor yüreğime?

Nedir bu dert? Bitmek bilmeyen hırs, bu öfke neden? Neden bu kadar korkuyorum aydınlıktan? Bitmedi mi artık bu pervasız adımlar?

Güneş bugün de doğdu. Ama ben karanlığın esiriyim hâlâ. Çıkmaz sokakların yolcusu, çaresizliğin şairi. Uykum derin, bitmek bilmez. Yüzlere hayal kuruyorum gözlerim kapalı, gerçekleştirmeleri için uyanmaya gerek dahi yok. Yanlış yolların mı sevdalısıyım?

İstikamet belirlemeksizin koşuyorum. Çok telaşlıyım. Beni oyalamaya gelmez. Kendi derdim herkesinkinden büyüktür. Çok üzgünüm ben, çok dertliyim. En ufak sarsıntıda küçük dünyam başıma yıkılır. Yaşarken ölürüm ben. Nefes alırken boğulurum. Kıymet bilir miyim dersin, ondan da şüpheliyim. Gerçekten böyle mi bitecek hikayem?

Hayır hayır. Böyle olmamalı. Benim derdim başka, devam başka olmalı. Adımlarım başka yöne doğru gitmeli. Ayağa kalkmalıyım! Savaşmalıyım artık. Her şeye, herkese rağmen. Rehber olmalı bana her gün yeniden doğan güneş. Ayna tutmalıyım gençliğime. Hiçbir zaman geri gelmeyecek gençliğime. Gerçekten kıymak istiyor muyum o gördüğüm? Değerimi bilmeli ve ona göre yaşamalıyım. Elinden tutmalıyım insanların. Sevmeliyim onları. Ama önce kendimi sevmeliyim. Kendime iyi davranmalıyım. Kendime, yapabildiklerime saygı duymalıyım. Ancak o zaman saygın bir insan olurum. Her gün kendime bir şeyler katmalıyım. Asla bir gün önceki ben olmamalıyım.

Akrep ile yelkovanın yarışından mıdır bilmem, akıp gidiyor hayatımız aslında. Asla hataya düşmemeliyim. İzleyici olmamalıyım. Bizzat ben yarışmalıyım. Ben de katılıp yarışa, göstermeliyim herkese galibiyetin asıl yüzünü.

Yeni bir kitap yazsam mesela, içinde umut olan, sevgi olan. Nefes olan, düş olan. Baharı getirsem kar taneleri gibi bembeyaz olan sayfalarına. Sözlerim çiçek açsa. İlerlemekten asla yorulmasam. Uzun bir yolculuktayım. Düşebilirim, yaralanabilirim. Hatta dizlerimi hissedemeyebilirim. Ama yürümekten asla vazgeçmemeliyim. Gökyüzü haritam olsun, adım atayım sonsuzluğa.

İyi olmaktan asla korkmamalıyım. İyiliğimden dolayı aldığım darbeler beni güçlü kılar. Nefrete sevgiyle, küfüre övgüyle cevap vermeliyim. Çünkü davranışlarım benim kişiliğimi yansıtır.

Renkler ve ışıklar en iyi arkadaşım olsa. Aydınlatırsa her yanı. Hayat bir tuval olsa, ben ise bir ressam. Kötüyü de güzeli de boyasam. Rengarenk olsa hayatım. Kendime ettiğim bu sözler aynı zamanda bütün insanlığa not olsa. Ve Necip Fazıl Kısakürek'in şu sözünü asla unutmasak: 'Aydınlık yolu herkes bulur, mesele karanlık yolda ışık aramak.'

ŞEBNEM
HAMURCU

T

2000 yılında Fransa'nın Haguenau şehrinde dünyaya geldi. Strazburg Üniversitesi'nde okuduğu Hukuk lisansını tamamlamak üzere. Aynı zamanda, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrencisidir. Şiir yazmayı çok sever.

Müzik ve resim sanatlarıyla da yakından ilgilidir.

CENNET BAHÇESİ CAMİLER

Beyza Nur Taştan

Canım ülkem Türkiye'ye ailecek her gittiğimizde İstanbul'da Osmanlı'dan kalan tarihi camileri ziyaret ederiz. Bu ziyaretlerde gördüğüm camilerin muhteşemliği beni derin hayallere taşır. Ata yadigârı bu camilere hayran kalır ve her defasında yeni şeyler keşfeder, hayallere dalarım. Yaşadığım yerlerde de keşke benzer camiler olsa diye hayıflanırım. Amerika çok uzak, ülkeme her zaman gitme imkânım olmuyor. Bir tanecik cami bile yeterdi bana. Orada ibadet etmek huzur verirdi. Yaşadığım yerlerde camiye dönüştürülmüş mekânlar elbette var, ama benim aradığım Türkiye'deki gibi, mimarisiyle insanı etkileyen süslemeleriyle kucaklayan ve ruhuma dokunan camiler. Ecdadımın inşa ettiği camiler tıpkı ezan gibi mimarisiyle de insanları davet ediyor. Bu davet, her vakitte okunan ezanların yanında, insanların gözlerine hitap eden mimarisiyle davet eden ikinci bir ezan gibi adeta. Birincisi, müezzinin okuduğu ezan; ikincisi, caminin varlığıyla somutlaşan şaheser bir mimarinin daveti. Ah keşke yaşadığım yerde böyle bir camimiz olsaydı.

Sonra bir gün Washington DC'de bir camimiz olduğunu öğrendim ve değerler eğitimi derslerine katılmak için oraya gittim. Bir de ne göreyim, orada hayallerimi

süslediği haliyle duruyordu. Gerçek olduğuna inanmadım. Kendimi bir an için İstanbul'da eşsiz bir caminin içinde buldum. Hayret ve mutluluk içerisindeydim. Her karışını gezmek, tanımak ve keşfetmek istiyordum. Heyecanımı fark eden annem "Dur kızım! Önce görevlileri bulalım, kayıt işlerini halledelim" diye uyardı. Hayallerimi süsleyen o camii olduğunu henüz içeri girmeden, büyük minarelerini gördüğüm an yaşadığım şaşkınlıkla anladım.

İlerleyen zamanlarda gördüm ki, bu cami de her coğrafyadan insanı bir araya getirip kaynaştırıyor, dostlukları güçlendiriyor ve huzur içinde ibadet etmemizi sağlıyordu. Her yönüyle hayalimdeki camiyi bulmanın sevinci içerisindeydim. Camiyi her ziyaret ettiğimde huzur buluyordum, halılarının rengi, içindeki anlamlı hat yazıları ve avizelerinin her birinde Allah'ın isimlerinin yazıyor oluşuyla beni hayretten hayrete düşürüyor ve düşlediğim camiyi bulduğuma inandırıyor. Sadece bir ibadet mekânı değil, insanların her ihtiyacını giderebileceği kapsayıcı bir camii istiyordum. Bir havuzu olan, çocukların eğleneceği ve camiyle bir gönül bağı kurmalarını sağlayacak oyun alanları, misafirhaneleri ve herkese ilim öğretilen odalarının olmasını istiyordum. Bütün bunlar bu

güzel camide mevcuttu. Böyle bir eserin inşa edilmesinden sonra en çok arzu ettiğim şey de benim gibi gençlere yönelik programlar ve salih amellerle mevcudiyetinin ihya edilmesiydi. İşte böylece gözümüz de gönlümüz de doyabilecekti.

Ahenkli renkleri, farklı anlamlar taşıyan taşları insanlara huzur veriyordu. Washington'da bulunan camimizin birçok işlevi vardı. Örneğin insanların alışveriş yaparak ihtiyaçlarını temin edebildikleri, bu vesileyle camiye yardım edip hayır işleyebilecekleri yerler de yapılmıştı. Her yerini aydınlatan davetkar ışıklarını uzaktan gören herkesin, Müslüman olmayanların dahi bu güzel eserde huzur bulmasını isterdim.

Hayallerimdeki caminin etrafında çiçekler, ağaçlar ve bir de mezarlığı olmalıydı, tıpkı güzel ülkemizin tarihi camilerinde olduğu gibi. İnsanların sadece yaşayanlara değil geçmişlerimiz için de dua etmelerini istiyordum. Her gelenin aradığı huzuru burada bulmasını, yemekhanesindeki eşsiz yemekleri tadarken birbirleriyle yeni dostluklar kurmalarını, kendilerini asla yalnız hissetmemelerini, evlerinden uzak olsalar dahi kendilerini evlerinde hissetmelerini isterdim. Tıpkı benim Washington'da hayallerimin camisini ziyaret ettiğimde hissettiğim gibi. Herkesin hiç çekinmeden, her an ziyaret edebileceği ve etrafındakilere tavsiye edebilecekleri bir camii istiyordum.

Hayalimde daha neler vardı neler; ırk, dil, renk fark etmeksizin dünyanın dört bir yanından gelen insanların bir bütün olup barış ve kardeşlik bağlarını güçlendirdiği, ayrılırken herkese anlatabileceği unutulmaz hatıralar biriktirdiği ve her ziyaretlerinde yeni bir bilgiyle tanışmalarını sağlayacak bir cami.

Bu camide aktivite ve programlar Türkçe, Arapça ve İngilizce gibi birçok lisanda yapılmalı, her milletten, büyük küçük herkese faydalı olmalıydı. Hayalimdeki bu güzel mekânda, görevini istek ve heyecanla yapan, her geleni sevgi ve misafirperverliği ile kucaklayan, yol gösteren hocalarımızın olmasını isterdim.

Bu güzel eseri gördüğümde hayalimdeki cami can buldu; mimarisiyle beni adeta güzel ülkeme geri götürdü ve dinmeyen kalabalığıyla bana bir bayram sabahı sevinci yaşattı.

Anlatmakla bitmeyecek güzelliklerle dolu, herkesi iyiye ve güzele davet eden daha nice camiler hayal ediyorum. Biliyorum ki kalbimizin varlığı vücudumuz için ne kadar zaruri ise, camiler de hayatımız için o kadar gerekli. Hayalimdeki caminin dünyanın dört bir yanında inşa edilmesi için dua ediyorum.

BEYZA NUR
TAŞTAN

T

2002 İstanbul'da doğdu. 13 yaşındayken ailesiyle Amerika'ya geldi. Ortaokul ve liseyi Amerika'da okudu. Şu an Manor Üniversitesi, Diş Hekimliği bölümünde birinci sınıf öğrencisi.

SARI LALE

Elif KILIÇ

Mart ayının sonlarıydı. En sevdiği mevsim gelmişti. Her tarafta kelebekler uçuyordu. Aniden aklına huzur bulduğu, kendini mutlu hissettiği park geldi. Güneş öyle güzel parlıyordu ki, sanki bugün ne dilerse dilensin gerçekleşecek gibiydi. Oberlaa'ya yaklaşıncı, çiçek kokularını duymaya başladı. Her taraf yemyeşildi, bahar kendini göstermeye başlamıştı. Temiz havayı içine çekti, uzun zaman olmuştu buraya gelmeye. Parkın ortasında çok sevdiği büyük bir göl vardı. Bir bank buldu ve gölü izlemeye başladı. Uzun uzun baktı. Derin düşüncelere dalmışken, çimlerin arasında yeni açan sarı bir laleyi fark etti. En sevdiği çiçekti lale. Dokunmaya kıyamadı, öylece baktı sadece. Çiçeği orda öyle yalnız ve masum görünce, çantasından bir defter ve bir kalem çıkardı. Yazılacak o kadar çok şey vardı ki. İşte zamanı şimdi gelmişti. Sarı lale kalemin kâğıtla buluşması için bir işaretti:

*Sonunu bilmediğimiz bir yolculuk hayat
Yol ayrımlarında kararsızlıkla bir mücadele,
Çıkmaz sokaklarda çaresizce bekleyen.*

*Hayat yolu bu, kimlerle kesişeceği,
Nerede ayrılacağı hiç bilinmeyen.*

*Hem uzun hem kısa, hem bilinmez
Ve "belki"lerle dolu bir yolculuk.*

*Umut ve bir bekleyiştir insanda sarı lale.
Karanlığın ardında gizlenmiş bir hazine gibi,*

*Görünmez bir ılık saçar karanlık kalplere,
Bahar aylarında Viyana sokaklarını süsleyen sarı bir lale.*

Son cümlesini yazdıktan sonra, derin bir iç çekerek yeniden sarı laleye çevirdi başını. İçinde tarifsiz bir huzur ile Oberlaa'dan ayrıldı.

ELİF KILIÇ

1989 yılında Avusturya'nın başkenti Viyana'da doğdu. İlk, orta, lise ve üniversite eğitimini burada tamamladı. 2012 yılından bu yana Viyana'da ilkokul sınıf öğretmenliği yapmaktadır.

BALLI TELVE

Melissa Işık

Berlin'in şirin bir kafesinde muhabbete dalmıştık arkadaşım. "Ne alırsınız hanımefendi?" diye sordu garson. Benim siparişim hiç değişmezdi. "Orta şekerli Türk kahvesi rica edeyim. Bol köpüklü olsun, zahmet olmazsa." dedim. Bu cümleyi her kurduğumda, sesim biraz titrer bir anlığına ve maziye yolculuk ederdim. Çocukluğum gelirdi aklıma ve beni memleketime götürdü kahvenin o keskin kokusu.

Her sene iple çekerdim yaz tatilini. Ailemle İzmir'deki Ören Köyü'ne giderdik her yıl. Annem ve babam orada büyümüş, orada tanışmış ve seneler evvel evlenerek Berlin'e yerleşmişlerdi. Ben ise burada, başkentin göbeğinde büyümüştüm. Seviyordum Berlin'i, pürtelaş insanlar süslüyordu bu şehrin pür-velvele sokaklarını. Rengârenk odalarıyla okulumu ve her anlattıkları bilgece olan öğretmenlerimi bilhassa seviyordum. Ama sanki hayatımda hep iki ayrı kişiliğe bölünüyordum, iki ayrı kimlik taşıyordum. Okulda Alman kız, evde ise Türk kıızı oluyordum. Almanya'da "Sen kendini Türk mü hissediyorsun, yoksa Alman mı?" sorusu günlük hayatın

bir parçasıydı. Türkiye'de ise buna eş değer "Türkiye'yi mi daha çok seviyorsun yoksa Almanya'yı mı?" sorusu sorulurdu.

Sahi, ben nereye aittim? Doğduğum ve doyduğum yere vefasızlık etmemek adına Alman olduğumu ve burayı daha çok sevdiğimi mi söylemem gerekirdi? Yoksa sofralarımızın, bayramlarımızın, duygularımızın velhasıl ailelerimizin ruhunu yansıtan Türk kültürüne mi sadık kalmalıydım? Her iki soruda da bir eksiklik ve hatta bir çelişki yok muydu? İkisinden biri olmak zorunda mıydım? Verdiğim cevaplarda her zaman bir şey eksik, bir şey belirsiz kalıyordu. Teneffüslerde seksek oynadığım arkadaşlarımı, dersine girdiğim hocalarımı çok sevsem de kalbimin bir parçası buraya ait değildi sanki. Ailemin bütün fertleri Türkiye'de yaşıyordu. Ben de yaz tatilinin habercisi olan o son zil sesinin ardından, her sene dört gözle yolumu bekleyen Metin Dedeme kavuşmanın mutluluğuna erişiyordum. Metin Dedeme ve kahve kokusuna.

Gençliğinde köyün tek berberi olduğu için "Berber Metin" lakabını takmışlardı dedeme. Sohbetlerine

ve neşeli hallerine doyamazdım. Toprağa âşık olan dedem rençberlik de yapar, tarlada bahçede çalışırdı. Küçük, kırmızı bir traktörü vardı. Beni hiç kırmazdı. Ne zaman istesem kucağına alır, traktörünün üzerinde direksiyon sallamama izin verirdi. Dedemle konuşunca birden büyüdüm. Köyün kahvesine normalde yalnızca erkekler giderdi. Dedem bunu hiç umursamaz, bana hep bir limonata ısmarlardı orada. Zaten biraz deli dolu, bir erkek çocuğu gibiydim. Oradaki sevimli amcalar bana “Sen Berber Metin’in torunu musun?” diye sorduklarında göğsüm kabarıp, dedemin torunu olmakla iftihar ederdim.

Sabahları dedem beni bakkala sıcak ekmek almaya gönderirdi. Elimde fare gibi kemirdiğim fırından yeni çıkmış ekmekle eve doğru yürürdüm. Bizim köylülerin birbirlerine taktığı lakaplar bir hayli komiktir. Bir adam yaşarmış bir zamanlar Ören köyünde. Yemek yemeyi çok severmiş ve haliyle epey kiloluymuş. Bu yüzden “Appa’nın Mehmet” diye hitap edilirmiş ona. Eve vardığımda ekmegin bir kısmını kemirilmiş gören dedem de her defasında bana Ege şivesiyle “Bu gızda aynı Appa’nın Memmed gibi boğaz va” diye takılır, bütün aileyi kahkahalara boğardı.

Anneannem ben dönene kadar yer sofrasını rengârenk reçellerle, kaymaklarla, peynirlerle donatmış olurdu. Kahvaltı soframızdan kendi bahçemizin zeytinleri hiç eksik olmazdı. Ne tuhaftı Ege insanı, zeytini toplar, yağını çıkarır ve o yağı tekrar zeytinin üzerine dökerdi.

Köyde hayat farklıydı, daha yavaş işliyordu her şey fakat bir o kadar da tabii. Duş almak bir hayli zahmetliydi mesela. Berlin’deki gibi şofbenden hazır sıcak su akmazdı. Anneanneciğim bütün gün sokakta koşturduktan sonra terli terli eve geldiğimi görüp ocağın altını yakar, güğümde su kaynatırdı beni yıkayabilmek için.

Dedem kahvaltısını yaptıktan sonra divana geçerdi. Küçük bir radyosu vardı. Hani şu nostaljik olanlardan, kanalı ayarlayana kadar cız cız ötüp kafa şişiren. Bazen o radyo ile derin bir bağ kurmuşçasına dalar gider, içlenirdi. Hüzünlü şarkılar çaldığında ona eşlik eder odayı sesimle doldururdum. “Boş Çerçeve” şarkısını çok severdik. “Yalnız hatıran kaldı, boş kalan çerçevede.” sözlerindeki keder nasıl da sirayet ederdi odanın her köşesine.

Akşama kadar oturup dedemin sohbetlerini büyük bir keyifle dinler, hiç sıkılmazdım. Bu sohbetlerde dedemin kahvesi hiç eksik olmazdı. Ebruli

fincanında bol köpüklü kahvesini kurduğu cümlelerin ağırlığınca yudumlardı.

Dedem kahvesini bitirdikten sonra, kendime ya telveden bıyık ya da maske yapardım. Dedem bana neşeyle katılır, çocuk ile çocuk oluverirdi. Çok konuşan, her şeyi merak eden ve sürekli sorular soran bir kız çocuğuydum. Akşama kadar çenem durmaz, dedeme durmadan bir şeyler anlatırdım. O da hiç bıkmadan her anlattığımı pürdikkatle dinler, her soruya bir cevap bulurdu.

Anneannemin kahvenin yanına daima bir bardak su koymasına hayret ederdim. Oysa Almanya’da öğretmenim derste kahve içerken yanında su bulundurmazdı hiç. Bir gün merakımı gidermek için dedeme kahvenin yanında neden su ikram edildiğini sormuştum. Şöyle cevap vermişti dedeciğim: “Geleneğe göre eve misafir geldiğinde ev sahibi ilk olarak kahve ikramında bulunurmuş, yanına da bir bardak su koyarmış. Misafir eğer suyu kahveden önce içerse karnının aç olduğu anlamına gelir, hemen sofralar kurulurmuş.” Kahvenin Türk kültüründe önemli yere sahip olduğunu o gün anlamıştım.

Anneannemin dedeme her gün ikram ettiği kahvenin yapılışını pek meşakkatli buluyor ama nasıl yapıldığını öğrenmeyi de çok istiyordum. “Dedeciğim, bana kahvenin nasıl pişirildiğini öğretir misin?” diye sordum çekinerek. Dedem merakımı sevinçle karşılamış ve beni mutfağa götürmüştü. Keçi inatlı olduğumdan bana yalnızca neyi yapmam gerektiğini söylemesini ve ille de kendim pişirmek istediğimi söylemiştim ona. Nasıl bir heyecan sarmıştı her yanıma, ne de olsa bu pişirdiğim ilk kahve olacaktı. Ocağı yaktım, cezveme bir fincan dolusu su koydum ve kahveyi ekledim. Dedem orta şekerli severdi kahvesini, bunu kahvesini isterken anneanneme hep “Bi dene otı şekeli alem, hatun” diye seslendiği için biliyordum. Kavanozdaki şekeri de ekledikten sonra, karıştırmaya başladım kahvemi.

Kahveyi fincana doldurduktan sonra, dedeme götürdüm yavaşça. “Buyur dedeciğim, torununun elinden ilk kahveyi içeceksin bugün.” dedim büyük bir heyecanla. Dedem kahvesini yudumlayıp “Eline sağlık gızım, içine bal mı goydun?” diyerek pek beğendi kahvemi. Dünyalar benim olmuştu.

O gün fincanın yalnızca yarısını içebilmişti dedem nedense. Mutfağa döndüğümde geri kalanını dökmek için kendim içmeye karar verdim. İlk yudumu tatmamla yüzümü ekşitemem bir oldu. “Nasıl olabilirdi bu?”. Mutfaktaki kavanozları karıştırmış, eyvahlar olsun, şeker yerine tuz ilave eklemiştim

kahveye. Ama dedem niçin “İçine bal mı godun, gızım?” demişti ?

Hiçbir şey söylemeden, kahvenin kalanını döktüm ve düşünmeye başladım. Her zaman yalan söylemenin ne kadar yanlış olduğunu anlatan öğütleyen dedem, bana yalan mı söylemişti? Bunun üzerinde durmak istemedim daha fazla ve dedemin yanına döndüm.

Yaz tatilinin son demlerini yine dedemle mutlu mesut, şen şakrak geçirmiştik. Her güzelliğin bir sonu var derler ya, artık o yaz tatilinin de sonu gelmişti ve ben tuzlu kahve hatıramla yine ikinci vatanıma, Almanya’ya doğru yola koyuldum. Ayrılık

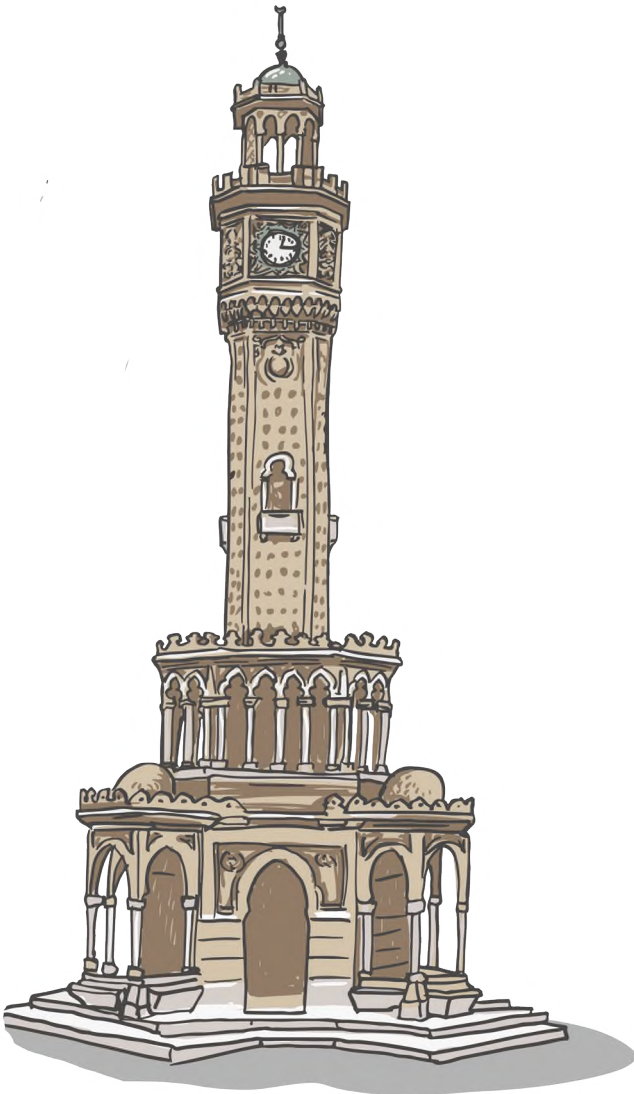
vakti geldiğinde dedem hep aynı espriyle üzüntümü bastırır ve güle güle demeden beni mutlaka güldürürdü. Dedemin sesi bana bir sonraki gidişime kadar eşlik ederdi: “Beni de valizine goy, gelem senlen Almanyeye”

Bir gün, odamda ders çalışırken bir telefon geldi Türkiye’den. Dedemin vefatını haber verdiler. Dedesi ebedi yolculuğa uğurlanırken bunun acısını gurbette yaşamının nasıl bir his olduğunu kim bilir? En iyi, en yakın arkadaşım; bana hayatın en güzel derslerini veren, yaz tatillerimin başkahramanı, dedeciğim, bırakmıştı artık beni. Bir daha köyümüzü eskisi kadar sevedim, o muhabbetlerin verdiği lezzeti bulamadım bir daha memleketimizde. O kahve kokusunu da. Artık ne bülbüller eskisi gibi ötüyor ne de güller öyle güzel açıyordu. Yalnız hatırası kalmıştı dedemin, duvardaki çerçevede.

Garson kız yaklaşık yarım saat sonra getirdi kahvelerimizi. Nazikçe “Kusuruma bakmayın, ilk iş günüm olduğu için biraz zorlanıyorum. Burada ilk kahvemi siz içiyorsunuz, umarım beğenirsiniz.” diyerek fincanları masaya bıraktı. Bol köpüklü, pek de güzel bir kahve getirmişti. Koyu bir sohbetin ardından, garson kız hesabı almak için tekrar yanımıza geldiğinde, “Kahveyi beğenmişsinizdir inşallah?” dedi. “Pek güzel olmuş, bal mı koydunuz içine?” dedim ve üçümüz birden gülmeye başladık.

Kahvenin tuzlu olduğunu ne arkadaşşıma ne de ona belli etmiştim. Ne de olsa iyi bilirdim ilkleri. Küçük yaşta öğrenmişim bir şeyin ustası olmadan önce çırağı olmak gerektiğini ve bunun hata yapmayı da beraberinde getirdiğini. Aldığım o ilk ders-ten beri çok iyi bilirdim hevesi kırmamanın eğitimin ilk şartı, övgü ve desteğin başarının ilk adımı olduğunu.

Benim öğretmenim dedem, imtihanım kahvem ve bana kalan en güzel yadigar orta şekerli Türk kahvem olmuştu. O kahve, İzmir’i ve Berlin’i, gurbeti ve sılayı birleştiren manevî bir köprüydü artık. Bizim hikâyemizdi bu; dedemin, benim ve tuzlu kahvenin hikâyesi. Ben Berber Metin’in torunu; ve cezvelerde fokurdayan tüm kahveler de onu anlatıyor.

Çizim: **Gökçe Arslan**, *Her şey tıkrında*

GÖKÇE ARSLAN Almanya'nın Duisburg şehrinde 1994 yılında dünyaya geldi. İstanbul Marmara Güzel Sanatlar Fakültesinde eğitim aldı. Şu an Duisburg-Essen Üniversitesinde Biyoloji ve Sanat bölümünde yüksek lisansını tamamlıyor. Aynı zamanda Oberhausen'da orta okulda Sanat öğretmeni olarak çalışıyor. Edebiyata, sanata ve müziğe büyük bir ilgi duyuyor. Instagram: @gokii.art.

GÖNÜL KOYMA ÇAY KOY

Cennet Çim

ince belli bardaktan yayılan sıcaklık içimizi ısıtmaya yeterli.

Tatlı bir muhabbet olduktan sonra, şekerle ihtiyaç var mıydı gerçekten? Bekleyince soğuyan tek şey çay değildi elbet.

[...]

Doğlarla birlikte bir akşam yemeğindeydik. Yemekten sonra herkes birer kahve istedi, ben çay.

Bir de yanında künefe olunca değmeyin keyfime, adeta bir lezzet şöleni! Künefe ile ne içilmeli konusu tartışmalı olsa da bence çay her koşulda içilir. Siparişler verilirken gözler bana çevrildi, çay isteyen tek müşteri ben olamazdım herhalde...

«Çayınız az demli ve şekerli mi olsun?» diye sordu garson.

Hiç olmadığım kadar kararlı bir şekilde cevap verdim:

«Demli ve sade lütfen».

Şaşırdı ve gülümsedi.

Ne yani; az demli, şekerli bir çay mı istemek gerekiyordu normal kabul edilmek için? Beklenen cevabı vermemiştim sanırım. Benim de kendime göre doğrularım var. Çay dediğin demli içilir, boşuna tavşan kanı denmiyor halk arasında.

Gönlünde dert olanın çayı demli olur hem, öyle değil mi?

Peki ne demiş Arthur Wing Pinero? «Çayın olduğu yerde umut vardır».

«Şimdi bir çay olsa ne iyi olurdu» diyen Doştoyevski de haksız olamaz.

Çay bahane, gönöl asıl muhabbet ister. Kahve yalnızlık, çay muhabbetir. İster sade ister şekerli, az veya çok demli, hiç fark etmez. Nerede ve ne zaman içildiği de önemli değil. Dedim ya, çay her koşulda içilir, kahveye benzemez: sabah çayı, öğlen çayı, beş çayı, bir de akşam çayı var, yemek sonrası, günün tüm yorgunluğunu atmak için. Çay hayatidir!

Kahve yalnızlık ister, çay kalabalık. «Kalk bir çay koy» deriz mesela, nedensiz bir şekilde. Saati vakti yoktur çayın. Bir de sabır ister, demlenmek ister. Yüreğimiz kadar sıcaktır çay, fakat bekledikçe soğur ve acır...

Şekerli ya da şekersiz fark etmez, muhabbetin kadar tatlıdır bir bardak çay.

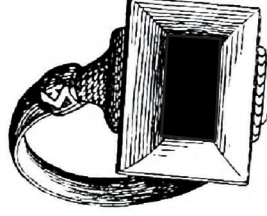
Neyse, çay var mı çay?

CENNET ÇİM

~~~~~ T ~~~~~

1995'de, Fransa'nın Haguenau şehrinde doğdu. Strazburg'da İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde, Ekonomi ve Yönetim alanında lisans bölümünü okudu. 2016 yılında, yabancı dil bilgisine yöneldi ve eğitimcilik dalında bir deneyim yapmak için, İngilizce animatörlük sınavını geçti. YTB Türkçe Ödülleri Deneme Kategorisinde ikincilik ödülü kazandı.

Yüzükten Mezar

FATMA TÜRK

Kapının açılmasıyla aniden içeri daldı. Sırlıklam olmuştu. Öyle bitkin görünüyordu ki, paçalarından damlayan sularla birlikte akıp gidecek gibi bir hâli vardı. Yası tazeydi. Babasını kaybedeli kırk sekiz saat bile olmamıştı. Eli ayağı buz kesmiş, yüzüne donuk bir ifade yerleşmişti. Onu öyle görünce, hemen yanına gittim: “Wilma, ne işin var burada? Bugün izinliydin. İyi misin?” diye sordum. Her zamanki keskin tavrıyla: “Meşgul olmak bana daha iyi gelecek!” deyip giyinme odasına geçti. Kendinden emin, serinkanlı duruşu beni hep etkilemişti. İş disiplinine hayrandım. Ne olursa olsun, çalışarak her şeyin aşılabileceğine inanırdı. Yine de şu an burada olmamalıydı. Ben babamı kaybetseydim, kendimi nasıl toparlardım acaba diye düşündüm.

Masadaki evraklar aşılması güç dağlar gibi görünüyordu. Yıl sonu yaklaşmıştı. Muhasebeci patronu, patron da bizi sıkıştırıyordu. Bütün işi yüklenmeye çalıştım. Wilma bedenen yanımdaydı, ancak ben onun ruhen babasını uğurladığını varsayıyordum. Elimden ne gelirse yapmalı, acısına ortak olmalıydım. Islak giysilerinden arınmış ama gözlerini kurutamamıştı. Ellerini birbirine sürterken “Kahretsin, bir türlü ısınmadım!”

diye söylendi. Kalkıp mutfığa gittim. Ona hiç sormadan rezene çayı hazırladım. Rezene kokusunun insana iyi gelen bir yanı vardı. Fincanı masaya bırakıp: “Biraz çay her zaman rahatlatır, bu arada yüzüğünü tezgâhta unutmuşsun” dedim. Gözleri birden açıldı ve ani bir hareketle elimdeki yüzüğü çekip aldı. “Konuşmak istersen, buradayım” diye belirttim cılız bir sesle. Öylece önüne baktı. İki avcunun arasında sıkı sıkı tuttuğu fincan, onu ısıtan tek şey gibi görünüyordu. Dalıp giden gözlerinin masadaki işlere dönmeye niyeti yok gibiydi. Fincanla parmağındaki yüzüğün teması, tıpkı işleyen bir saat gibi ses çıkarıyordu. Kıpırtısız ve sabit bir şekilde anlatmaya başladı.

“Biliyor musun, Andreas bana hiç ‘Ben buradayım,’ demedi. Haberi aldığımızdan beri yan yana, ancak iki yabancı gibiydik. Defin konusunu tartıştık. Krematoryum işleriyle o ilgileniyor. Babam şimdi porselen kavanozun içinde gömülmeyi bekliyor. Bu dünyada altı üstü iki kiloluk yer kaplıyoruz. Andreas, babamın sıradan bir mezarlığa defnedilmesini istiyor. Oysa babam bütünüyle doğa insanıydı. Ağaçların, yaprak hışırtılarının, kuş seslerinin arasında olmaktan mutluluk duyardı. Ben onun en sevdiği ağacın altına gömülmesini

istiyorum. Onay henüz gelmedi. Küçük bir törenle babamı ait olduğu yere uğurlamak dururken, mermer bir taşın altına nasıl gönderebilirim ki?”

Aldığı her yudumda zihnindeki cenaze törenini yaşıyor gibiydi. Soğukkanlı duruşu içimi ürpertmişti. Benden bir yorum bekliyordu. Ancak konuya o kadar uzaktım ki... Tam olarak ne diyeceğimi bilemiyordum. “Çok zor bir karar olsa gerek,” diyebildim. Beni duyduğundan emin değildim.

“Babam bize her sabah Akçaağaç şurubu içirirdi. Andreas bundan pek hoşlanmazdı. Babam da onu kandırmak için türlü hikâyeler uydururdu. Öyle bir coşkuyla anlatırdı ki; birden kendimizi olayların içinde buluverirdik. İnan bana o heyecanla insan her şeyi içebilir! Ilıman iklimleri seven Akçaağaç, bol ışığı görünce iyice serpilmiş. Gençken pürüzsüz olan gövdesinde, olgunlaştıkça büyük çatlaklıklar oluşmuş. Biliyorsun babamın da damarları çatlamıştı. Ağacın kelebeğe benzeyen meyveleri dilden dile dolaşmış. Beni de hep ‘Kelebeğim’ diye severdi. Her neyse... Sahi, siz cenazelerinizi nasıl doğrudan toprağın altına koyabiliyorsunuz? Üstelik tabut bile kullanmadan! Ürkütücü bir şey.”

Yıllardır süregelen mesai arkadaşlığımıza rağmen, böyle konuları hiç konuşmamıştık. Görüş olarak ayrıştığımızı çok iyi bilirdik. Sözlerimi özenle seçerek: “Bizler öldükten sonra, bedenlerimizi toprakla buluştururuz. Geldiği yere geri göndermek isteriz. Aslolan ruhtur, ruhların ölmediğine inanırız,” diye belirttim. “İyi ama, yaşayan bedenlerimiz biraz daha fazla saygı hak etmez mi? Onları solucanların, böceklerin yuvasına terk etmek, hem de korunaksız bir şekilde! Sence de biraz canice değil mi?” diye sordu. Bana kalsa bu konuyu başka bir zamana ertelerdim, ancak Wilma’nın merakı gözlerinden okunuyordu. Yumuşak bir tonla: “Bizim için ölmek yok oluş anlamına gelmiyor, aksine yaratıcıya kavuşmak demek. Tıpkı beklenen sevgiliyle buluşmak gibi. Bedenden ayrılan ruh bahara erişir. Ruhu olmayan beden de zaten acı çekemez. Acı çeken ruhtur. Ben bedeni ambalaja benzetirim, ölünce onunla işimiz biter, toprağa iade edilmesi gerekir,” dedim. Sözüm bitmişti ki, telefonu çaldı. Arayan kardeşi Andreas’tı. Wilma’nın mimikleri, sanki telefonun ucundaki sese bağlıydı. İştiklerine göre şekil alıyordu. Telefonu kapatır kapatmaz, dönüp boynuma sarıldı.

“Onaylamışlar! Duydun mu? Onaylamışlar. Andreas da kabul etti, babamı ait olduğu yere gömeceğiz.”

Kendimi ilk defa o gün yabancı gibi hissettim. İnsan anlayamadığı şeye saygı gösterebildiği kadar insandı. Anlamak zorunda değildim. İstirahat etmesi için Wilma’yı evine yolladım. Mesai saati bittiğinde, bu sefer

bir değişiklik yapıp, iki tarafı ağaçlık bulvardan yürütmek istedim. Yağmur azalmıştı. Gözlerim kalın gövdeli ağaçlara kayıyor, insanlarla aralarında bir akrabalık var mı, diye düşünüyordum. “Doğuyor, yaşıyor ve ölüyoruz. Hayat yalnızca üç kelime. Sadece ortadaki kelimenin ipleri elimizde. Bu yürüdüğüm yolu ben seçtim, dünkünü de ben seçmişim. Varış noktası hep aynı, değişen sadece yol ayrımları” diye içimden geçirdim. Garip bir hisle telefona sarıldım, Wilma’ya törene katılmak isteğimi söyledim.

Ertesi gün şehrin dışındaki orman mezarlığına gittim. Kalabalığın arasında gözlerim Wilma’yı aradı. Sıra sıra balık ıstifi gibi dizilmiş ağaçlar, hiç şikâyet etmeden kavanozun küllerini kabul ediyor, son zerrelere ağaç köklerine nüfuz ederek yeniden yaşama tutunuyorlardı. Herkes kendi inandığı şeyin doğruluğundan o kadar emindi ki...

Önümdeki kadınlardan biri: “Yaşarken ziyaret etmedikleri gibi, ölüsünü de şehrin dışına atıyorlar. Kaç kilometre yol geldik, insan buraya araçsız nasıl gelir!” diye söylendi. Diğeri başını sallayarak onayladı. Merasim başlamak üzereyken önlerden bir çığlık koptu. Bakışlar, sesin kimden geldiğini arıyordu. Çığlığın sahibi Wilma’ydı. “Tanrım! Yüzüğüm yok! Yüzüğüm çalınmış! Bu bir rezalet! Hemen bul onu Andreas, anemi bul!” diye ortalığı birbirine kattı. Arkadakiler ne olduğunu anlamaya çalışırken, ön sıradakiler eğilmiş çimeni tokatlıyor gibi görünüyordu. Felaket, ağızdan ağıza hızla yayılıyor, çağırıyor duyan çömelip, kaybolan yüzüğü aramaya koyuluyordu. Yeşil zeminin üstüne bir anda kara bir örtü serilmiş gibiydi. Wilma hüngür hüngür ağlıyor, kardeşi: “Yüzük parmağında mıydı? Düşürmüş olmalısın. Sakin ol lütfen” diye teskin etmeye çalışıyordu. Wilma: “Sakin olmak mı? Çıldırın mı sen? Annemizi kaybettik diyorum sana! Parmağımdan hiç çıkarmamalıydım. Kahretsin,” dedi. Andreas: “Neden çıkardın ki? Bir bu eksikti” dedikten sonra çaresizce aramayı sürdürdü. Wilma: “Son bir kez babamla buluşturmak istemiştım, kavanozun üzerindeydi. Cenazeye gelen biri almış olmalı” dedi.

Bu hararetili diyalogdan sonra törendeki herkes birbirine suçlu gözüyle bakmaya başladı. Cenaze sözcüsü ortamı yumuşatmaya çalışıyor, kuş sesleri ormanı terk ediyor, insanların uğultusu katlanarak çoğalıyordu. Olup biteni anlamaya çalışırken, yanımdaki kadın diğere: “Bu nasıl bir kepezelik! Kim çaldı acaba? Ölüye bile saygı kalmadı,” dedi. Öteki: “Üstelik yüzük elmasmış. Gerçekten utanç verici. Hırsız içimden biri, belki de şu an yan yanayız!” deyince, gözler aniden bana çevrildi. Herkes birbirine soysuz bir hırsız adayı gibi görünüyordu. O an kendimi mengenenin arasına sıkışmış

gibi hissettim. Gözlerimle suçlayıcı bakışları geri savurdum. “Hakikaten, olacak iş değil, umarım çabucak bulunur,” dedim.

Bu arada kargaşa büyüyor, Wilma’nın sesi kuşları kaçırmaya devam ediyordu. Cenaze sözcüsü İncil’den alıntılar yaparak, hırsızın yüzüğü derhal sahibine teslim etmesi gerektiğini söylüyordu. Ansızın çıkan rüzgârla kavanoza yaslanan resim düştü ve çerçevesi kırıldı. Ortam giderek gerginleşiyor, tansiyon yükseliyordu. Nereden çıkmıştı bu uğursuz rüzgâr? Yüzüğün kaybolmasıyla her şeyin seyri değişmişti. Andreas koşup yerdeki resmi kaldırdı. Wilma: “Lanetlenmiş olmalıyız, gördün mü bak? Babam da çok üzüldü işte! Hain her kimse, annemin ruhu karabasan gibi çöksün üstüne!” diye veryansın ediyordu.

Yanımdakiler birbirini kışkırtıyor, olay gitgide çığırından çıkıyordu. Herkes yay gibi gerilmiş, iş polis çağırmaya kadar varmıştı. Bu rezillığe dayanamayanlar töreni terk etmeye yeltenince, kızılca kıyamet koptu. Gitmek isteyenlerin hırsız olma ihtimali vardı. Böyle bir hengâmenin ortasında töreni bırakıp gitmek de ne demekti! Yoksa kaçıyorlar mıydı? Neredeyse çantalar ve cepler aranacaktı ki, kulaklarda ikinci bir çığlık dalgalandı. Wilma: “Buldum, yüzüğü buldum. Şalıma takılmış olmalı, lütfen kusura bakmayın, çok özür dilerim,” diye seslendi. Bunun üstüne davetliler hep bir ağızdan derin bir oh çekti ve kalp atışları yavaş yavaş düşmeye başladı. Cenaze sözcüsü sakinleşen ortamı fırsat bilecek, kaçan ipin ucunu yakalamaya çalıştı. Özenle seçtiği ayetlerle törendekileri yatıştırmayı başardı.

İnce bir halat yardımıyla ağır ağır toprağa gönderilen kavanoz, davetlileri son kez selamladı. Sanki o an her şey ağır çekime alınmış, bütün hareketler yavaşlamıştı. İlahiler eşliğinde merasim sona erdi. Wilma’ya başsağlığı dilemek için yanına gittim. Curcuna onu fazlasıyla yormuştu. Eli ayağı hâlâ tir tir titriyordu. Törene katıldığım için teşekkür etti. “Kusura bakma, sıradan bir yüzük olsaydı, bu kadar büyütmezdim” dedi. Ben de bütün nezaketimle: “Kim olsa aynı şekilde üzülürdü, ne de olsa annenden hatıra” dedim. Bunun üstüne gözlerini kocaman açarak: “Sadece hatıra değil, o annemin ta kendisi. Küllerinden yapılmış bir yüzük. Onu hep yanımda taşıyorum” dedi ve diğer misafirlerin yanına gitti. Birkaç saniye olduğum yerde kalakaldım. Başımı kaldırmıştım ki, Akçaağacın tepesinde dev bir karga gördüm. Toprağın altı ve üstündeki maceradan sonra, ormanı asıl sahiplerine teslim etmenin zamanı gelmişti. Kargalar beklemeyi sevmez, vakit onlar için her şey demek.

FATMA TÜRK

1983'te Ankara'da dünyaya geldi. İlköğrenimini bu şehirde bitirdikten sonra orta ve lise öğrenimini Almanya'nın Mannheim şehrinde tamamladı. Doktor Yardımcısı olarak meslek yaptı. Yaklaşık 11 yıldır Devlet hastanesinde özel bir şirket adına teknik asistanlık ve tıbbi ürün danışmanlığı yapmakta. Uzun yıllar koro ve tiyatro oyunculuğuyla ilgilendi. Yerel dergilerde köşe yazıları yayınlandı. Çocuklara ve gençlere kitap sevgisini kazandırmak adına farklı projeler üstünde çalışmakta. YTB Türkçe Ödüllerine Öykü kategorisinde katıldı.

Doğru Açı, Doğru Işık

YASEMİN KELKİT

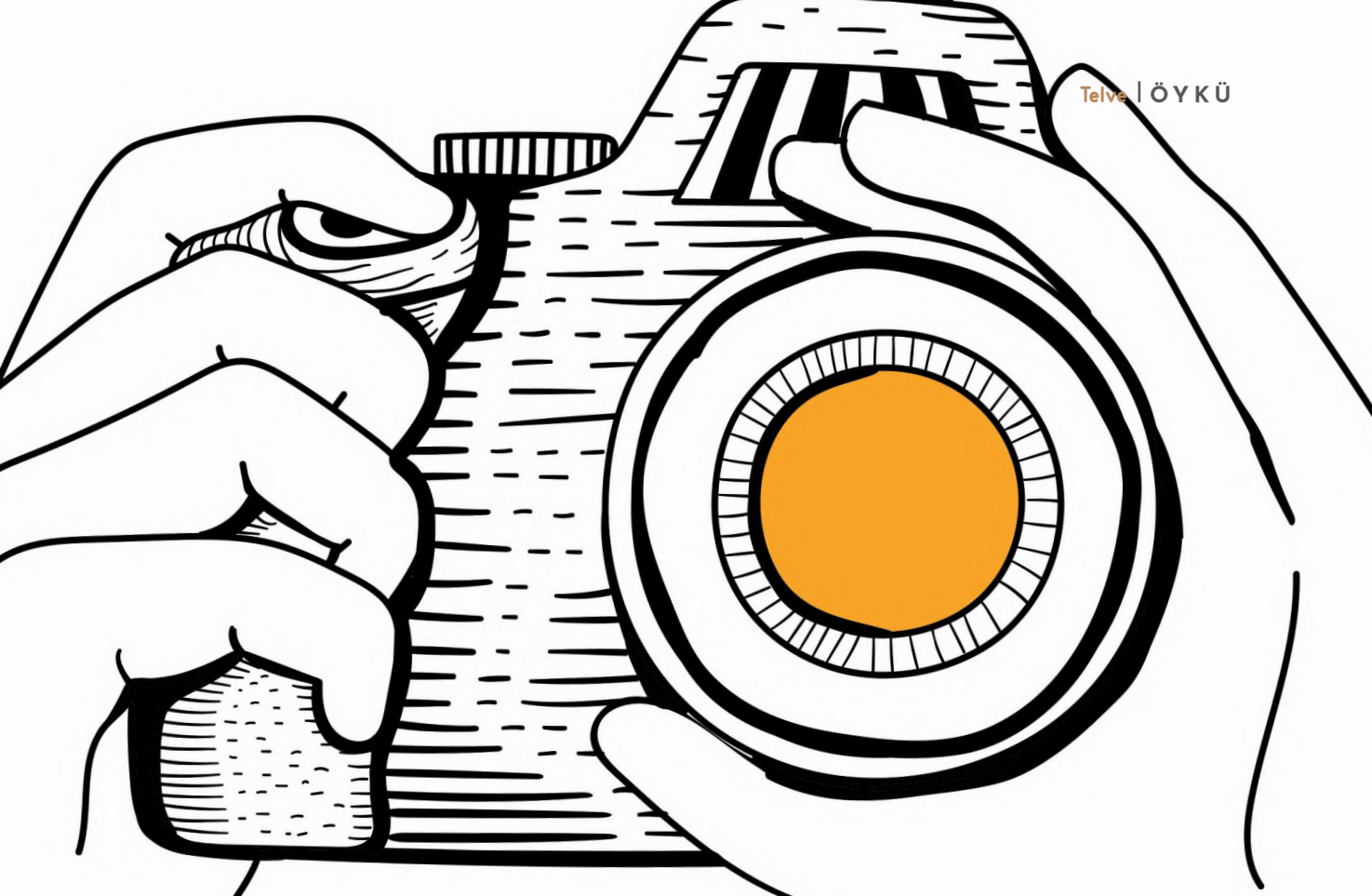
Yirmi beş yaşında genç bir kadın için ziya-
desiyle ağır bir öğüt. Bunu duymak için on
sekiz sene beklemişti üstelik Leyla. Sen bir
yıldır, her hafta sonu İstanbul'un sokaklarını arşınla,
aradığını turist rehberliği yaptığın gün bul. Hayat
böyle işte: bütün olağanüstü durumları sıradan gün-
lere layık görüyor. Günlerden cumartesi, mevsimler-
den sonbahar. Hava olması gerektiği gibi ne sıcak ne
soğuk. Biraz parçalı bulutlu. Görülecek çok yer, gidi-
lecek çok yol vardı. Aslında veterinerlik okumak için
geldiği bu şehirde, yalnızca iki şeyi başarmıştı: Al-
manca öğrenmek ve âşık olmak. Gerçi ikincisinden
pek de emin değildi, ama konumuz bu değil zaten.

On iki kişilik bir Alman kafesiyle, Kuzguncuk'un
ara sokaklarından tepeye doğru yürüyorlardı. Denize
uzaklıkları arttıkça, gördükleri insan sayısı da azalı-
yordu. Bilenler bilir, Kuzguncuk, tarihi bugüne taşı-
yan, her köşesini ilmek ilmek, ince bir ahenkle insa-
nın zihnine kazıyan bu kadim şehrin tılsımlı bir semti.

Her hafta yeni insanlarla tanışıp, kaynaşır, birkaç
saat vakit geçirdikten sonra vedalaşırlardı. Bir daha
hiç görüşmemek üzere. İçlerinden biri mutlaka sıy-
rılır ve o gün gölge gibi yanından ayrılmazdı. Geçen
hafta Katharina vardı mesela, bu hafta Thomas. Tho-
mas profesyonel bir fotoğrafçıydı, bu yüzden gittik-
leri hiçbir yerde program için belirlenen süreye uya-
mıyorlardı. Leyla bir yandan sabırla Thomas'ın doğru
açıyı, doğru ışığı bulmasını beklerken, diğer yandan
diğerlerini sakinleştirmek için insanların dikkatini bir
binaya ya da tarihi bir olaya yönlendirmeye çalıştı.

Hatta, en sonunda yaşanmadık bir hikâye dahi uy-
durdurdu. 'Ama insanın sabrı da bir yere kadar!' diye-
rek, hızlıca Thomas'a doğru birkaç adım attı ve o
ana dek fark etmediği bir köpek, üzerinde dur-
duğu kahverengi paspaslı, yeşil kapının önün-
den kalkıp, ona doğru geldi. İstemsizce elini
kirlenmiş, sarı-grimsi, dağınık, tüylü kafa-
sına doğru uzatıp, yüzünü kendine çevirdi.
İşte dünya tam o anda durdu. Thomas ve
sokaklar kayboldu. Ve gönlü, gözleri kör
bir köpeğe doğru akmaya başladı.

Çocukken hassas bir yapıya sahip ol-
duğu için sık sık hastalanır, annesi de
özenle üzerine titreyerek, sokağa çık-
masına, bisiklet sürmesine, diğer
çocuklarla oynamasına izin ver-
mezdi. Bu yüzden çocukluğunun
bir kısmını, pencere güzeli ola-
rak geçirmişti. Bir keresinde,
çocukların ne kadar acımasız
olabileceğinden henüz haberi
yokken, Müzeyyen Hanım'a
haber vermeden sokağa kaç-
mıştı. Gördüğü ilk köpeği
hayranlıkla izlerken, bir-
den çocukların köpeği taş-
ladıklarını fark etmiş ama
kaçamamıştı. Taşlar hem
ona hem köpeğe isabet
etmiş, zavallı hayvan

giderek agresifleşmişti. Ve sonra olanlar olmuş: Leyla gözlerini hastane odasında açmıştı. Kuduz aşısı ne can yakıcı bir şeydi!

O gün bugündür, insanları affettiysen de köpek korkusunu bir türlü yenememişti. Hatta bir dönem, barınaklarda gönüllü dahi oldu. Aradaki tel örgünün korkusunu hafifleteceğini ummuştu, bu faydalı da oldu elbet. Ta ki, veterinerlik sınavında bir Golden'a aşı yapmak zorunda kalana kadar. Sonrası malum.

'Kıtmır' dedi Leyla sessizce, 'Göz mü, kulak mı, ağız mı? İnsan en çok hangisine ihtiyaç duyuyor sence?' 'Omuz' dedi Kıtmır, 'yaslanacak bir omuz kâfi.' 25 yaşında biri için ziyadesiyle ağır bir öğüt. Ama Küçük Prens için tilki ne ise, Leyla için de Kıtmır o. Ondan bir defa duyduğu bu öğüdü, bir ömür taşımakla yükümlü artık. İnsanın kalbi başka bir kalbe bazen bir günde, bazen bir yılda bağlanabilir; Leyla'nın kalbi o bir anda tutulup, tutuşanlardan...

'Hey Leyla, willst du mal die Fotos sehen, die ich geschossen habe?'

Thomas'ın elindeki kameranın ekranında Leyla'nın yüzünün silik, ruhunun ise coşkun olduğu, Kıtmır'le göz göze geldikleri o anın karesi vardı. Yeni bir zamansızlık silsilesi.

O an dünya yeniden dönmeye başladı.

YASEMİN
KELKİT

1990 yılında Almanya'nın Bielefeld şehrinde doğdu. Uluslararası Ticaret üzerine lisans eğitimi aldı. Lisans eğitimini tamamladıktan sonra İstanbul'da global bir İT danışmanlık şirketinin İnsan Kaynakları departmanında çalıştı. Sonrasında tekrar Bielefeld'e geri dönen Kelkit, yaklaşık dört senedir aynı şirkette sistem ve süreç danışmanlığı yapmaktadır. 2020 yılında düzenlenen YTB 'Türk Diasporası Medya Ödülleri' yarışmasının Senaryo Kategorisinde üçüncülük ödülü kazandı.

Sessiz Okyanus

ECEM TUBA HIZARCI

Zifiri karanlığın arasında bir bot okyanusun soğuk sularını yararak ilerliyordu. İçinde bir adam, bir de kadın sessizce oturuyordu. Dudaklarından bir fısıltı dahi çıkmıyor, ta karşıda, uzaklarda ışığını ayırt edebildikleri gemiye ulaşmak istiyorlardı. Buzların, okyanusun ve sessizliğin hükümdarı buna izin vermedi. Bot sarsıldı, alabora oldu. İlk önce adam düştü, suyun içinde gözden kayboldu; kadının elleri bota tutunmaya çalıştı ama okyanus ona da izin vermedi. Bot ters dönmüş, kadın öne doğru kaydı. İkisinin de giysilerinin alabildiğine kalın olması binlerce iğnenin tenlerine saplanmasına engel olamadı. Kadın hâlâ çırpınırken adamın kalbi termik şoka dayanamadı, su hızla vücuduna doldu, farkına bile varmadan öldü. Okyanus yalnızca izledi. Acaba kadın kendini kurtarabilecek miydi?

Kafası buza çarptı kadının, kanı karanlık sulara karıştı. Keskin bir göz daha olanları izliyordu. Yukarıdan izledi, yavaşça takip etti iki cesedi. Yavaş yavaş, dibe doğru, sırtları geceye dönük çöküyorlardı. Okyanusun ruhu onları kendine çekerken, sessiz bir ninni balinaların ezgisine karışıyordu. O hâlâ izliyordu. Bedeninde bir ürperti gezindi, üşümüştü. Buralar onun için soğuk değildi ancak ölüm kokusu bir buz kadar keskin ve soğuktu.

Derinliğe daldıkça küçük ışıklar geceyi parçalıyordu. Bu krallığın dibinde de bir ay vardı ve o, düşenleri gerçekten arzuluyordu. Tanıdık bir duygu zihnini sarmaya başlarken o izlemeye devam etti. İki beden arasında balinalar geçiyor, balıklar etrafta dans ediyor, bazı canlılar uyuyor; iki vücut öylece akıp gidiyordu. Okyanusa ölüm yağıyordu. Karanlık onları

kalbine çektikçe, izleyicinin damarlarından buzlar akıyordu. Okyanusun dibinde yıldızlarla süslü bir mezarlık vardı. Yüzeye yönelenler bu saydam ve güçsüz görünen ağdan çıkışları olmadığını biliyordu.

Küçük pırıltılar çoğalarak bir hale gibi ölüleri sardı. Su ağırlaşmıştı sanki, yüzmek zor geliyordu canlılara.

Okyanusun gözleri vardı, kesinlikle vardı! Aksi takdirde olup bitenleri nereden bilsin? Bir balinanın gözlerinin içine baktı, o yaşlı gözler ne kadar da yorgun duruyordu. Merak etti, acaba bu devasa canlı tüm bu yükü hissediyor muydu? Kaç halka dönüyordu bu bitkin gözlerin etrafında? O kadar karanlık, koyu bir bakıştı ki bu; bir karanlık nasıl parlarsa öyle parlıyordu. Belki de gözyaşını andıran bir ıslaklıktı bu gözlerindeki parıltı, balina ağlıyordu. Daha fazla bakamadı kendisini izleyene, bakışı düşünlere kaydı. Bir ses yankılandı sonsuz yağmurlu diyarda, yankılanan sese balina da eşlik etti. Acı çeker gibiydi, balina feryat ediyordu.

Tüm bakışlar dibe çöktü. Buzdan sütunlar oluştu, ştalaktitler sanki bir hayalet gibi iki bedene yaklaşıyordu. Ölüme bir yol çiziyorlardı adeta. Buz saçakları dibe değdiği anda çoğaldı: bütün bedenleri ve canlıları kaplayıverdi. Buzların altında bir mezarlık vardı; ölümün dokunuşu yıldızları bir bir söndürdü.

Okyanus izliyor, düşenleri seyretiliyordu. Suyu hissetmiyor, her damlayı içeriyordu; o okyanusla bir bütün halindeydi. Nefese de ihtiyacı yoktu, zaten kanında buzlar akıyordu.

Belki isteseydi, onları kurtarabilirdi. Evet, ilk düşükleri anda onlara yardımcı olabilirdi; istemedi. O sadece bir izleyiciydi. Ruhu buzların arasından geçer, karanlık sulara yolunu bulur, soğuk suya düşenleri hissedirdi. Bir göz kırpsa, buzdan kalesi yıkılır, evren sarsılırdı. Ancak okyanusun uzatabileceği elleri yoktu. Bu, onu izleyici rolüne hapsediyordu.

Bakışı gecenin ufkunda asılı duran ay ve yıldızlara doğru yükseldi. Karanlığı yok etmeye yetmiyordu güçleri. Onlar da suskun gözlemcilerdi; bakışları suyun yüzeyinden sonrasını görmez, orada olanların suçunu da üstlenmezlerdi.

Dudakları olsa ruhuna yapışan kelimeleri suya akıtır, sesi çıksa haykırırdı tüm gördüklerini. Yoktu. Yoktu. Sessizliği o seçmemiş, sessizlik onu seçmişti. Bedenler kuma gömüldüğünde dalgalanıyordu ruhu, duyuyordu canlıların feryadını. *Neden susuyorsun? İçin gibi dalgalansın bu okyanus, haykır, bize de göster hislerini, duysun seni tüm boğulanlar!*

ECEM TUBA HIZARCI

1998'de Mont-Saint-Martin'de (Fransa) doğdu. İlk ve orta öğrenimini Longwy şehrinde, Notre-Dame des Récollets okulunda tamamladı. Lorraine Üniversitesi'nde Psikoloji eğitimi almaktadır. YTB Türkçe Ödülleri 2020 Kitap Desteği Kategorisinde ödül almıştır. Arafta Uçan Kelebekler yazarın ilk kitabı.

Valerie

Elif Neslihan Güney

Kadının gözleri gökyüzünde kol gezen gri bulutlara takıldı. Bir türlü yerinde durmayan şu bulutlar, baş döndürmekten başka ne işe yarıyorlardı ki? Bir de düşmeyi göze alamayan yağmur damlaları yok muydu? Sessiz çimenlere kavuşmak, gürültülü bulutları terk etmekten geçiyordu. Kadının bunun farkındaydı.

Yolun ortasında, yanından hiç ayırmadığı alışveriş arabasına tutunarak dengesini sağlamaya çalışıyordu. Bulutlar çok hızlı, onları takip etmekse güçtü. Kanlanan mavi gözleriyle gökyüzünü izlemekten vazgeçemiyordu. Yağlanmış saçlarına ne de iyi gelirdi şu inatçı yağmur damlaları şimdi. Bakışıyla bulutlara haykırıyor, kulaklarıyla yağmur damlalarını yokluyor ve bekliyordu.

Yok. Ne damlalar düşecek ne de bulutlar yavaşlayacaktı. Hava karardı. Bulutlar görünmez oldu. Kaybolan sadece onlar değildi üstelik. “Ne kaldı zaten geriye” diye düşündü kadın. Yorgun gözlerini kapattı. Görünmeyen bulutlar daha da hızlandı. Eskimiş, kirli mantosunun cebinden sarılmış bir dal tütün çıkarıp yaktı ve içti. Bu kadardı işte. Ağırılık çökünce tütün içer, daha iyi olur, ama sonra acıkır ve midesi bulanırdı. Böyle olduğunda burnu en hafif kokuları dahi alırdı. Hatta haftalarca yıkanmadığından kendi kokusundan bile tiksiniirdi.

Şimdi bir de kızartma kokusu karıştı tüm bunlara. Yakın bir yerden geliyor olmalı diye düşündü kadın. Boş midesi onu kokunun kaynağını bulmaya zorluyordu. Gözlerini açtı, alışveriş arabasını alıp kokuyu takip etti. Küçük تنها bir dükkanın önünde bekleyen

genç bir adamın yanına durdu. Patates kızartmasının vicık vicık yağları önce ellerine yapıyor, sonra midesine doluyordu. Yine de doymadı. Adam camdaki tabelayı yeniden kararsızlıkla inceliyordu. Ne çeşit patates ve hangi sosları alacağını seçememişti anlaşılan. Kadın da adam gibi menüyü inceliyor, hayalinde patatesle acı bir sos seçiyordu. Cebini yokladı. Bir avro ve tütün hariç bir şey bulamadı. Mavi gözlerini çıtır çıtır patateslerden güçlükle ayırabildi. Kokuya karşı bir şey yapamazdı ama. Midesini çoktan ele geçiren koku, zihninde ona lezzet şöleni yaşıtıyordu.

Genç adam yanındaki kadını çoktan fark etmişti. Tütün, ter, yağlanmış saç kokuları yüzünü buruşturmasına, hatta kadından uzaklaşmasına sebep olmuştu. Yine de göz ucuyla kadını inceliyordu. Onunsa mavi gözleri tabelaya hapsolmuş, etrafında olup bitene yabancı kalmıştı. Adam dayanamayıp sessizce “Siz de ister misiniz?” dedi. Kadın duymadı. Adam sorusunu tekrarladı. Sözcükler kadına yine ulaşamadı. Adam bir şey demeden dükkâna girip siparişini verdi. Kadının mavi gözleri tabeladan ayrılıp bulutları aramaya başladı. Dengede durmakta zorlanıyordu. Gözleri bulutsuz, saçları kirliydi. Tam alışveriş arabasını alıp arka sokağa gidecekken elinde iki yemek paketiyle dışarı çıkan genç adamın paketlerden birini ona uzattığını fark etti. Kadın kaşlarını çatı. Anlam verememişti. Bir adama bir de elindeki patatese bakıyordu. İsteyen ben olsaydım yine de alır mıydı diye düşündü. Yavaş bir hareketle, sessizce patatesleri aldı. Ne diyeceğini, nasıl davranacağını bilemedi. Eli ayağına dolanmış, heyecanlanmıştı. Teşekkür etmeliydi. Peki nasıl

yapacaktı bunu? Uzun zaman olmuştu biriyle konuşmayalı. Tam dudaklarından birkaç sözcük döküleceken duraksadı. Yüzü kızarmıştı. Adam tebessüm ederek “Adınız nedir?” diye sordu.

Kadın duydu ama cevap veremedi.

Adam bu sefer tane tane sıraladı kelimeleri “Adınız, nedir?”

Kadın alışveriş arabasını sımsıkı tuttu. Cevaplaması kolay bir soruydu. Derin bir nefes aldı.

Sonunda dudaklarından belli belirsiz bir “Valerie” ismi döküldü. Gök gürledi, yağmur damlaları çimenlere kavuştu.

Adam tebessüm etti. “Ne güzel bir isim. Memnun oldum Valerie!” dedi ve izin isteyerek uzaklaştı.

Valerie’nin gözleri parlıyordu. Kalbi de biraz hızlı çarpıyordu galiba. Bakışlarındaki ışıltı dudaklarına indi. Kocaman bir gülümsemeyle bir elinde alışveriş arabası diğer elinde patates kızartması dükkânın arkasındaki sokağa doğru ilerledi.

Süslü bir vitrinin önünde durdu. Patatesleri kaldırma bıraktı. Alışveriş arabasından iki battaniye çıkarıp kuru olan kaldırma serdi. Küçük bir yaştığı da baş kısmına yerleştirdi. Yerini hazırladıktan sonra afiyetle patatesini yedi. Soğuk havada patatesler içini ısıtmıştı. Gülümsemesi yüzüne iyice yerleşti. Pahalı çantaların süslü vitrinlerde yer bulduğu dünyada, Valerie eski battaniyelere sarınıp dışarıdaki kaldırımda uykuya daldı.

ELİF NESLİHAN
GÜNEY

1992’de Münih’te doğdu. İlk ve orta öğrenimini Münih’te tamamladı. Ludwig-Maximilians-Universität München’de Orta Doğu Uzmanlığı ile Almanca Dil Öğretimi Fakültesini bitirdi. Şimdilerde aynı üniversitede Bilişsel ve Kültürel Dil Bilimi alanında yüksek lisans yapıyor. YTB Türkçe Ödülleri 2020 Kitap Desteği Kategorisinde ödüle layık görüldü. Bir

Bardak Su yazarın ilk kitabı.

Modern Mağara

M e h m e t B o l a t

Sabah evden çıkarken aynadaki halime son bir defa göz gezdirdim. Görüntümden genel olarak memnundum. Seyahate çıkacağım zamanlarda, hissettiğim enerjiden midir bilmem, kıyafetimden saçlarıma bütün görünüşümü normalinden daha çok beğeniyordum. El valizimi almadan önce mutfığa kaydı gözüm. Beni uğurlayacak, kravatımı düzelterek sahibinin kim olduğunu hatırlatacak biri olmadığından bu görev de bana düşüyordu. Olmasın da zaten. Kendine kelepçe vurmaktan, kısıtlamaktan başka bir şey de değildi bir hayat arkadaşının olması. Evliliği bir tür modern mağara yaşamı olarak görmüşümdür her zaman.

Otobüse binmeden muavine valizimi teslim ederken biraz arkalara doğru yerleştirmesini istedim. Garipsediği belliydi. Zorlansa da sesini düzelterek savunmaya geçti. “Abi valizin güvendedir (nerden biliyor?); şimdiye kadar her valizi aldığımız gibi teslim ettik (aman ne kutsal bir görev); sen rahatına bak (bak tavsiye de veriyor)”. Sen yerine siz demesini tercih ederdim fakat yine de ikaz etmedim. Sanırım bir karşılığı da olmazdı.

Araçtan inmemle, daha önce ayarladığım transfer aracına yönelmem bir oldu. Acele adımlarla arabaya doğru ilerledim. İşimi hiçbir zaman şansa bırakmam, her şey tıkırında ilerlemelidir. Şoför gözünü bana dikmişti. Otobüsten on adım kadar uzaklaştım ki çirkin sesli muavinin arkamdan seslendiğini işittim. Seslenmekten ziyade sanki nezaketini korumaya çalışarak azarlıyor gibiydi. Arkamı döndüğümde elinde tuttuğu valizimi göstererek bıyık altından gülüyordu. Hadi bu küçük zafer de onun olsun.

Arabaya bindiğimde şoförün muhabbete aç olduğunu ilk bakışta anladım. Eyvah yandık. “Efendim güzel Nevşehir’imize hoş geldiniz. (Nereden onun Nevşehir’i oluyordu?) Çay kahve ister misiniz? Yolculuğunuz nasıl geçti?” “İyi, sağ olun.”

Daha motoru çalıştırmadan tavsiyeler sıralamaya başlamıştı bile: “Yunus Bey mutlaka Avanos’ta Kızılırmak kıyısında kahvaltı etmeniz lazım, bir de Göreme’de Esentepe’ye uğramadan dönmeyin. Peribacaları da var, taş yığını, ama siz bilirsiniz. Mustafaapaşa’da kalıyormuşsunuz sanırım, keşke daha merkezi bir yeri tercih etseydiniz, hiçbir şeycik de yok oralarda. Ermeni kiliseleri falan işte. Ecnebler pek sever o tarafları. Ne anlıyorlarsa. Parayı nereye saçacaklarını şaşıyorlar herhalde.” Beyimiz konuştuğu açılıyordu, başta kullanmaya çaba gösterdiği düzgün diksiyonu da bir kenara bırakmış gibiydi.

- Yusuf.

- Efendim abi anlamadım?

- İsmim Yusuf, Yunus değil.

Bozulmuştu bizimki. Yol boyunca konuşmadı, sinirini vitesten alır gibi hoyratça vitesi değiştirdi.

Vardığımızda, şoför bu huysuz müşterisinden kurtulduğuna sevindiğini belli edercesine son sürat uzaklaştı. Otele giriş işlemlerini alelacele halledip kendimi mağara odamın kapısında bulmam bir oldu.

Adımı atarken durumu garipsedim açıkçası.

- Yahu sen de filozof musun, gir mağarana. Büyütecek ne var, konaklaman için oda işte.

Yorgunluğumun tetiklediği bu düşünceleri savuşturdum.

Yok, yok, garipti gerçekten. İnsanlar mağarada bir gün geçirme düşüncesini bile tiksintiyle geri çevirecekken, kayaların içindeki mağara otellerin bu denli rağbet görmesi tuhaf geliyordu bana.

Mağaranın bir köşesi divanlarla döşeliydi. Korkuyu Beklerken kitabı okunmak için beni bekliyordu. Kitabı elime aldım. Okumaya başladım fakat okuduğum paragrafı üçüncü kez okumak zorunda kalınca, bir yere varamayacağımı kabullendim. Kitaptan adeta özür dilercesine kenara koydum. Oğuz Atay gözlerini bana dikmişti sanki.

“Abi vallahi bakma bana öyle. Sen yalnızlığınla barışık bir adamsın, senin döneminin de yalnızlığa saygısı vardı, buna müsaade ediyordu. Nerde bizde o şans?” Özümlü kabul eder gibiydi.

Sarımsı duvarı izlerken, içime yayılan derin huzurun farkına vardım. Oğuz Atay’ın yarattığı karakterlere tekrar imrendim. Toplumun algılarından, baskı ve beklentilerinden sıyrılmak, deli damgası yeme pahasına da olsa, huzura erişmek demekti. Huzurluydum. Mağaramı sevmiştim. Yüz ifadesine bakılırsa otel görevlisi tek başıma böyle bir odada vakit geçirmek istememi garipsemiş olmalıydı. Garipsenecek kadar da vardı ama. Mağarayı geride kalmışlıkla bağdaştıran bir medeniyetin insanları, mağaraya benzeyen odalarda kalmak için can atıyordu.

“So, our first stop is going to be Zelve which is known for his monasteries.”

- Yusuf Bey, Türkçeye de çevirmemi ister misiniz?

- Hayır gerek yok. İngilizce biliyorum.

- Ah öyle mi. Ne güzel (Niye şaşırdığımı anlamadım?). Tabi İngilizce önemli. Peki o halde İngilizceyle devam ediyorum.

Rehber aslında iyi niyetliydi de ben tahammülsüzdüm. Sıcacık yatağına bırakıp, tura katıldığımı şimdiden pişmandım. Peki neden katıldım? Ben de bilmiyordum. Canım mağaramı çekmişti. O halde neden çıktım odadan? Bilmiyorum. Yok aslında içten içe biliyorum. Her ne kadar yalnızlığımın barışık olsam da insanlara ihtiyacım vardı. Ya da öyle olduğunu hissediyordum.

- Yusuf Bey, Rumlar buralardan giderlerken, anahtarlarını Türk komşularına teslim etmişler. Geri dönebileceklerinden eminlermiş yani.

Düşüncelerimi bölmesine kızamadım, söyledikleri gerçekten ilginçti.

- Yani yıllarca ezan ve çan sesleri harmoni içindeymiş değil mi?

- Tam da öyleydi. Düşmanlık sonradan öğrenilen bir duygudur.

Bizim rehber bak sen. İçten bir gülümsemeyle takdir ettim sözlerini.

Geri döndüğümde mağaram beni yeniden kucakladı. Gücenmemişti. Derin düşüncelere dalmama müsaade ediyordu. İçimdeki kayalıkları ahşap kapılar açıyordu. Taş rengi duvarlarını selamladım, yeniden düşüncelere daldım.

Mağaraları küçümsemek, kendimizi yüceltmekten başka bir şey değil. Koca medeniyetler barındırmış bu mağaralar. Belki de özümüze döndüğümüz yerdir burası. Bu düşünce başka düşünceleri tetikledi. Mağaramda yalnızken bir tercih olduğumu sandığım yalnızlığım üzerine düşünmeye başladım sonra.

Yalnızlığın değeri onu tercih edebilmekte diye geçirdim içimden. Yalnızlığa mahkûm olmak belki de bir ıstırap. “Yalnız olmak zorunda kalmak acı verici, yalnız olmayı tercih edebilmek ise bir ayrıcalık”. Evet bir yerlerde duyduğum bu sözü mağaramda yeniden keşfetmiştim. İçimdeki hesaplaşmayı bitirmiş olmanın yorgunluğuyla mağaramın huzuruna bıraktım kendimi.

MEHMET BOLAT

T

1994'te Almanya'nın Krefeld şehrinde dünyaya geldi. Duisburg-Essen Üniversitesi'nde İngilizce ve Fransızca Öğretmenliği lisansını tamamladı. Aynı üniversitede yüksek lisans yaptı ve şu an İngilizce ve Fransızca öğretmenliği yapıyor. Türk, Alman ve dünya edebiyatına büyük bir ilgi duyuyor. YTB Türkçe Ödülleri Öykü Kategorisinde üçüncülük ödülü kazandı.

Taştan Ziyade

Münire Eslem Bozkurt

Kulağındaki sesin silinmesiyle birlikte adımları da dinliyor. Yolun akışı bozuluyor. Etrafindakiler mümkün olsa içinden geçip gidecekmişçesine, sanki daha bir süratle ilerliyorlar. Umursamaya da yolun kenarına geçmeye de güç getiremiyor. Öylece duruyor. Duran bir aracın içindeki yolcuya, etrafındaki diğer araçların akıp gitmesinin verdiği his gibi, geriye doğru kayıyormuşçasına duruyor. Ne kaymamayı beceriyor ne de kırmızı tuşa basmayı. Dıt, dıt, dıt... Eli yavaşça kulağından aşağıya doğru süzülüyor. Etrafında durmak bilmeyen adımlar kulağında çınlayan sesle birleşiyor. Dıt, dıt, dıt... İnsanlar kaldırımlarda değil kulaklarında yürüyorlar. O geriye doğru kaydıkça ses yükseliyor, ritmi hızlandıkça hızlanıyor. Telefon yere düşüyor, ellerini kulaklarına götürüyor. Ses yükseliyor, ritim hızlanıyor. Avuçlarıyla kulaklarını tikiyor. Nafile. Gittikçe şiddetlenen ses ve ritim yerini durmayan bir çınlamaya bırakıyor. Dııııt... İnsanlar ya fark edemeyeceği kadar yavaş ilerliyor, ya da gözden kaybolacak kadar hızlı. Adımları kafasının içinde yankılanırcasına duymasına rağmen, etrafında birbirinin içine girip çıkan

renkler dışında hiçbir şey göremiyor. Dikkatle bakmaya çalışıyor, gözlerini kısarak görüntü ayarlarıyla oynayabileceğini zannediyor ama hiçbirini seçemiyor. Karşıdan hızla yaklaşan, yaklaştıkça enine daralıp boyuna uzayan flu bir kar tanesinin omzuna sertçe çarpmasıyla hayat susuyor. Gayriihtiyari arkasına bakıyor ve kar tanesini andıran gencin kalkmakta olan tramvaya yetiştiğini görüyor. Önce insanların adımlarını, sonra kendi kulaklarını yokluyor. Çocukluğundaki bantlanmış kumandalar geliyor aklına. Kendini çalışmadığı için ölçülü bir şiddetle sehpa çarpılmış gibi hissediyor. Yerdeki telefonunu fark ediyor, bir hasarının olup olmadığını kontrol ettikten sonra cebine koyuyor. Ayakları çözülüyor ve yola döşenmiş taşların arasından en yakın suya doğru akmaya başlıyor. Adım atmasıyla birlikte yolun gündelik kargaşası da boğuk bir gürültü yumağı gibi geri dönüyor. Su kaynağına yaklaştıkça, yumağın bir ucunu omzuna çarpan gencin eline vermiş gibi azalarak yok oluyor sesler. Suyun ağırlığını duyuyor. Gölde taş sektirerek kahrmanın olan babaları, boynuzu geçmek isteyen çocukları, onlara en yassı taşları toplayan küçük kardeşleri

ve su üstünde seken taşların arasından gölün maviliğine yansıyan gri gökdelenleri görse de sadece suyun ağırlığını duyuyor.

Suya atılan bir taşın yaydığı dalgalar gibi değil hayat-taki olayların etkisi. Uzaklaştıkça azalmıyor. Uzaklık ve yalnızlık bu etkiyi tersine çeviriyor. Erişilmezlik olanları tek boyuta indirgerken - telefonun ucundaki bir ses gibi - etkisini de katlayarak çoğaltıyor. Telefon kapandığında beraberinde götürdüğü sesinin bıraktığı boşluğun, kalanın etrafını bir kara delik misali sarması gibi. Suya atılan taş dibe değil, uzaktaki insanın içine çöküyor. Ve insan içine çöken taşlarla yaşamayı öğreniyor. Bir kuyu, dere, göl gibi. Taşları sürükleyip götürecek bir akıntısı yok. Onlarla yaşamak zorunda.

Parmağını kayıt cihazının kırmızı tuşundan kaldırıyor. Kolundaki saate bakmak için bileğini çevirerek kalbinin hizasında görüş menziline getiriyor. Bakmasıyla görmemesi, algılamasıyla unutmaması bir oluyor. Tekrar bakmaya vakti yok. Çevirdiği bileğiyle birlikte elindeki kayıt cihazının içindekiler bir bardak su gibi yürüdüğü yola dökülüyor. Artık bakmadan görüyor, anlamadan biliyor gibi atıyor adımlarını. Hiçbir rüzgârın biçimini değiştiremediği bir mum alevi kadar kendiliğinden. Baktığı her yer taşlarına bölünüyor. Bir bütünün parçalarını görebilmenin ötesinde, onlara gönlünce müdahale ediyor. Her taşın bir yol olabilme potansiyeline tutunuyor. Bir köprü, bir kaldırım, kapıyı açık tutan bir ağırlık ya da. En sevdiği kiraathaneden geçiyor yolu. Selam vermek bahanesiyle kapıyı açıp eşliğine bir taş bırakıyor. Hafiflemekten çok ziyadeleştğini hissediyor. İçindeki taşlara kızmaktan vazgeçiyor. Gördüğü binaları tuğlalara ayırıyor zihninde. Göğü arayan bakışların yolunu açıyor. Güneş duvarlara çarpmıyor artık, dalların arasından süzülüyor, toprakla buluşuyor. Bazı geceler gökdelenlerin arkasında kaybolan ay, şimdi her gece gözüküyor. Sokaklar basık ve uzun koridorlar olmaktan çıkıyor, ferahlıyor yaşam. Bir çocuk yıldızları sayarken uyuyakalıyor sonra. Uyandığında şaşırıyor: Gökyüzü mü büyüdü anne?"

Ayakkabılarının vurduğu yerde gittikçe açılan yarayı hissetmiyor. Kanamasa, izi kalmasa bilmeyecek. Şimdi anlıyor gördüğü dünyanın, görülen dünyadan farkını. İzler var ama unutulmuş. Tuğla tuğla çözülmeye devam ediyor binalar. Uçsuz bucaksız bu manzaranın her santimini algılamak istiyor aciz gözleriyle. Beceremiyor. Eriyip giden binalar bir 'nihayet' uğultusuyla terk edilirken bazıları telaş ve çaresizlikle gidenleri kollarından çekiştiriyor. Bakışlarıyla uzanabildiği yere kadar devam ediyor yürümeye ve hiç durmuyor, adım attıkça menzilin çapı genişliyor. Her adımında bir yıldız daha büyüyor gökyüzü, bir çiçek daha kök salıyor ve

kökleri miktarınca derinleşiyor yeryüzü. Geçtiği tüm sokak lambalarını söktüyor yollardan. Bir ampulün cürmüyle gözleri kamaşanlar yıldızları hatırlasın diye. Zamanızsızca yürüyor. Kaç yıl, kaç çiçek sonra bilinmez, tekrar başladığı noktaya varıyor. Bıraktığı taşın kırathane kapısını hâlâ aralık tuttuğunu görüyor. Camdan göz göze geldiği güler yüze bir tebessümle cevap veriyor. Olduğu yerde dönerek etrafına bakarken karşısında en saf en katıksız haliyle duran yaşamı mih gibi kazıyor zihnine. Akşam olup kafası yaştığıyla buluşur buluşmaz hayatın devam edeceğini bildiği için kazanıyor.

Hayat her sabah yeniden yenik düşer yer çekimine, yıkıntıların arasından süzülüp devam eder. İmkânsız zanneden kafasını yaştığa koysun. Sabah muhakkak olacaktır.

Vitrin camından gördüğü o sıcacık tebessüme tutunarak gözlerinin önünde bir toz bulutu gibi yok olan o binaları içindeki hayatların hatırına tekrar inşa ediyor. Bu içleri oyuk taş yığınlarının yeniden ve parça parça göğe çöküşünü izliyor. Hepsine birkaç pencere daha ekliyor kendi taşlarından aralara serpiştirerek. Topladığı sokak lambalarını köprülere dönüştürüyor ve gözünün gördüğü her mesafeye bir köprü kurmak için cümle ampulleri feda ediyor.

Çünkü denizler yıldızlarla aşılmıyor.

Bir müddet susuktan sonra 'Buralar hep benim' diye devam ediyor, 'hiçbirinizin haberi yok.' Geldiği yöne bakıp gülümsüyor. Apartmanda sesinin yankılandığını fark edip, komşuları rahatsız etmemek için susuyor. Merdivenlerden yavaş yavaş çıkıyor. Ceketinin sağ cebindekini sol eliyle alıp, anahtarlar yumağının içinden yine tek elle doğru olanı buluyor ve kapıdan içeriye girdiğinde rahatlayıp son gücüyle sözlerini bitiriyor:

Veren verdiğinden kaybetmez, verdiği onda çoğalır. Pencerelemini binalara dağıttım da göğümden mi eksildi?

Sağ parmağını tuştan kaldırarak ses kaydını durduruyor ve kayıt cihazını koridorun tam ortasında duran, anneanne yadigârı kahverengi eskitme dolabın üzerine bırakıyor. Sağ eli soğuktan buz kesmiş. Bir pençe gibi öylece kalakalan parmaklarını sıcak suyun altında buzluktan çıkan bir poşet kurbanlık et misali çözdürüyor. Yakıcı bir acıyla rahatlıyor elleri. Ayaklarını kaldıracak takati yok. Tahta parkelerin üzerinden kayarak yatağına ilerliyor. Kendini yatağa bırakır bırakmaz evden çıkmadan yaktığı, odanın öbür ucundaki komodinın üzerindeki mumun hâlâ yandığını fark ediyor. Kalkıp söndürmeye yeltenemiyor. Yavaşça kafasını yaştığa götürmeyi deniyor, yer çekiminin yardımıyla olsa gerek, beceriyor. Bedeninin geri kalanı biçare bu

eylemi takip ediyor. Bakışları tavanda titreyen alevin sarısı kadar hareket ediyor. Ne eksik ne fazla. Mumun hâlâ yanıyor olmasına duyduğu şaşkınlığı yaştığının hiçbir köşesine sığdıramıyor. Sol tarafındaki duvarda asılı saate bakmak için başını çevirmeye dermanı yok. Görse ne olacak? Havanın kararmasından, geride bıraktığı mesafeden ve hatta yürürken takip ettiği, nasıl her durduğunda benimle duruveriyor diye şaşıraktan vazgeçmediği bulutların pozisyonundan ölçmeye çalışıyor dışarda geçirdiği süreyi. Saate bakmak için başını hareket ettirmekten daha kolay ve daha gerçek geliyor bu. Mumun söndüğünden habersiz, karanlıkta kalıveriyor. Gözleri tavanı titreten sarının kaybolduğu yere hapsoluyor. Her şeyi akıl ederken hiçbir şey düşünmüyor. Her şeyi düşünüyor ama görünmüyor. Sonsuz süratle gittiği için gözden kaybolan bir araç gibi. Orada, ama yok gibi.

Aniden bütün bedeni saliselik bir hareketle irkiliyor. 'Ne ses var ne seda ben niye sıçradım durup dururken' diye düşünüyor. Bedeni hâlâ kımıldamıyor, bakışlarıyla karanlığı delmeye çalışıyor. 'Bir şey eksik... Ben az önce göremiyordum mu?' Cevabı bulunca rahatlıyor. Telefonunun sabah saatlerinden itibaren gün boyunca ortalama kaç kez çalacağını hesaplıyor. 'Kapatırsam ne olur?' Ceketinin cebinde unutmaya karar veriyor. 'Belki de düşürdüğüm yerde kalmıştır.' Kafası yaştıkta, uykusuna çöken taşları sayıyor. Kendini uykuya teslim edemese de sabah bir şekilde oluyor.

MÛNİRE
ESLEM BOZKURT

T

1996'da Almanya'nın Sindelfingen şehrinde doğdu. Lisans eğitimine 2016 yılından bu yana Würzburg Üniversitesi Tıp Fakültesinde devam ediyor. Anatomi Fakültesinde asistanlık yaptı ve Anatomi dersleri veriyor. YTB Türkçe Ödülleri Öykü kategorisinde katıldı.

Külünden Uzak

Bahar Akar

Kapıdan dışarı adımını atar atmaz duvara çarpmamak için duruyor. Az önce merdivenlerden çıkan iki kişinin izleri havada asılı kalmış. Burnunu yakan keskin koku dikkatini dağıtıyor. Komşusu Bay Nowak köpeğiyle buradan geçmiş olmalı. Nefes almamak için merdivenlerden hızlı adımlarla iniyor. “Bir köpek bu kadar çok kokabilir mi? Belki de bu adam iş kıyafetlerini hiç yıkamıyor.” diyor kendi kendine.

Tak tak tak.

“O ses ne öyle?”

Tak tak tak. Tak tak tak.

“Yan komşu yine duvara vuruyor galiba.”

Tak tak tak. Tak tak tak.

“Hmmm Ben bir sorayım derdi neymiş akşam, akşam...”

Elif’in burnundan alıp verdiği nefesinin sesi hızlı adımlarına eşlik ediyor. Kaşlarını çattığı için iki kaşının arasındaki kırışıklıklar iyice belirginleşiyor. Komşunun ziline basmadan duraksıyor. Bu sefer sakinleşmek için orkestrasını yöneten bir şef gibi nefesini kontrol etmeye başlıyor. Kapı açılır açılmaz, iyi akşamlar bile demeden soruyor: “Neden sürekli duvara vuruyorsunuz? Rahatsız oluyoruz.” Köpeğinin evden dışarı çıkmasını engellediği için oluşan o keskin kokunun sebebi olan, saçı sakalı birbirine karışmış adam şikâyet dolu bakışlarla cevap veriyor: “Televizyonun sesini kısın. Kafam şişti!” Burnundan soluyan Elif televizyonlarının kapalı olduğunu ve sesin onlardan gelmediğini söylüyor. İsrarla sesler geldiğini iddia eden adamla diyalogları birdenbire yüksek sesli bir tartışma halini alıyor. “Sesler kafanızın içinden geliyor olabilir!” diye bağırıyor Elif. Birdenbire gözleri büyüyen Bay Nowak’ın son sözü “Pislik yabancılar!” oluyor.

Binanın önünde yığılmış olan mobilyalar, eski eşyalar ve büyük çöp torbaları gözüne çarpıyor. Terkedilmiş eşya yığımına yaklaştığında havaya gizlice gaz kaçağı gibi dağılan kokuyu fark ediyor. Bay Nowak ve köpeği gibi kokuyor. İkisi de etrafta görünmüyor. Bay Nowak taşınıyor mu yoksa? Giriş kata yeni bir komşu mu geliyor?

Tek odalı dairenin kapısı sonuna kadar açık. İçerideki bembeyaz duvarlardan boya kokusu geliyor. Genç bir kadının sesi dikkatini çekiyor; birazdan yeni koltuk gelecekmiş. Elif eve girmeden yeni komşusuna tebessüm edip selam veriyor. “Merhaba. Aaa, şey, hayır, ben taşınmıyorum. Babamın evinde tadilat yaptırıyoruz. O burada yaşamaya devam edecek.” diyen genç kadın Elif’in kafasındaki soru işaretlerini ortadan kaldırıyor. Bay Nowak’ın bir kızı olduğunu bilmiyordu. Kızı daha önce hiç görmemişti. Şimdi geriye dönüp düşündüğünde kapı komşusunu ziyaret eden hiç kimseye de şahit olmamıştı. Bazen komşularını şikâyet etmek için polis çağırıyordu Bay Nowak. Bir tek polislerle konuşurken görüyordu onu. Eşi Bay Nowak’tan ayrıldıktan sonra dairesinde günbegün sınıplıların kış için kabuklu yemiş biriktirdiği gibi çöp biriktirmeye başlamış, evinin boş köşelerini ve yerlerini her gün biraz daha sokakta bulduğu eşyalar ve atamadığı çöplerle doldurmuştu. Rehabilitasyon merkezinden üç hafta sonra döndü, ama dönüşünü binada hiç kimse fark etmedi.

Elif merdivenin basamaklarını inerken havada belli belirsiz bir koku fark ediyor. Deodorant veya parfüm değil. Çok tanıdık. Kokuyu duyduğunda içi sızlamaya başlıyor. Acaba az önce Bay Nowak küçük dostuyla buradan mı geçti?

BAHAR AKAR

~~~~~ T ~~~~~

1988’de Almanya’nın Offenbach kentinde doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini doğduğu şehirde tamamladı. Üniversiteyi Frankfurt’ta okudu. İngilizce ve Tarih öğretmenliği yaptı. Hacettepe Üniversitesi’nde Yurtdışındaki Türk Çocuklarına Türkçe öğretimi yüksek lisans eğitimi aldı. Almanya’da öğretmen olarak görev yapıyor.

Tam Düşünürken Vurdular

BELKİS KILIÇ

Acele etmeliyiz anne, çok korkuyorum!” derken etrafına korku dolu gözlerle baktı çocuk. Savaş yıllarıydı. Savaştan da korkuyordu, savaşanlardan da. On altı yıldır alışmamıştı bu gerçeğe. Savaş vardı ve her şey gözleri önünde oluyordu. Ceset yığını da görmüştü, ceset kokusu da tatmıştı, elindeki silahı gururla ve korkusuzca tutana da şahit olmuştu, eli titreyip alnından boncuk boncuk ter akıtana da. İnsan bu görüntülere alışabilir miydi sahiden? Bu soruyu atlayalım da asıl soruya gelelim. Savaştan sonra insan hayatta kaldığına sevinebilir miydi? Bu soruyu da atlayalım. Sahi savaş hiç biter miydi?

Bu çocuk da kendisinden büyük dört kardeşi gibi gözlerini savaşa açmıştı. Yıllar hiçbir şeyi değiştirmemiş, hepsi aynı kaderin içine doğmuştu. Hiçbirinin diğerinden bir farkı yoktu, ta ki bu çocuk doğana kadar. Bütün kardeşleri savaşa yenik düşmüş, ortadan kaybolup, savaşın korkunç gerçeğine sürülmüşlerdi. Bu çocuğun sonu ise henüz belirsiz. Tutunabilecek mi hayata? Yoksa o da kan seline mi kapılacak? Ya insan kalacak ya da insanlığa ateş açacak. Sahi insan hangi kararı vermesi gerektiği bilgisine sahip midir? Durup düşünebilir mi karar verirken? Düşünme fırsatı tanınır mı ona? Kararlara saygı duyulur mu savaş yıllarında?

“Dur oğlum, çekiştirip durma! Git şuradaki çekmeceye bak sen de. Yatak odasına girme sakın, dikkat et!”

Daha öncesinde muhtemelen sıcak bir yuva olan bu harabeden şimdi ceset kokusu yükseliyordu. Yaşlı bir memurun eviydi burası. Onurla silah taşıyanlar insanların uyuklarında selamlıyor ve yüzlerine oturan kataran gibi bir sırtıma eşliğinde ölüme yolcu ediyorlardı sonra. Yaşlı memur bunlardan yalnızca biriydi. Eşi ve

çocukları da bunlardan yalnızca birkaçıydı. Zaten savaşın savaşta ne önemi vardı? Ama belli ki yaşananlıkların da bir önemi yoktu. Yaşlı memur bu ülkeye gençler yetiştirmemiş miydi? Yorgun gözleri karşısında duran hayal kırıklığına bakarken can vermiş. Ne acı! Peki savaşta duyguların bir yeri var mı?

“Anne ne olur gidelim buradan, bulamıyorum. Göremiyorum da zaten hiçbir şey. Çok korkuyorum. Ya gelirlerse?”

“Tamam tamam, buldum ben. Bak!”

Anne enkazda güçlkle bulabildiği kurşun kalemle bir tarafı yanmış defteri oğluna gururla gösteriyordu. Çocuk pek sevinmiş görünmüyordu oysa. Başını öne eğip yere çömeldi. Bu çocuğu yeryüzündeki diğer çocuklardan ayıran bir özelliği vardı; yüzünün, gözlerinin, duruşunun ifadesizliği. Bir çocuk bu denli berrak bir şekilde umutsuzluğu, vazgeçmişliği ve yaşam isteksizliğini simgeleyebilir miydi? Çocuk göz kapaklarının arkasına saklanıyordu. Keşke göremeselerdi onu. Keşke yok olsaydı. Hatta keşke var olmasaydı. Olmasaydı bu hayatta, savaşın ortasında ve dinamitlerle yerle bir olmuş bu harabede.

Hani savaşta okullara saldırılmaz ya, savaş oraya adım atamaz hani. Atmamalı. İşte bu çocuk da evleri kadar yıkık okuluna gitmeli, eğitilmeli ve korunmalı. Okul güvenli, orada ona ve bir şekilde hayatta kalan diğer çocuklara bir zarar gelmiyordu, gelemezdi. Okul güvenliydi. Öğretmen güvenilirli. Ama savaş değil.

Anne bulduğu kalem ve defteri kıyafetinin içine sarmalayıp elinde kalan son umudunun kirli elerinden tuttu.

“Sessiz ol, çıkmalıyız buradan!”

Çocuk kıpırdamıyordu. Gözlerini yerdeki kırık porselelden ayırmadan ayağa kalktı sonra. Evin kapısına doğru yürürlerken dışarıdan silah sesleri geldi. Bu seslere eşlik eden feryatlar ve hayattan kopan birkaç umutsuzluk daha. Savaşta sayıların ne önemi vardı zaten? Korkuyla bir anda çığlık atan oğlunun ağzını avucunun içi ile bastırarak kapattı kadın. Dışarı baktığında silahlı katillerin bu çığlığın nereden geldiğini anlamaya çalıştıklarını gördü ve ürperdi. Bu sırada çocuğun havasızlıktan çırpındığını fark edemiyordu. Çocuğu ne yapıp edip hemen okula göndermek gerekiyordu. Okul güvenliydi, orada hayatta kalabilirdi. Çocuk kendinden geçmek üzereyken elini yüzünden çekti ve yakarışını fısıltılara sığdırdı:

“Bana bak, bana bak dedim! Duy beni, anla beni, ne olur. Okula git, ama arka sokaktan, anlıyor musun beni? Kırtasiyenin olduğu sokak, hatırlıyor musun orayı? Beni duyuyor musun be çocuk!”

Anne başını tekrar pencereye uzattı ve katillerin birer ikişer etraftaki harabelere doğru yöneldiği gördü. İki kişi de onların bulunduğu harabe eve doğru ilerliyordu. İkisinde de silah vardı ve her ikisinin dudaklarının kenarında da belli belirsiz korkunç bir gülüş. Evet, işte onlara doğru geliyorlardı!

Anne telaşla yanık defter ve kalemi çıkardı. Defteri çocuğun kazağının içine yerleştirip kalemi de eline tutuşturdu. Bir hışımla eteğinin ucundan yırttığı kumaş parçasıyla çocuğun ağzını bağladı.

“Ses çıkartmadan okula git ve orada kal. Okulda sana bir şey yapamazlar. Kardeşlerinden farkın olsun, kade-rini değiştir. Ben arkandan bakacağım, şimdi gitmelisin. Hadi artık git be çocuk, kıpırdasana lanet olasıca!”

Çocuk harabe evin arka sokağa bakan yüksek penceresinden asfalta atladı. Daha doğrusu yere çakıldı. Şiddetli acı duydu çocuk ama kulakları bunu işitmedi. Şiddetli acı yalnızca çocuğun içinde yankılandı. Göz kapakları göz yaşlarını içinde tutamadı, akıttı. Kirli yüzünden dökülen yaşlar toprağa karıştı.

Kalemi de kırılmıştı. Kırık kalemi sağlam eline alıp okula doğru topallarken, harabe evden gelen silah seslerini duydu. Çocuğu yolundan alkoymasın diye kendi ağzını da bir kumaş parçasıyla bağlayan annenin çığlığı eşlik etmemişti silah seslerine. Ama bu sefer bir umut göçmüştü bu dünyadan. Anne inanıyordu çünkü. İyiliğe, geleceğe, silah tutarken eli titreyen ve ter akıtanların varlığına. O anneydi, umudun temsilcisi. Çocuğunun hayalini yaşıyordu artık; yok olmuştu birden. Hiç var olmamışçasına.

Silah sesleri, ayak sesleri, bağrışmalar, feryatlar, alaylı gülmeler gerçek miydi, yoksa çocuğun kafasında mı olup bitiyordu her şey? Peşindekilerden gerçekten korkuyor muydu, yoksa sadece okula mı varmak istiyordu? Sahi okulda ne öğrenecekti bu çocuk? Silah tutanların öğrenemedikleri veya öğrenmekten yoksun bırakıldıkları ne vardı bu saatten sonra öğrenilecek?

İşte oradaydı okul, o güvenli harabe! Uzun zamandan sonra ilk defa o anda bir ifade belirdi çocuğun yüzünde. Umutlandı! Umutlandı! Umutlandı çocuk! Yol boyunca akıttığı yaşlarından ıslanan ağzındaki bez parçası boynuna düştü. Yutkundu çocuk. Okula doğru bir adım attı. Sonra bir adım daha. Sonra bir adım daha. Derken bir ses duydu. Bu ses gerçek miydi, yoksa zihninin bir ürünü müydü? Yutkundu ve bir adım daha attı güvenli harabeye. Silah patladı, çocuğun ödü patladı. Arkasına dönüp baktığında bütün görkemiyle savaşı gördü. Dimdik karşısında duruyordu. Bütün göz alıcılığıyla.

Umut avcılarının dudaklarında aynı korkunç gülümseme. Biri haricinde. O kişi de silahının namlusunu çocuğa çevirmişti. Elleri titriyordu, alnından ter akıyordu. Gözleri çocuğun elindeki kaleme bakıyordu. Yutkunuyordu. Savaş emir veriyordu. “Vur” diyordu. Vur ve yok et. Hiç var olmamışçasına. Çocuğun göğsündeki defter kana bulanıyordu, elindeki kalem toprağa düştüğü sırada.

Savaş çocuğu okulun kapısında yakaladı.

BELKIS KILIÇ

T

1995 yılında Avusturya'nın Viyana şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı. Ardından Viyana Üniversitesi Eğitim Bilimler Fakültesini bitirdi. Aynı üniversitede Alman Dili ve Edebiyatı bölümünde yüksek lisansını yapmaktadır. YTB Türkçe Ödüllerine Deneme ve ilk kitap desteği kategorilerinde katıldı.

Ertuğrul Sabuncu

KENDİYLE SÖYLEŞEN

I.

dünleri kül eden bakışların vardı
günlerden düdü ve sen
soylu bir nazardın

ben suydum bütün sokaklardım
günlerden düdü ve ben kavruk betonlar atardım
iyileşmedi sesim ve kırgınlık yanımda
yırtık bir yelpazeyle geçmişİ savardım

II.

fazla dargın ve hayata yanıtsız fazla
ne parmakları bir elin
ne de dumanı kaldı fabrikaların
şimdi öyle duygun sulardayız ki batsak ruhu durmaz
söyleyin kimsenin kimseyle alıp veremediği neydi ve niçin
ısrarla Leyla'dan söz ediyorlar
yok böyle cüret

*insan alışkındı kendini sıradan sözcüklerle paklamaya insan gözleri insan günleri ve
hatta insanın insanca Murtaza'yla yürürken ıslanma tortusu sardı beni ve hep bun-
larla övündüm çünkü yağmurçün şiir söylemedim*

debdebeyle yürüdüm kıvrak ve keskin kokularla
bin devayı bir faytona bindirip
inandırdım Hızır'ı çağıracağıma

oysa düşmüştüm çoktan
ve aslında insan,
çağın alçı tutmaz kırıklarıydı.

ERTUĞRUL SABUNCU 1994'te Berlin'de doğdu. Burada lisans öğrenimini bitirdi ve halen Kamu Hukuku alanında yüksek lisans yapmaktadır. İlk şiirleri Köprü dergisinde yayımlandı. Baktığım Kadar isimli şiir kitabının yazarıdır.

Büşra Kızıl**YILDIZLI ARAZİLER**

Masalların ana vatanında
 Kalbimin tam ortasında
 Biri bir gün bir cevher çıkardı önüme bıraktı
 Dipsiz bir karanlığın içinden tertemiz eller
 Ruhumu binlerce bal arısına bağladı
 Koştur koştur rabbin kapısında nefeslendi
 Yukarıda tadilatlar ve üstün beceriler
 Aşağıda lalelerin ortasında bin bir renkli etekler

Çilekli dondurmalar yağarken üzerime
 Bileğimdeki kırmızı balonu özgür bırakıyorum
 Dünyaya muzip bir tebessüm fırlatıyorum
 Bir ezgi yükseliyor yaramaz çocukluğumdan
 Gövdesini kocaman açmış bana gösteriyor
 İçeride kırıla kırıla kum olmuş korkular bekliyor

Tutunca avucumda yaldıza dönüşüp uçarken
 Büyüdükçe küçücük taneler her biri bir yıldız
 Gökyüzümü ışığa boğdular
 Ayak uyduramıyor tükenmez umudum
 Küçülmüş ruhların korkaklığına
 Gökyüzüne değil anne,
 İçime cemreler düşüyor

BÜŞRA KIZIL 1995 doğumlu. Küçük yaşlarda şiirler yazmaya başladı. Anvers üniversitesi'nde veterinerlik okuyor. En çok hayran olduğu şairler Adil Erdem Bayazıt ve Necip Fazıl Kısakürek. Okumak ve yazmanın yanı sıra, fotoğraf çekmeyi, çizim yapmayı ve piyano çalmayı seviyor.

Talib Ensar Dutak

MANZARANIN ZAAFI

Denizin suları gibi, akar saatin zamanı
 Geminin gecikmesi gibi, sayılmaz baharın sarılığı
 Açılmış mektup gibi, kalır insanın zaafı
 Yaşamın nefese ihtiyacı gibi, gitmez ruhların açlığı

Papatyanın sevda sözü, kederin özü
 Manzaranın nankörleri, şarkının dizeleri
 An meselesi hasretin izleri, yazının izleri
 Silinmiştir yazıların rahmeti, yazıların edebi

Ayakkabısız çocukların suskunluğu, tüm acımız
 İlahi sesi, taşın bağrıışları gibi duyarız
 Bakmayın ağaçlara, en çok geceleri konuşurlar
 Kumsal ile değil, çemberlerle dolu etraflar

Uyarılan isteğin sonucudur bu, gözler kapalı ya hu Pervanelerin özgürlüğünü, neşe
 sağlar
 Dökülen kar, ağlamaya bakar
 Zalimlerin süresi, bir kelebek kadar

Efsanenin yolları kesilmiş, gitmekte son kale
 Aynı yerliler değişken, kime bir çare
 Bilinen depremde taşırdık, evlerin arası kâse
 Savaş bir öndeki adımlarınla, isteksiz yârenliğe

Köprü kenarında, görülmeyecek çocuklar Menfaatsiz zahmet, en ufuk noktadır;
 kaytar Kayarsa zarafet, en büyük fırtınadır; sarsar
 Su serpin gönüllere, yanmaya kalkar

TALİB ENSAR DUTAK 1999 yılında Almanya'nın Herne
 şehrinde dünyaya geldi. İlk, orta ve lise öğrenimini burada tamamladı.
 Ardından Bochum Üniversitesi'nde Uluslararası İşletme ve Yönetim bö-
 lümünde lisans eğitimine başladı.

Zişan zkan

MEÇHULLER KERVANI

Uzaktardan gelirken bir yabancı
Şafı lafzı üflenmiş elleriyle
Dokunursa hancının yarasına
Kim açabilir o yarayı bir daha?

Uzaktara gidince hancı
Olur başka diyarlara yabancı
Katılır meçhuller kervanına
Kim bilir hangi merhemi taşır yanında

Nereye gidiyorsun hancı?
Olma artık uzakların yolcusu
Zamanla cenk başlar
Ve bilinmez kim hancı kim yabancı

ZİŞAN ÖZKAN 1998 yılında Viyana'da doğdu. Avusturya, Viyana Üniversitesi'nde Kültür ve Sosyaleantropolojisi okuyor. YTB Türkçe Ödülleri-ne deneme kategorisinde katıldı.

Aslıhan İnce

NÂRA

toprağın el değmez sırlarında yarını var eden
neydi diken teller arkasında kopan hasreti dizginlemek
neydi tükenmez sonsuzluğunda boz dağların
gidenin yolunu gözlemek

taşlar yağıyor zâlimin üstüne taşlar
ulaşmıyor konjonktürlerin kara vicdanları

senin körpecik ellerine yavrucak
Kâbil 'in hıncı var uranyum devlerinde

taşıyamıyor kimsecikler semânın mesuliyetini
bir ulu nâra kopacak körpecik yüreğinde

senin coğrafyanda objektiflerin
aldırmazlığı sinmiş bir köşede

bir erdem tutunacak işte o ân
yiğitçe senin heybetli gövdende

bâliğ çağları metropol gölgelerinde yitiren

bilmeksizin hürriyeti hıncının teslim eden

gölgeliklerimizin affı uğruna
bir ulu nâra kopar ey çocuk

kopsun bir fırtına hoş kruvaze pencerelerimizde
rahmet yağar serinden ayrılan ubudiyette

ASLIHAN İNCE 1998 yılında Hamburg şehrinde dünyaya geldi. Aslen Kayserili. Eğitimine Hamburg Uygulamalı Bilimler Üniversitesinde 'Biyomedikal Mühendisliği' bölümünde devam ediyor. Türk Tarihine ve Türk Edebiyatına, bilhassa Divan Edebiyatına büyük bir ilgi duyuyor.

Muhammed Altinel**UYKU KISITLAMA GENELGESİ**

Uykulara kısıtlama geldi ey halkım!
 Uykuda küçülmeye karar verdiler!
 Depresyon bakanlığından geldiler,
 Oysa ben tembel uykuda insandım.

Son kararnamelerde bakanlar
 Beş saatten fazla olan her uykuya
 Beş yıl hapis vermek istiyorlar ve
 Veya sürgün etmek uykusuz dağlara.

Uyurken ölenler için ne yapmalı
 Onların evlatları mı ödeyecek cezayı
 Hoş, uyurken ölen tadar mı cenneti
 O zaten mahkûm edilmez mi cehennemde

Ya hastalıktan uyuya kalanlar
 Bakanım lütfen bi çare bulun...
 Kriz yönetiminde iyi değilsiniz!
 Hiç uyumayanlar ne olacak
 Kota sistemi mi koyulacak

MUHAMMED ALTINEL 2003'de Fransa'nın Ambilly şehrinde dünyaya geldi. Cluses Charles Poncet lisesinde politika ağırlıklı düz lisede son sınıfta. Türk edebiyatına büyük ilgi duyuyor ve ayrıca Fransız siyasetiyle çok ilgili.

Marco Fortuna

DIŞARIDA HİÇBİR ŞEY YOKTU

Türkçesi: Duygu Er Quilichini

Dışarıda koca bir yokluk,
Yalnızca rüzgâr
Ve rüzgârın yalnız, açık avuçları.
Ne ayak izleri ne de işaret
Hiçbir şey görünmüyor
Ve o boşluktan hiçbir şey dokunmuyor ruhuna
Zamanın parmakları hareketsiz
Ruhlar yok
İskeleti anımsatan ağaç dalları,
Evler,
Hiçbir şey.
Çağırabileceğin,
Üzerinde bakışlarını gezdirebileceğin biri dahi,
Hiç kimse.
Kar düştü yeryüzüne,
Her tanesi yılgın birer kelime

Diego Baldassare**DRİNA'DAKİ KÖPRÜNÜN ALTINDA**

Türkçesi: Duygu Er Quilichini

Anne, yazamıyorum artık
Çok fazla kelime yitirdim
Balkan karlarımın arasında

Çözülmedi henüz omuzlarımdan
Kurtların ayak izleri
Gece, korkutuyor beni

Anne oğlunu düşünme şimdi
Dua ederken
Sınırdaki köprünün altında

Karanlıkta buz tutmuş nehir
Kaçış noktasıdır
Bir başka ihtimalin

Soğuk bir rüya gelip geçiyor Drina'dan

DUYGU ER QUILICHINI 1991 yılında Edirne'de dünyaya geldi. Bilkent Üniversitesi Müzik ve Sahne Sanatları Fakültesi'nde lisans eğitimini, YTB burslusu olarak Hacettepe Üniversitesi'nde Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans programını tamamladı. İtalya'da yaşamakta, çeşitli sivil toplum kuruluşlarında Türkçe Saati Projesi'ni yürütmekte ve edebiyat çevirileri yapmaktadır.

Sinemada Ciddiyet Arayışı

Mehmet Akif Çelik

1 9. Yüzyılın ikinci yarısında bizim coğrafyamızda henüz Hacivat ve Karagöz tasvir edilirken, Amerika ve Avrupa’da ilk film gösterileri gerçekleştiriliyordu. Panayırlarda merakla izlenen bu gösteriler 20. yüzyılın gelişiyile birlikte adeta bir sanat ve kültür yapılanmasına dönüşmüştür. 1920 yılına kadar birçok büyükşehirde sinema salonları inşa edilmiş ve sessiz filmler sesli, siyah beyaz filmler renkli olarak gösterilmeye başlatılmıştır. 1980 yılı itibarıyla sinema endüstrisi artık tam donanımlı bir şekilde hizmet vermektedir. İtalyan film kuramcısı Ricciotto Canudo sinemayı “yedinci sanat” olarak tanımlarken günümüz sinemasında “Rönesans” benzetmesi de yapılmaktadır.

Okurlar kitap aracılığıyla “kulaktan besleniyor” ve önemli alanlarda bilimsel bakış ve fikir ediniyorlardı. Sinema devrimiyle

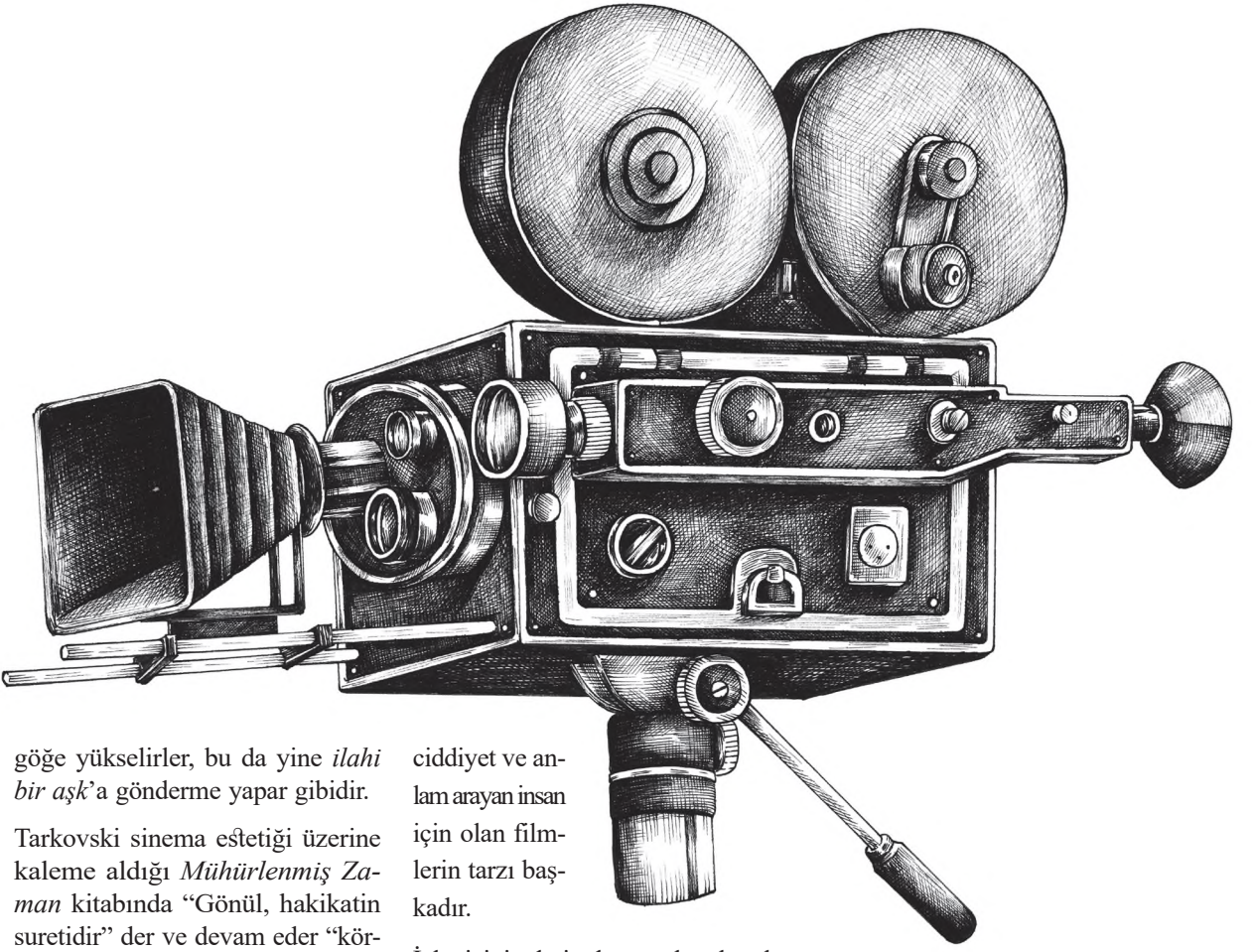
birlikte artık sanata ve filme ayrıca ilgi artmıştı. İnsanlar kulaktan beslendikleri gibi artık sinemada film izleyerek gözden de besleneceklerdi. Sinema ve filme ilgi duyanlar ikiye ayrılır, eğlenmek için film izleyenler ve sinemada ciddiyet arayanlar. Bu kesim için filmlerde faydalı görüntü ve düşünce görmek önemliydi, fakat bu bir o kadar da zor olabiliyordu.

Sinema tarihinin en önemli yönetmenlerinden “sinemanın zirvesi” Andrey Tarkovski, bu insanların imdatlarına yetişecekti. Şiirsel sinemanın öncü temsilcilerinden Tarkovski, uluslararası sinema alanında ilk uzun metrajlı yapımı “İvan’ın Çocukluğu” ile 1962’de dikkatleri üzerine çekti ve Venedik Film Festivalinde büyük ödülün sahibi oldu.

Artık sinema Tarkovski’siz olmayacaktı. Birçok kez sabotaj ve boykot edilmesine rağmen yapımları ödüllendirilmeye ve ilgi görmeye

devam etmiş, ünlü yönetmen Ingmar Bergman Tarkovski için “Hayatın bir yansıma ve rüyadan ibaret olduğunu betimleyerek bir dil icat eden Tarkovski benim için büyük bir yönetmendir.” demiştir.

“Zeitgeist” kelimesi bir çağın ve uygarlığın ruhunu anlatır. Çağımızın “Zeitgeist” insanı kendisiyle yüzleştirerek düşünmeye teşvik eden sinemadır. Bu bağlamda sinemayı “hareketle düşünen bir sanat” olarak tanımlayan Fransız Filozof Gilles Deleuze’e göre felsefenin yerini artık sinema almıştır. Bütün filmlerinde tanrının varlığını betimleme çabasına giren Tarkovski, kendine has bir üslupla sinematik dilde kilit görevi gören birtakım imgelere yer vermiştir. Karakterler birdenbire görünmez bir el tarafından göğe yükselir veya bir aydınlanma sonucu ilahi bir elin değmesiyle yere düşerler. Bazı yapımlarında aşıklar birbirlerine kavuşmak yerine

göğe yükselirler, bu da yine *ilahi bir aşk*'a gönderme yapar gibidir.

Tarkovski sinema estetiği üzerine kaleme aldığı *Mühürlenmiş Zaman* kitabında “Gönül, hakikatin suretidir” der ve devam eder “kör-lüğümüzden aman bulup ufacak bir parıltısını yakalayabildiğimiz hakikatin sureti...”.

Burada da görüldüğü üzere tamamen Tarkovski sanatının bir ürünü olan bu kitabı, ruhsal sancıları anlamak ve sinemaya olan ciddiye-tli yaklaşımı bakımından dikkate alınması gereken bir eser.

Zeitgeist insanın bir çağdaki hem en üst imkanlarını hem de en düşük zafatlarını kapsar. Bu yine sinema ile örneklendirilebilir. İnsanın *esfeli safilin* yani en alçak merteye yönünü besleyen sinema, aynı şekilde *ahseni takvim* yani en yüksek mertebeyi de örnekleriyle temsil eder.

İnsanın nefis mertebeleri olduğu gibi, ürettiği araçların da aynı şekilde mertebelerinin olması gariptir. Nefsi emmare yani insanın en aşağı mertebesi için film tarzları başkayken,

ciddiyet ve anlam arayan insan için olan filmlerin tarzı başkadır.

İzleyicinin derin düşüncelere kapılmasına izin vermeyerek bir propaganda aracı olarak kullanılan Hollywood sektörünü sinemanın esfeli safilini yani en aşağı mertebesi olarak tanımlamak pek de yanlış olmayacaktır.

Buna karşılık Tarkovski'nin felsefi anlamda ve içerik itibarıyla sinemanın en üst mertebesinin temsilcilerinden olduğunu söyleyebiliriz.

İnsan bir iç yolculukta olduğu ve tasavvufi bir arayış içinde bulunduğu süre boyunca nefsanî mücadele verir. Bu yolculuk ve arayışların birer yansıması olarak insan, sanat ve kültürün her alanında olduğu gibi sinemada da kendi nefsinin içinde bulunduğu durumu ifade eden bir sanat üretebilir.

MEHMET AKİF
ÇELİK

1993 yılında Almanya'nın Berlin şehrinde dünyaya geldi. Berlin Teknik Üniversitesi'nde Enerji Mühendisliği bölümünü okumaktadır.

Çavdar Tarlasındaki Yabancı

Z ü m r a U f u k

2 017 yılında vizyona giren *Çavdar Tarlasındaki Asi* filminde yazın dünyasının en ilginç isimlerinden biri olan Amerikalı yazar Jerome David Salinger'ın 1938 ile 1960 yılları arasında yaşadıkları hikaye ediliyor. J.D. Salinger, kısa öykülerle başladığı yazarlık hayatını *Çavdar Tarlasında Çocuklar* (*The Catcher in the Rye*) adlı tek ve dünyaca ünlü romanıyla taçlandırmıştır. Yazar Amerikan edebiyatının başyapıtları arasında yer alan ve 1951 yılında yayımlanan bu romanının ardından toplumun ilgisinden kaçıp münzevi bir hayat sürmeye başlamış, New York'tan taşınarak New Hampshire'a yerleşmiştir. Salinger ölene kadar yazmaktan hiç vazgeçmemiştir. Buna rağmen 1965 yılında aldığı radikal bir kararla kendini yazın dünyasından tamamen soyutlamıştır. The New Yorker dergisinde yayımlanan *Hapworth 16, 1924* isimli öyküsü yayımlanan en

son eseri olmuştur. Başlarda yazdığı öykülerin yayımlanması için can atan ve bunun için elinden gelen her şeyi yapan yazarın, hayatının geri kalanını böyle bir gizlilik içinde geçirmek istemesi akıllarda soru işaretleri bırakmıştır. Bu nedenle *Çavdar Tarlasındaki Asi* filmi, Salinger'ın eserlerine ve yaşamına ilgi duyanlar için güzel bir kaynak görevi görmektedir. Film yazarın hayatından bir kesit sunarken, akıllarda kalan soruların cevap bulmasında da yol gösterici ve önemli bir rol oynamaktadır.

Salinger yazmayı çok sevdiğinden yazarlık okulunda öğrenim görmek ister. Fakat okul hayatı boyunca hep başarısız bir öğrenci olan Salinger'ın bu isteği babası tarafından reddedilir. Daha sonra annesinin desteği ile Colombia Üniversitesine kaydını yaptırır. Bir hikâye dergisinde editörlük yapan öğretmeni tarafından keşfedilmesiyle yazarlık macerası başlamış olur.

Yazdıkları defalarca reddedilmesine rağmen yazmaktan asla vazgeçmeyen Salinger'ın ilk kısa hikayesi olan *Gençler* (*The Young Folk*), *Story* dergisinde yayımlanır. Daha sonra The New Yorker dergisinde ilk kez yayımlanan *Madison Dışındaki Küçük Ayaklanma* (*Slight Rebellion off Madison*) hikâyesindeki *Holden Caulfield* karakteri herkes tarafından çok beğenilir ve Holden ile ilgili bir roman yazma fikri filizlenmiş olur. Öğretmeni ve aynı zamanda mentoru olan Whit Burnett, öğrencisi Salinger'ı bu romanı yazması konusunda ısrarcı bir tutumla motive eder. 1942 yılında ABD 2. Dünya savaşına girdiğinde Salinger, Holden karakterini bir can yoldaşı gibi yanına alır ve onunla orduya katılır. Savaş bittikten sonra askerde yaşadığı psikolojik travmayı üzerinden atamaz ve uzun bir süre tedavi görür. Daha sonra tekrar yazmaya başlayan yazarın

romanı 1951 yılında yayımlanır ve en çok satılanlar listesine girer. Bu başarıya rağmen kendini toplumun bir parçası olarak göremez, ailesinden uzaklaştığı gibi toplumdan da uzaklaşır.

Hayatı incelendiğinde Salinger'ın yalnızlığı seçmesi bir istekten çok bir ihtiyacın sonucu gibi görünmektedir. Gençliğinden itibaren yetişkinlerin sahteliği ve yalanları onu son derece rahatsız etmiştir. Babasının Yahudi olduklarını çevreden saklaması, yazarın kendi ailesine ve topluma karşı yabancılaşma hissetmesinin fitilini ateşleyen bir etkisi olmuştur. Kendi hayatında hissettiği bu uzaklaşmayı, *Çavdar Tarlasında Çocuklar* adlı romanının protagonist *Holden Caulfield* üzerinden anlatmıştır. Kitapta, bir ergenin çevresine yabancılaşması ve masumiyetini kaybedişi anlatılır. 1953 yılında verdiği bir röportajda bu romanın “bir nevi” otobiyografi olduğunu söylemiş ve şöyle demiştir:

“Çocukluğum o kitaptaki oğlanın-kine çok benzer geçti ... insanlara bundan bahsetmek büyük bir ferahlama getirdi.”

Çevresindeki dünyanın sahteliğine karşı hissettiği bu yabancılaşmanın getirdiği yalnızlıkla hırçınlaşan Salinger, zamanla sarkastik, ukala bir gence dönüşür. Kendisini dünyanın hiçbir yerine uygun ve ait hissetmemeye başlar. Bu duygunun dayanılmazlığı ile yazma sevgisi bir tutkuya dönüşür. Yaşamın içinde kendine bir yer bulamayan yazar, bulamadığı bu yeri kurgunun gerçekliğinde yaratmaya başlamıştır. Hayatında değiştiremediklerini kurguda değiştirebiliyor olmak onu hırçın rüzgarın savurduğu bir yaprak gibi hayatın gerçekliğinden kopararak usulca akan bir kurgu nehrine bırakır. Böylece kurgunun gerçekliğine giden bu nehirde sürüklenmeye başlar.

Yazmaya öyle bir tutkuyla bağlanır ki savaşta dahi kâğıda dökemediklerini kafasında yazmaya devam eder. Yine bu kurgular aracılığıyla kendini, savaşın masumiyetten uzak vahşi gerçekliğinden korumaya çalışır. Buna rağmen savaştan sonra düzelebilmesi uzun zaman alır. Savaşta aldığı ruhsal yaraların bıraktığı izler o kadar derindir ki uzunca bir zaman hiç bir şey yazamaz. Yazamadığında yaşayacak bir hayatının da olmadığı inancıyla tekrar yazabilmek için bir arayışa girer. Hayatının bu döneminde ihtiyaç duyduğu en önemli şeyin ruhsal dinginlik olduğunu anlar ve meditasyonla kendisini normale yani tekrar yazabileceği günlere hazırlamaya çalışır.

Çevresindeki insanların sahtelik ve yalanla uyumlu bir hayat sürdürebilmesine karşın Salinger bunu başaramaz, yalan ve sahtelik karşısında hep savunmasız ve güçsüz hisseder. Bu yüzden ilk aşkının söz verdiği halde onu asker deyken terketmesi,

benzer şekilde güvendiği ve sevdiği hocasının söz verdiği halde yazılarını yayımlamaması yazarın ruh dünyasında derin yaralar açar. Yalnızca okul dergisinde yayımlanması şartıyla bir kız öğrencinin röportaj teklifini kabul eder ancak kızın sözünde durmayarak röportajı bir gazetede yayımlatması masumiyete fazlasıyla önem veren Salinger’i çok kızdırır. Öfkesi öyle büyüktür ki zaten insanlardan uzak bir yerde olan evinin etrafını kalın bir çit ile kapatır.

Aldığı yaralarla kendisini dış dünyadan soyutlayarak içine kapanan bir yazarın eserlerini yayımlatmak istememesi de oldukça anlaşılır görünmektedir. Zira kitabının, nefret ettiği ve hatta savaş açtığı modern hayatın bir parçası haline gelerek ve pazarlama dünyasında bir meta olarak kullanıldığını görmesi yazarı son derece rahatsız etmiştir. Öte yandan yaşadığı yabancılaşma ve yalnızlık duygularını eserleri yayımlandıktan sonra da hissetmeye devam etmesi onun bu kararı almasında muhakkak etkili olmuştur. Bu bilgiler ışığında

Salinger’ın eserlerini bir daha yayımlatmak istemeyecek kadar yazın dünyasından kopmasının ve bu dünyada var olmayı reddetmesinin kendi içerisinde mantıklı ve tutarlı bir davranış olduğu

Filmde bir yazarın ne zor aşamalardan geçtiğini gösteren olay örgüsüne ek olarak genç yazarlara ve yazar adaylarına faydalı mesajlar da veriliyor. Yazar olmak istemekle yazar olmak arasındaki farka ve bunun önemine vurgu yapılıyor. Kişisel düşüncelerin yazılan hikâyenin önüne geçmemesinin gerekliliği ise bir diğer önemli mesaj olarak öne çıkıyor.

J.D. Salinger. Dayanma gücünü kaleminden alan bir yazar. Kendisine yabancılaşmamak adına dünyaya karşı sonuna kadar dimdik duruyor. Ve bunu başkaları için değil, yalnızca kendisi için yazmaya devam ederek yapıyor. Sevgili yazar bugün burada olsaydı herhalde kulaklarımıza şunları (ya da şöyle) fısıldardı: *“Yazmak, yazmak, yazmak. Tek amacım bu kurtuluş yolundan sapmamak!”* (söz Zümra’ya ait)

ZÜMRA UFUK

T

1985 yılında İzmir’de doğdu. İstanbul Bahçeşehir Üniversitesi’nde Görsel İletişim Tasarımı lisansını bitirdi. Yüksek Lisansını Viyana Üniversitesi’nde İletişim Bilimleri bölümünde tamamladı.

İ N S A N HAZİNELERİ S E R İ S İ

Birinci Nesil Hikayeleri

**başvurular
devam ediyor...**

**Sen de ister cep telefonu
ister kameranı al,
bir döneme tanıklık eden, bir
değişimin öncüsü olan birinci
neslin göç hikayesini kaydet**

Detaylı Bilgi
www.ytb.gov.tr

Son Başvuru Tarihi:
30 HAZİRAN 2021

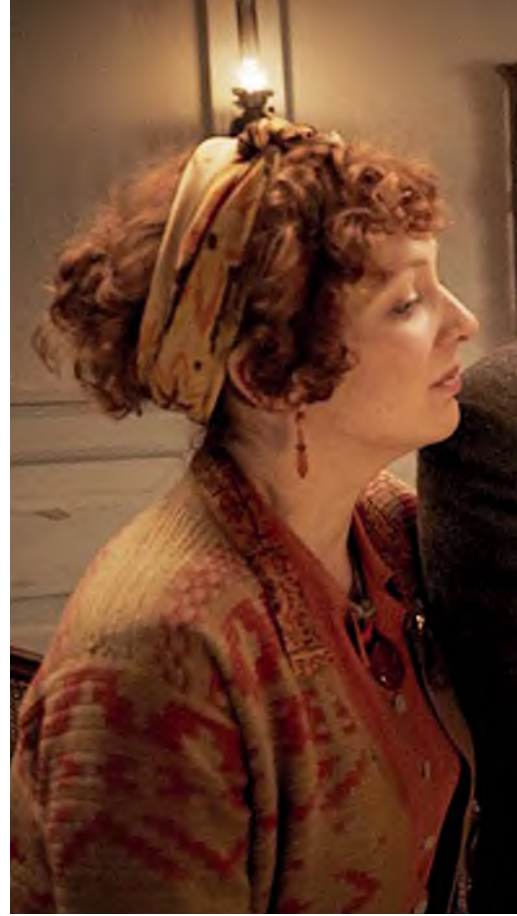
/yurtdisiturkler

ytb.gov.tr

Edebiyat ve Patates Turtası Derneği

Firuze Turan

Hikayesi 1940'lı yıllarda geçen Edebiyat ve Patates Turtası Derneği filmi, II. Dünya Savaşı döneminde Almanlar tarafından kuşatılan Guernsey adasında yaşayan yerli halktan edebiyatseverlerin ünlü yazar Juliet Ashton'un edebiyat çatısı altında buluşmasını ve bir yanlış anlaşılma sonucu oluşturulan Edebiyat ve Patates Turtası Derneği'nin ilginç hikâyesini anlatmaktadır. Juliet Ashton, yazdığı kitaplarla kariyerinin zirveye doğru tırmandığı bir döneme girmiştir. Onu hiç yalnız bırakmayan destekçisi ve aynı zamanda yayımcısı Sidney ve altı aydır hayatında olan sevgilisi Mark'la sürüp giden hayatı yazara fazla durağan gelmeye başlar. Kendisini kaynağını tam olarak bilmediği bir arayışın içerisinde bulur. Yaşadığı topluma ait değilmiş gibi hisseder. Naif ruhuyla gerçek hikâyelerin peşinde olan Juliet, ona ilham olacak yeni şeyler aramaya başlar. Katıldığı renkli eğlence ortamları, sevgiliyle geçirdiği özel vakitler bile, onu

tatmin etmeye yetmez. Kalabalıklara arasında yaşadığı, giderek daha derinden hissettiği yalnızlığın üstesinden gelmeye çalışırken, etrafında kimsenin fark edemeyeceği küçük şeylere dahi dikkat kesilir. Gü-rültülü bir ortamda, balon demetinden sıyrılarak usulca göğe yükselen bir balonun süzülüşünü seyrederken, âdeta onunla uzaklaşır. Seyirci, Juliet'in içinde başka bir ateşin kıvılcımlarını taşıdığını her saniye hissederek. Daha zengin ve lüks bir yaşam için gerekli maddi olanaklara sahipken, Juliet bunu reddeder, yazmak ve yaşamak için daha içten ve sıcak ortamlara şiddetli bir ihtiyaç duyar.

Günün birinde Guernsey adasından aldığı bir mektupla hayatı baştan sona değişir. Edebiyat ve Patates Turtası Derneğinin üyesi Dawsey'in kaleme aldığı mektup Juliet'i harekete geçirmeye yeter. Okuduğu satırları oldukça etkil eyici bulan yazar, derneğin asıl hikâyesini birinci ağızlardan dinlemek ve oluşturdukları okuma halkasına bizzat katılmak için

kendisini adaya davet ettirir. Henüz mektubunun cevabı bile gelmemişken ani bir kararla dernek toplantısına katılmak için yola koyulur. Vapura kadar ona eşlik eden sevgilisi Mark, ilişkilerinin adını koymak için ona gitmeden önce evlenme teklifi eder. Böylelikle Juliet artık nişanlı bir yazar olarak adaya giriş yapar.

Önce Dawsey, sonra geri kalan dernek kurucularıyla tanışır. Başlarda bütün üyeler tarafından aynı sıcaklıkla karşılanmasa da zamanla hepsinin kalbini kazanmayı başaran Juliet, aradığı samimi aile ortamını bulmuş olur. Düşünceleri, gelecek planları ve hayata bakış açısı tümüyle yeniden şekillenmeye başlar. Derneğin asıl kurucusu Elizabeth dışında bütün üyeleri tek tek tanıma fırsatı bulur. Adada yalnızca Elizabeth'in eksik olması ve hikâyesinin gizemiyle asıl sertiven başlar.

Juliet birdenbire kendisini bir olay örgüsünün içinde bulur. Adadaki yerli halkın geçmişini öylesine sahiplenir ki, savaşta verilen kayıplara, hâlâ

etkisi süren sarsıntılara onlarla birlikte üzüldür. Artık kendisini dernek mensuplarından biri gibi görmeye başlar. Elizabeth'in akıbeti bundan böyle Juliet'in en önemli konusu hâline gelmiştir. Dernek üyelerinin kitap okuma heyecanı, aralarındaki dayanışma, hatta küçük çocukları bile okuma halkalarına dahil etmeleri Juliet'i o kadar hayran bırakır ki, adada kalma süresini daha da uzatır, kendisini burada tamamlanmış ve huzurlu hisseder. Tepeden tırnağa yaşadığı bu değişimin sonucunda nişanlısından ayrılmaya karar verir. Filmin sadece ana hatlarına değinerek, birkaç alıntıyla o sıcak sahnelere birlikte göz atalım:

"Asıl açlığımız; arkadaşlığa, paylaşma olan açlıktı."

"Sana da uzun ve karanlık bir tünel-den sonra karnavala çıkmışız gibi geliyor mu?"

"Yeni dünyalara dalmak için tek bir mum yakmak yeterliydi. Mum ışığında okunan kitaplar bizi bir araya getirmişti."

"Kitaplar benim için de bir sığınak oldu. Beni onlar kurtardı. Okumanın, kitapların insanlara yaptığına bak!"

"Küçük bir şey, bir kitap beni ta buralara getirdi. Sana kendimi açıklamaya fazla ihtiyaç duymuyorum."

"İnsan hayatı boyunca tanıdık yüzler arar, sanırım ben aradığımı buldum."

Kabuğuna sığamayan, yeni şeylerin peşinde olan, kendisini bazen bir yabancı gibi hisseden herkesin izlemesi gereken harika bir film. Yalnızca Elizabeth'in bu tuhaf isimli derneği neden kurduğunu anlamak için dahi izlenebilir.

Kim bilir, belki de peşine düşmemiz gereken hikâye henüz karşımıza çıkmamıştır. Bazen risk almak, konfor alanının dışına çıkmak, yeni bakış açıları kazanmak ve onlara yer açmak için eskilerden kurtulmak gerekir. Sizleri hayatınızdan yalnızca iki saat ayırarak izleyebileceğiniz bu enfes filmle baş başa bırakıyorum. Oluşturacağınız yeni Edebiyat Derneklerinin isimlerini bizlerle paylaşmayı unutmayın.

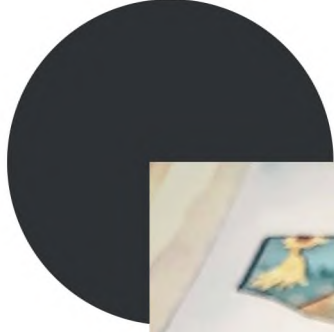
Çizimler

Yeşil ve Mavi

Aylin Yılmaz

Hepimiz bi yerlerde huzuru bulmaya çalışmıyor muyuz bu dünyada? Herkesin huzuru, dinginliği farklı yerlerde saklı... onu bulmak için ruhumuzu besleyen şeylere ve ona kulak vermeye ihtiyacımız var sanki. Zaman zaman iç dünyamıza yönelip, kendimizi dinlemeye ihtiyacımız var... İçimizde, dünyaya dökmediğimiz ne satırlar, renkler, kareler, melodiler ve bizi etkileyen anılarımız vardır acaba? Özümüzü bulmak için bazen bir ömür yetmeyecekse bile, ruhun, hangi şekilde olursa olsun, sanata ihtiyacı var.

Senin huzurun nerede saklı?

AYLİN YILMAZ

T

Almanya'nın Duisburg şehrinde 1995 dünyaya geldi. Yüksek lisans eğitimi Duisburg-Essen Üniversitesinde Sanat ve İspanyolca öğretmenlik bölümünü tamamlamakta. Aynı zamanda Almanya'da sulu boya Workshoplar düzenlemekte ve İstanbul'da geleneksel sanatlar ile ilgili eğitim almakta. @ay.sanat

MASABAŞI TELVE KONUŞMALARI

‘Edebiyat Bize Ne Söyler?’

Katılımcılar: Duygu Er Quilichini (İtalya), Furkan Uzun (Almanya),
Sümeyra Kılıçarslan (Fransa), Büşra Kızıl (Belçika), Ezgi Barlas (Avusturya), Bayram Zıvalı (Almanya)

Merhaba arkadaşlar, hoş geldiniz. Telve dergisinde bundan sonraki sayılarda da devam edecek ‘Telve Konuşmaları’ başlığında bir oturumlar dizisi başlatıyoruz. Bir mesele etrafında fikirlerimizi ortaya koymaya çalışacağız. Bu oturumun ana başlığı ‘Edebiyat Bize Ne Söyler?’ Şu beş soru etrafında merkeze aldığımız konuyu konuşacağız.

1. Edebiyat Bize Ne söyler?, 2. Okumanın ve Yazmanın Düşünmeye Katkısı Nedir?
3. Yazmak (şiir, öykü, deneme...) Yazarına Ne Katar?, 4. Yazmak, Dilin Nesidir?
5. Edebiyatın Kimlik Oluşumuna Katkısı Nedir?

Duygu Hanım sizinle başlayalım isterseniz. Size göre edebiyat bize ne söyler?

Duygu Er Quilichini, İtalya: Edebiyat bize aslında bir şey söylemez, bize bir şeyleri anlatır ve hatırlatır. Bize bizden olanı anımsatır, okuduğumuz birçok romanda kendimizden bir şeyler bulmamızın sebebini buna bağlıyorum. Ayrıca bizimle uzaktan yakından ilgisi olmayan yaşamları anlatır. İnsanı anlatır; kimliğinden, inancından, değerlerinden, ırkından sıyrılmış özbeöz insanı anlatır, anlatmalıdır.

Furkan Uzun, Almanya: Bu soru bana Cemal Şakar’ın aynı adlı eserini anımsattı. Kitabı okuduğumda birkaç gün etkisinde kalmıştım. Çünkü Şakar çok doğru tespitler yapmış, edebiyatın bize ne söylediğini, aynı

zamanda da bize neyi söylemediğini çok hoş bir üslupla ifade etmişti. Bu sorunun cevabı çok uzun aslında.

Ama birkaç örnek vererek konuyu şu şekilde özetleyebilirim:

Şakar, bu soruya verdiği cevapta edebiyat bize gerçek hayatın siyah veya beyazdan ibaret olmadığını gösterir. John Fowles’ın romanında anlattığı iki farklı karakterin bakış açısından, aslında her iki karakterin de haklı olabileceğini anlatır. Bir katil olan Raskolnikov’la bile bir anlamda empati kurabileceğimizi söyler. Entelijansiyanın rahminden çıkan ve ölüme tek başına yürüyen İvan İlyiç örneğiyle, hayatın bazen de zıtlarla kaim olduğunu ifade eder.

Sümeyra Kılıçarslan, Fransa: Bilirsiniz yapay zeka diye bir kodlar dünyası vardır. Yıllar öncesinden başlayan “robotlar dünyayı ele geçirecek mi?” polemiki hâlâ gündemdedir. Daha liseden öğretmenler bize anlamadığımız ve kontrol edemediğimiz bir kodlamayla aralarında konuşan iki bilgisayardan

bahsederlerdi. Edebiyat da böyle bir şeydir, dünyanın kontrolünden çıkar, her okuruyla başka bir dilde bağ kurar. Anlamasını bilene çok şey söyler.

Büşra Kızıl, Belçika: “Sen yoksun” diye haykıran bir dünyanın ortasında edebiyat “sen yeterlisin” diye fısıldar kulağa. Ümidin, söndüğü noktada Edebiyat ruhun Fatiha’sı olur. Edebiyat diğer insanların haykırılarına kulak vermektir bazen, onların kulağına eğilip “savaşını anlıyorum” demektir. Kimi zaman edebiyat yaşıktır, sarılıp uyuduğunuz yorgandır. Yeni bir anlam ararken bulduğunuz yol haritasıdır. Bir sahafta bulduğunuz o eski püskü kitap size bazen “çok yalnızım” der, kendinizle yüzleşirsiniz. Edebiyat, onu duyana, onu anlayana yarıdır. Onsuz yaşamak ise kendine bir nevi bedduadır.

Bayram Zıvalı, Almanya: Edebiyat bize biz insan olarak ne ihtiyacımız varsa hepsini söyler, hatta daha da fazlasını. Bize dostlar verir, bize duygular hissettirir. “Bir kalbiniz vardır onu tanıyınız / Bir şehir kadar kalabalıktır bazıları / Bir dehliz kadar karanlıktır bazıları / Konuşurlar / İsterler / Susarlar / Dinlememişseniz nice yıl kalbinizi / Ev, meslek, iş, para, geçim diyerek / Düşünün şimdi bir de / Şehirlerde kasaba ve köylerde / Başını eğmiş kalbiyle söyleşen bir kişi olduğunuzu” (C. Zarifoğlu) sözleri edebiyattır. O bize neler söylemez ki?

Ezgi Barlas, Avusturya: Edebiyat en başta insanı söyler, onun en insan yerlerini sergiler. Sonra hayatı, habersizce yanından geçip gittiğimiz hikayeleri, bin bir farklı dünyayı, düşünceyi, inancı, bizden olamı ve olamayana, yani türlü alemleri söyler. Edebiyatla tanışmayan,

okumayan kişi ne kendini ne içinde yaşadığı dünyayı ne de insanı bütünüyle tanıyabilir. İnsanın kendini ve karakterini inşa edebilmesi için farklı fikirlere ihtiyacı vardır. Ancak o zaman her şeyi bütünüyle görür, kendine bir yer bulup seçebilir. Edebiyatın en güzel tarafının bize sunduğı bu imkânlar olduğunu düşünüyorum. Yani beni en etkileyen kısmı budur. Her yeni kitapta içine gireceğim yeni dünyaların ve tanışacağım yeni karakterlerin heyecanını duyarım. Ve her okuduğum kitaptan sonra biraz daha değişirim. Aslında edebiyatın herkese söyleyecek bir sözü var. Bu söz kişiden kişiye de değişebilir. Bence önemli olan onun sesine kulak vermektir.

Teşekkür ederim. Okumanın ve yazmanın düşünmeye katkısı üzerine duralım isterseniz.

Duygu Er Quilichini: Bir okuma, düşünme ve yazma üçgeni olduğunu hayal edelim. Okuduklarımız, zihnimizde farklı bağlantılar kurmamızı, olayları hiç tanımadığımız bakış açılarından görebilmemizi ve yorumlamamızı sağlar. Okuma, hali hazırda var olan düşüncelerimizi genişletip zenginleştirir hatta bazı durumlarda değiştirir. Ancak okumanın düşünceye bir katkıda bulunması için önce “etki” köprüsünden geçmesi gerektiğini düşünüyorum. Etkilenmeden yapılan bir okuma sadece birtakım şekilleri seslendirmekten öteye geçemiyor. Zihindeki mutasyonu sağlayan okumanın insanda yarattığı etkidir.

Yazmak ise düşüncelerin belli bir düzene girerek somutlaşmasıdır, düşüncenin gaz halden katı hale geçmesi gibidir diyebilirim. Okuma, düşünceyi genişletirken, yazmak düşünceyi derinleştiriyor, somutlaştırıyor ve sağlamlaştırıyor.

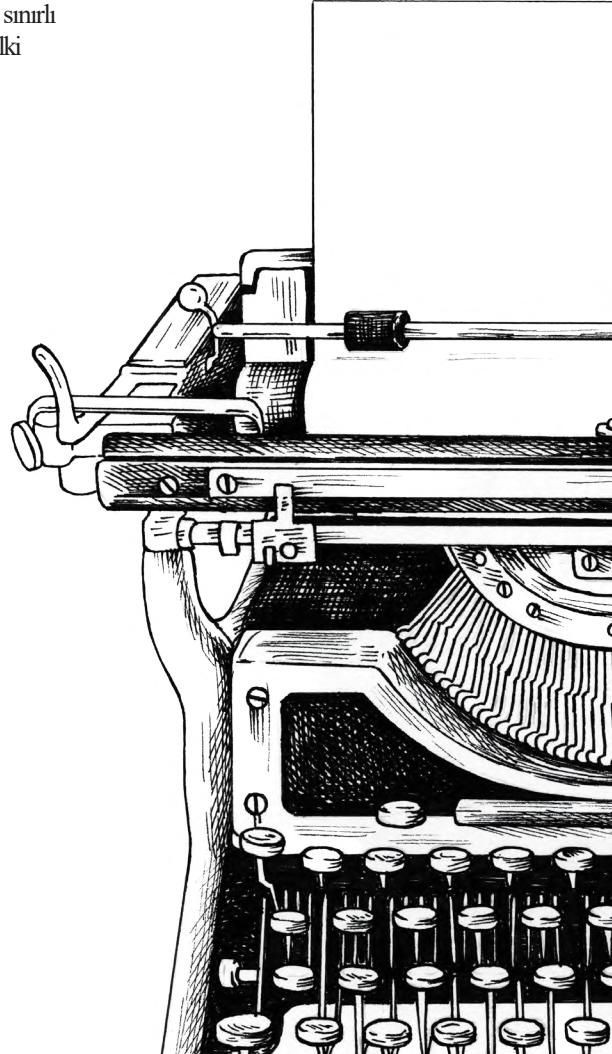
Furkan Uzun: Okuyan insan, her bitirdiğı kitapla bir dünya daha zenginleşir. Kitap okumayan insan ömrü boyunca tek bir hayat yaşarken, kitapla haşır neşir olan insan bitirdiğı her kitapla yeni bir dünya keşfeder. Keşfettiğı bu yeni dünyada yeni insanlar, yeni olaylar ve yeni mekanlarla tanışır. Okuduğı her karakterin düşünce dünyasına nüfuz eder. Böylelikle gündelik hayatta olayları daha rahat tahlil edip ona göre önlemler alır.

Sümevra Kılıçarslan: Bazen hayal kurmanın yaşamaktan iyi olduğunu öğretir. Bazı duygular vardır, bazı anılar vardır, bir düş çerçevesinde güzeldir. Bunu okumadan yazmadan anlamak neredeyse imkansızdır. Okumak ve yazmak düşünce gücünün fevkaladeliliğini gösterir. Şiddetle ve ısrarla düşünürsen belki de yaşamışsındır. Bir akıl oyunu farz edin bunu.

René Descartes’ın da dediğı gibi “Düşünüyorum o halde varım.”

Büşra Kızıl: Daha önce bir uçurtma yaptınız mı hiç? Peki ya bir tepede koşarken o uçurtmayı gökyüzüne doğru havalandırdınız mı? İşte yazmak ve okumak tam olarak budur. Okumak, uçurtmayı yapmak; yazmak ise o uçurtmayı uçurtmaktır. İkisi de düşünceye ve hayata heyecan katar. Özgürlüğünüzü genişletir, insana özgürlüğü hatırlatır. Düşünceleriniz yalnızca bir parça plastik, birkaç çubuk olmaktan çıkar ve masmavi bir gökyüzünde rengarenk ve görkemli bir uçurtmaya dönüşür.

Bayram Zıvalı: Düşünce kelimelerin varlığı ile hayat bulan bir kavramdır. Yani insan ne kadar çok şeyin ismini bilir onu ne kadar etkili, çağrışımlı kelimelerle ifade etmeye çalışırsa, düşüncenin sınırlarını o kadar genişletebilir. Ama işin bir de şu boyutu var. Acaba kelimeler düşünceleri hapseden, onu kısıtlayan hatta nerdeyse yok eden şeyler mi? Öyle olsa dahi az önce değindiğim şeylere paralel olarak şunu söyleyebiliriz: şairin, yazarın işi kelimenin tüm dar kalıplarını yıkıp, onlardan yepyeni kavramlar inşa ederek düşüncenin sınırsızlığında (sınırsızlığında diyorum çünkü; düşüncenin sınırlı olduğunu belki inançlarımızdan

dolayı kabul etmiş oluyoruz ama gerçekten sınırlı mı bilmiyoruz) yepyeni dünyalar keşfedebilmek.

Freud'un şu ünlü sözü konuya ilişkin pek çok şeyi özetleyecektir:

"Şairlerin öylesine uğradığı her yere ben ancak büyük zorluklarla ulaşabilmişim."

Ezgi Barlas: Okumak, bize o kadar farklı dünyalar, karakterler ve hikayeler sunar ki bunların üzerine düşünmek kaçınılmazdır. Zihnimizi genişletir ve zenginleştirir. Bizi sorgulamaya iter. Okumayan gerçek anlamda yeni bir şeyler öğrenmiyor demektir. Bir kitabı okuyabilen kişi, insanı da hayatı da eşyayı da okur. Okurluk insana ikinci bir bakış, farklı bir göz veren bir haldir. Yazma durumunda da aynı şey geçerlidir. Hatta belki yazmak için daha da fazla düşünmek gerekir. Bir fikri, hayali olmayanın yazacak bir şeyi zaten yoktur. Ancak düşünen, düşüncesiyle bir şeyler üreten biri yazabilir, ya da buna ihtiyaç duyabilir. Okumak da başkasının düşündüğünü, hayal ettiğini okumaktır zaten. Hepsinin birbirini tamamladığı bir döngü bu aslında.

Peki sizce yazmak (şiir, öykü, deneme...) yazarına ne katar?

Duygu Er Quilichini: Yazmanın, yazarın kendisiyle yüzleşmesi, iç hesaplaşması ve bir konudaki bireysel kafa yoruşlarının derli toplu kâğıda dökülmesi olduğuna inanıyorum. Zihninizde ne dolaşıyorsa onu yazarsınız. Bu yazının şiir, öykü ya da deneme türünde olması bir seçimdir. Bu yönüyle yazıyı müziğe benzetebiliriz; zihninizde bir melodi tınladığında bunu senfoni, konçerto ya da sonat formlarında beşteleyebilirsiniz, melodi kılıktan kılığa girebilir. Yazı da aynı şekildedir; farklı türlerde yazmak yazara çok yönlülük katacağı gibi, aynı düşünce özünü farklı boyutlarda tasarlama çevikliği kazandırabilir.

Yazı yazmanın hafızayı tetiklediğini düşünüyorum. Yazarken yıllar önce duyduğunuz kuytu bir köşede kalmış bir his, söz, ses, görüntü bir anda kucağınıza düşüyor. Yazmak zihinde geçmişle gelecek arasında, gerçek-hayal gücü karşımı yol arkadaşlarıyla bir yolculuğa çıkma fırsatı veriyor ve bu yolculukta tamamen kendiniz olabiliyorsunuz.

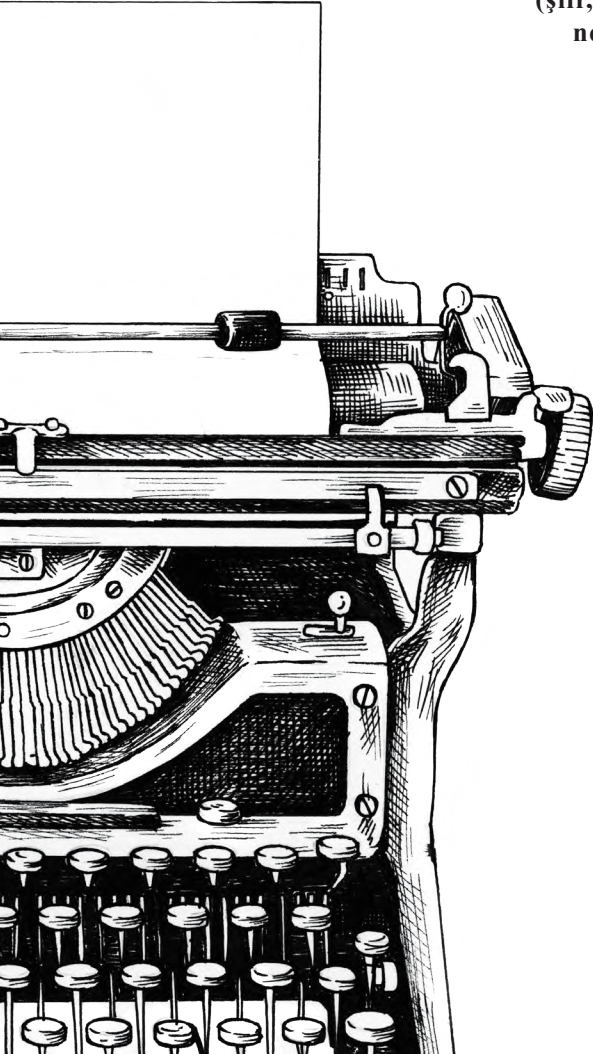
Furkan Uzun: Yazan insan düşünen insandır. Yazmak bizi kurgulamaya, düşünmeye ve yargılamaya sevk eder. Ne kadar çok okur ne kadar hayat keşfedersek, o kadar iyi kurgular, o kadar iyi tahliller yaparız.

Yazmak (zorunlu olarak) okumaya teşvik ettiği için, yazan insan entelektüel ve bilgili bir insan haline gelir. Sürekli kurgu yapması ve hikâye oluşturmaya gerektirdiği için, zihinsel açıdan hantallaşmaz ve zinde kalır.

Sümeysra Kılıçarslan: Yazmak yazarına bir şey katmaz, ağırlığını alır. Okuruyla bile bağ kurmaz, gerçek edebiyatta okur yazarla değil okuduğuyla bağ kurar çünkü.

Büşra Kızıl: İlk olarak; insan sadece kendinde var olanı yazabilir. Kendinden dünyaya bu şekilde kırıntılar savurur. Yani yazmak aslında yazarı yazdıkça da eksiltten bir şey. Fakat diğer taraftan da yazarla yazı durmadan birbiriyle iletişim halindedir. Yazılan cümleler dinlenmeye bırakıldığında dahi yazara bir şeyler söylemeye devam ederler. Her harf bir miço, her cümle yepyeni bir kapı. Yazılanlar dümeni ele geçirip yazarın hayatına yön verir. Yazarın içindeki merakı körükleyip yeni maceralara doğru yelken acar o miçolar. Yani yazmak bir yandan yazara bir şeyler katarken, diğer taraftan da onu yavaş yavaş eksiltir. Aradaki dengeyi koruyamayan yazar ise yok olmaya mahkumdur.

Bayram Zıvalı: Hölderlin; *"bu yeryüzünde insanoğlu şairane mukimdir"* demiş. Ben de şiir ile hemhal olan biri olarak şiir açısından cevaplayacağım bu soruyu. Biz bu şairaneliği

illaki şiir yazmak ile bağdaştırmadan şöyle diyebiliriz: insanın şiir sanatı ile uzaktan yakından alakası olmayabilir ama yine de şairane duruş ve tutumlarıyla içlerindeki şiiri koruyabilirler. İnsan olarak kalabilmek de diyebiliriz buna, insanlıktan uzaklaşmanın şiirle herhangi bir bağı kalmayacağı gibi. Bahsettiğim bu şairanelik, yazma sanatı ile resmen bir hatırat niteliğine bürünür. Bu hatırat yeri gelir zalimin zulmüne bir başkaldırı, yeri gelir en çaresiz anında insanın elinden tutan olur. Ama yazmak öncelikle yazarına, şairine dünyada bir duruş kazandırır. Bu belki de insanın ebediliğidir.

Ezgi Barlas: Öykü yazabilen birinin bir hayali, deneme yazabilen birinin bir düşüncesi ve şiir yazabilen birinin de zengin bir duygu dünyası var demektir bana göre. Yazmak, bütün bunların dünyadaki imgesini yaratmaktır. Bu da yazara mutluluğun yanı sıra kendini aşabilme gücü verir, varlığına varlık katar. Yazmak bir yandan da “yaşıyorum” demektir çünkü.

Dil üzerine duralım biraz da. Yazmak, Dilin Nesidir?

Duygu Er Quilichini: Yazı, dilin mekanik ve en somut halidir. Durdurduğumuz düşüncelerin kâğıtta vücuda gelmesidir.

Furkan Uzun: Söylenen her şey soyuttur. Müşahhas bir hale gelebilmesi için kâğıda dökülmelidir. Uçup gider her söz, fakat yazılan kalır. Dil bizim en önemli irtibat aracımızdır. Onunla hoş sohbetler eder, onunla güler, onunla eğlenir, onunla hüzünleniriz. Öfke ve kızgınlığımızı, sevgimizi, bir insana olan derin muhabbetimizi onun aracılığıyla ifade ederiz.

Büyüklerimizin ‘*söz ola kestire başı söz ola kese sa-vaşı*’ ifadesi bize dilin kuvvetini ifade eder.

Çok fazla yanlış ve kötü söz kullanılan şu dünyada, nitelikli cümleleri güzel bir dilin aracılığıyla kâğıda dökmek edebiyatsever herkesin alın yazısıdır.

Dolayısıyla yazmak bir nevi dile olan borcumuzdur. Yazan insan dünyevi hayatta bu borcu ödemiş sayılır.

Sümeysra Kılıçarslan: Yazmak dilin değil de dil yazmanın nesidir diye soralım. Yazmak bir edebiyat oyunuydu, dil onun jetonlarını oluşturur. Her kelimenin ve her noktalama işaretinin bir jeton olduğunu düşünün. Edebiyat oyununda en güzel cümleyi kuran kazanıyor, dolayısıyla jetonlar sürekli doğru yeri arıyorlar. O arayışta en büyük yardımcıları yazardır. Mesela, yazar ünlemin nereye konması gerektiğini biliyorsa zar tutabilir. Çünkü edebiyat oyunu, zar tutmanın yasak olmadığı tek oyundur.

Büşra Kızıl: Yazmak, dilin tat tomurcuğudur. Okuyan yoksa, yazılanın bir kıymeti olmaz tabii. Fakat

yazı yoksa, dilin de bir kıymeti kalmaz. Yediğiniz bir yemeği sırf doymak için yerseniz bu sadece teknik bir mecburiyete dönüşür, rengi, dokusu, duygusu kalmaz. Duygusuz olan her şey ölmeye ve yok olmaya mahkumdur. Bunu herkes er ya da geç acı ya da tatlı bir şekilde öğrenir. Dilin en nihayetinde tabii ki teknik bir tarafı da vardır. Fakat bu teknik kuralların ötesinde dili renklendiren, ona nefes üfleyen yazıdır. Yazmak olmasa, dil de olamaz. Dil bir halkın kimliğidir. Düz mantıkla düşünürsek eğer, yazısı olmayan bir halkın kimliği de yoktur.

Bayram Zıvalı: Yazmak dilin var olmasıdır. Söz uçur yazı kalır deyişi boşuna söylenmemiştir diye düşünüyorum. Şahsi açıdan ise yazmakla yaşamayı birbirinden artık ayıramıyorum diyebilirim. Bahsettiğim yaşamak ve yazmak meselesi ise tam da şu ifade : “*yaşamayı bileydim yazar mıydım hiç şiir? / yaşamaya bileydim yazar mıydım hiç şiir?*”

Ezgi Barlas: Yazmak, dilin emeği, ürünü, çocuğudur. Yani dilin yaşaması ve gelişmesi demektir. Söz uçup kaybolurken geriye kalandır. Dili yaşatacaklara mirastır. Eski sözcüklerin büyük çoğunluğunu kitaplardan öğrendiğimi söyleyebilirim. Hatta kelime hazinemden çoğunu konuşulanlardan öğrendiklerim değil, okuduklarımdan öğrendiklerim oluşturuyor desem yalan olmaz. Yazılanlar olmasa ve bize ulaşmasa şu an birçok sözcükten, deyimden ve hatta atasözünden mahrum kalacaktık. Bunların mahrumiyeti de dil için fakirlik demektir. Öyleyse yazmanın dil için bir zenginleşme olduğunu da söyleyebiliriz.

Son olarak edebiyatın kimlik oluşumuna katkısı nedir?

Duygu Er Quilichini: Başta da belirttiğim gibi edebiyat sayesinde özellikle de roman sayesinde hiç alışık olmadığımız yaşamların içinde yolculuk ederken buluruz kendimizi. Edebiyat sayesinde farklılıkları anlamaya çalışma gayreti gösteren insan olgunlaşıyor ve hoşgörü eşliğini yükseltiyor. Çevremdeki iyi edebiyat okurlarını gözlemlediğimde sivri uçları törpülenmiş, keskin virajları seyrek, duyalı ve dikkati yüksek insanlar görüyorum. Edebiyatın derin bir kişilik olma yolunda insana katkı sağladığını düşünüyorum.

Furkan Uzun: Edebiyat bizi yalnızlıktan kurtarır. Okuduğumuz ve tahlil ettiğimiz her karakterde kendimizden bir şeyler buluruz. Diğer insanların da bizimle aynı duygu ve düşüncelere sahip olduğunu görür ve dünyada yalnız olmadığımızı hissederiz.

Sümeysra Kılıçarslan: Edebiyat aramaktır. Edebiyat tevhitir. Edebiyat topraktır. Edebiyat kendini bilmektir.

Bilmiyorsan arayıp bulmaktır. Sanırım sorunun cevabı “Edebiyat kimlik oluşumunun ta kendisidir”.

Büşra Kızıl: Yazmak bazen bir insanı temize çekmek, bazen bir anıyı tarihe kazımdır. Kimi zaman yazmak onca insan size deli diye seslenirken, sağduyunuza dair elinizdeki tek kanıttır. Yazar, kimliğini kelimelere saklayıp, sonra da onları dünyaya savurur. “Ben bir bulmacayım, beni çözün” der. Yazar kelimeleri boşa koyup dolmaya çalışır. Yazar çocuktur, oyunbazdır. Etrafındakileri bencil oyununa davet eder. Edebiyat ise mahallede oynayan çocukların birer birer katkıda bulunup geliştirdiği büyük oyunun ismidir. Yani yazılanlara edebiyat dendiğinde oyunun kuralları genişler. Okur bu oyunun kurallarını bilmesede okudukça keşfeder, sevdiği kuralları benimseyip kendi hayatında uygular. Aslında oyuna uzaktan dahil olur ama tıpkı bir futbol maçının tribünlerinde coşan seyirciler gibidir. En az oyuncular kadar, hatta belki daha çok, kendini oyunun bir parçası gibi hisseder. Halbuki topun arkasında koşan o değildir, ama buna rağmen taraftar oyuncularından daha coşkulu takip eder oyunu. İşte oyuna tam da bu şekilde dahil olur ve bu oyunla şahsi meselelerini çözme teşebbüsleri baslar.

Bayram Zıvalı: Edebiyat insanın duygu ve düşüncelerini derinleştirerek kendisini keşfetmesine olanak sağlar. Okuduğumuz şeylerden etkilendiğimiz çok olmuştur ve onların bize kattığı şeyleri içimizdekilerle bütünleştirebiliriz. Üniversitede bir hocam, “*Edebiyat fakültesini bitirdikten sonra emin olun yürüyüşünüz bile değişecek.*” demişti. Doğru demiş; artık çok dalgın yürüyorum. Ve birileri benim hakkımda bir şeyler anlattığında, edebiyatın etkisiyle oluşan kimliğime muhakkak değinir.

Ezgi Barlas: Daha önce de belirttiğim gibi insanın kendini tanıması ve kendine bir kimlik oluşturması için farklı insanların bilgi, tecrübe ve fikrine ihtiyacı vardır. Ancak seçeneklerimiz olduğunda bir seçim yapabiliriz. Edebiyat, bize bu seçenekleri sunar. Hayatımızda hiç tanıma şansımız olmayan farklı kimlikleri ve onların nasıl varlık gösterdiğini, gösterir. Kimlik kaygısı duymayı da ancak böyle öğreniriz zaten. Sadece kendi ailesi, çevresi ve muhitinde kalan bir insanın farklı kimliklerden haberi olmayacağı gibi, bihaber olduğu bir şeyi yaratmak gibi bir ihtiyaç ve gayesi de olmayacağı aşıkardır. Yani bir kimlik sahibi olmak istiyorsak önce farklı kimlikleri okuyup tanıyacağız.

Hepinize çok teşekkür ederim.

GÖNLÜNDEN GEÇENLERİ YAZ, GÖNDER! SOSYAL MEDYADA PAYLAŞALIM.

Sosyal medya paylaşımlarınız için **#telvedergi**
Yazı göndermek için: **dergitel@gmail.com**

**YURTDIŞI
TÜRKLER**
VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI

Telve
Dil, Değence ve Edebiyat Dergisi

f t i y / telvedergi

f t i y / yurtdisiturkler

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

Oğuzlar Mah. Mevlana Bulvarı No: 145 P.K: 06520 Balgat - ANKARA - TÜRKİYE

0(312) 218-40-00 - 0(312) 218-40-49

info@ytb.gov.tr

Şöyle Garip Bencileyen

Acep şu yerde var mı ola
Şöyle garip bencileyin
Bağrı başlı, gözü yaşlı
Şöyle garip bencileyin

Gezdim Rum ile Şam'ı
Yukarı elleri kamu
Çok istedim, bulamadım
Şöyle garip bencileyin

Bendeler garip olmasın
Firkat oduna yanmasın
Hocam kimseler olmasın
Şöyle garip bencileyin

Y U N U S   E M R E